

2019

TİRMİZÎ

ZÜHD

CENNET

CEHENNEM

DUA

SEÇME HADİSLER

İÇİNDEKİLER

YAZAR VE KİTAP HAKKINDA BİLGİ: ----- 5

İMAM TİRMİZİ'NİN HAYATI: -----	5
Kendisinden İlim Aldığı Alimler:-----	5
Diğer hocaları:-----	5
Tirmizî'nin Talebeleri;-----	5
Hadis ve Diğer İlimlerdeki Başarısı: -----	6
Meşhur Eserleri: -----	6
Şerhi: -----	6

ZÜHD BÖLÜMÜ ----- 7

➤ HAYIRLI AMELLERE ACELE ETMEK-----	7
➤ ÖLÜMÜ SIK SIK HATIRLAMAK GEREKİR -----	7
➤ ALLAH'A KARŞI SORUMLULUK BİLİNCİYLE KİŞİ AĞLAYABİLİR Mİ? -----	8
➤ AZ GÜLÜP ÇOK AĞLAMAK MI GEREKİR? -----	8
➤ KİŞİNİN LÜZÜMSUZ BOŞ ŞEYLERİ TERKETMESİ İYİ MÜSLÜMAN OLUŞUNDANDIR -----	8
➤ DÜNYA ALLAH KATINDA NE KADAR DEĞERSİZDİR -----	9
➤ DÜNYA SEVGİSİNİN TERKİ NE DEMEKTEDİR? -----	9
➤ ADEMOĞLUNA YETERLİ OLAN EŞYALAR HANGİLERİDİR? -----	10
➤ RASÛLULLAH (S.A.V.) VE AİLESİNİN GEÇİMİ NASILDI? -----	10
➤ YEME İÇMEDE GERÇEK ÖLÇÜ NEDİR?-----	11
➤ KİŞİ SEVDİĞİYLE BERABERDİR -----	11
➤ BELA VE SIKINTILARA KARŞI SABRETMEK GEREKİR -----	12
➤ KURTULUŞ DILI KORUMAKLA MI MÜMKÜN OLUR? -----	13

CENNETİN ÖZELLİKLERİ----- 15

➤ CENNETİN AĞAÇLARI NE KADAR BÜYÜKTÜR? -----	15
➤ CENNETİN BİNASI NASILDIR? NELERDEN YAPILMIŞTIR?-----	15
➤ CENNET KÖŞKLERİNİN ÖZELLİKLERİ NELERDİR? -----	16
➤ CENNET'TE DE DERECELENDİRMELER VAR MIDIR?-----	16
➤ CENNETLİKLERİN KAÇTA KAÇI BU ÜMMETTEN OLACAKTIR?-----	17
➤ CENNETİN KAPILARI NE KADARDIR?-----	18
➤ CENNET VE CEHENNEM İKİSİ DE EBEDÎDİR -----	19
➤ CENNET VE CEHENNEM NE İLE KUŞATILMIŞTIR?-----	20
➤ CENNET HURİLERİ KENDİLERİNİ NASIL TANITIRLAR?-----	21
➤ ALLAH'IN SEVDİĞİ VE SEVMEDİĞİ ÜÇ KİŞİ HANGİLERİDİR? -----	21

CEHENNEMİN ÖZELLİKLERİ ----- 23

➤ CEHENNEM NASIL BİR ŞEYDİR?-----	23
➤ CEHENNEMİN DERİNLİĞİ NE KADARDIR? ORADA KAMÇILAR VAR MIDIR? -----	23
➤ CEHENNEMLİKLERİN VÜCUDLARI BÜYÜK MÜ OLACAK? -----	23
➤ CEHENNEMLİKLER NELER İÇECEKLER?-----	24
➤ CEHENNEM ATEŞİNİN ŞİDDETI NE KADARDIR? -----	26
➤ CEHENNEM ATEŞİNİN RENGİ NASILDIR?-----	26
➤ CEHENNEM SENEDE KAÇ NEFES ALMAKTADIR?-----	26
➤ CEHENNEMLİKLERİN ÇOĞUNLUĞU KADINLAR MIDIR?-----	27
➤ CEHENNEM'DE EN HAFIF AZAB GÖRENİN DURUMU NASILDIR? -----	27

DUA BÖLÜMÜ-----29

- DUÂ YAPMANIN DEĞER VE KIYMETİ -----29
- ALLAH'TAN İSTEMEYENİ ALLAH SEVMEZ Mİ? -----29
- ALLAH'I HER AN GÜNDEMDE TUTMAK HERŞEYDEN ÜSTÜN MÜDÜR? -----30
- AMELLERİN EN DEĞERLİSİ HANGİSİDİR? -----30
- BİR YERE OTURUP ALLAH'I HATIRLAYIP ONUN DINİNİ GÜNDEMDE TUTANLARIN DEĞERİ VE KIYMETİ -----30
- BIRARAYA GELİP ALLAH'I GÜNDEM ETMEYEN TOPLULUKLARIN HALİ -----31
- DUÂ EDEN ÖNCE KENDİSİNDEN BAŞLAMALIDIR -----32
- DUÂ EDERKEN ELLERİN KALDIRILMASI GEREKİR Mİ?-----32
- DUÂNIN SONUCU BEKLEMEDE ACELE EDİLMELİ Mİ? -----32
- SABAH VE AKŞAM YAPILACAK DUÂLAR-----32
- RASÛLULLAH (S.A.V.)'İN GECELEYİN ENÇOK SÖYLEDİĞİ SÖZLER HANGİSİYDİ? -----34
- RASÛLULLAH (S.A.V.), GECE NAMAZINDAN SONRA NASIL DUÂ EDERDİ?-----34
- RASÛLULLAH (S.A.V.), NAMAZ KILMAYA BAŞLARKEN NASIL DUA EDERDİ? -----35
- EVDEN ÇIKARKEN OKUNACAK DUÂ-----38
- HASTALIK ANINDA SÖYLENECEK DUÂ-----38
- SIKINTILI ANLARDA OKUNACAK DUÂ-----39
- YOLCULUĞA ÇIKILDIĞI ZAMAN YAPILACAK DUÂ -----39
- DUÂLARI KABUL GÖREN ÜÇ KİŞİ KİMLERDİR?-----40
- ÖFKE ANINDA HANGİ DUÂ YAPILMALI? -----41
- DENİZ KÖPÜĞÜ KADAR BİLE OLSA HATALAR HANGİ DUÂ İLE SİLİNİR? -----41
- ÇOK SEVAP KAZANMANIN YOLLARI NELERDİR?-----42
- ISMI AZAM DUÂSİ HANGİ AYETLERDE VE DUÂ İÇERSİNDEDİR? -----42
- ALLAH'A NASIL BİR İNANÇLA DUÂ EDİLMELİDİR? -----43
- ALLAH'A SİĞİNİLMESİ GEREKEN DÖRT ŞEY NELERDİR?-----43
- MUTLAKA AFFEDİLECEĞİMİZ DUÂ HANGİSİDİR? -----45
- BİR MUSİBET ANINDA HANGİ DUÂ YAPILMALI?-----45
- RASÛLULLAH (S.A.V.)'İN EN ÇOK YAPTIĞI DUÂ HANGİSİDİR? -----46
- ALLAH'IN RAHMETİ YÜZ OLUP 99'U KENDİSİNDE BİRİ YERYÜZÜNDEDİR-----46
- TEVBE VE GÜNAHTA İSRAR NE DEMEKTİR? -----47
- RASÛLULLAH (S.A.V.)'İN FARZ NAMAZLARIN SONUNDA YAPTIĞI DUÂSİ-----48

YAZAR VE KİTAP HAKKINDA BİLGİ:**İMAM TIRMİZİ'NİN HAYATI:****(H:209-279/ M:824-892)*****Kütüb-ü Sitte (6 Kitap) Adı Verilen Hadis Mecmualarının Dördüncüsünün Müellifidir.***

İmam Tirmizî'nin asıl ismi; İmam Muhammad bin İsa'dır. Künyesi Ebu Abdullah'tır. Kütüb-i Sitte adıyla bilinen, meşhur altı hadis kitabından dördüncüsünün yani es-Sünen'in müellifidir.

Muhtemelen 209 (824) yılında bugün Özbekistan sınırları içinde bulunan Tirmiz'de (veya Tirmiz'e bağlı Buğ köyünde) doğdu. Kör olarak doğan ya da sonradan gözlerini yitiren Tirmizî, ilk öğreniminden sonra çalışmalarını hadis ilmi üzerinde yoğunlaştırdı. Kendisinin belirttiğine göre Merv'den gelip Tirmiz'e yerleşen bir aileye mensuptur. Benî Süleym'e nisbetle Sülemî ünvanıyla da anılır. Tirmizî 235 (849) yılı civarında hadis tahsiline başladı. Tirmizde tahsilini tamamladıktan sonra hadis ilmini öğrenmek için seyahatler yapmıştır. Bu maksatla Hicaz, Irak, Horasan civarlarını dolaşmış, oradaki âlimlerden ilim almış, hadîs-i şerîf dinlemiştir.

KENDİSİNDEN İLİM ALDIĞI ALİMLER:

Kütüb-i Sitte imamlarının her birinin hocası olan;

- ☞ İbnü'l-Müsennâ,
- ☞ Bündâr diye tanınan Muhammed b. Beşşâr,
- ☞ Ziyâd b. Yahyâ el-Hassânî,
- ☞ Abbas b. Abdülazîm el-Anberî,
- ☞ Eşec el-Kindî,
- ☞ Fellâs,
- ☞ Ya'küb b. İbrâhim ed-Devrakî,
- ☞ Muhammed b. Ma'mer el-Kaysî el-Behrânî,
- ☞ Nasr b. Ali el-Cehdamî'den

DİĞER HOCALARI:

- ☞ İmam Buhârî
- ☞ İmam Müslim
- ☞ Ebû Dâvûd
- ☞ İshak b. Râhûye
- ☞ Kuteybe b. Saîd
- ☞ Hennâd b. Serî
- ☞ Ali b. Hucr
- ☞ Ahmed b. Menî

Tirmizî, uzun süre Buhârî'nin talebesi oldu, ondan pek çok hadis rivayet etti ve fikhü'l-hadîsi öğrendi. Kendi ifadesine göre hadislerdeki illetler, râviler ve isnadlar konusunda Irak ve Horasan bölgelerinde Buhârî'den daha üstün bir âlim bulunmadığı için hocasından bu konularda da büyük ölçüde yararlandı. Kendisinin de 'Hadîs ilmi'nde meşhûr ve sika (sağlam, güvenilir) bir âlim olduğu ittifakla bildirilmiştir.

Buhârî de, Tirmizî'nin ilmini ve zekâsını takdir etmiştir. El-Câmi'ü's-sahîh dışında ondan bir (veya iki) hadis rivayet etmiştir. Tirmizî'nin naklettiğine göre Buhari kendisine, "Aslında benim senden faydalandıklarım senin benden faydalandıklarından daha çoktur" demiştir.

TIRMİZİ'NİN TALEBELERİ;

- ☞ Ahmed b. Mahbûb el-Mahbûbî,
- ☞ Ebû Saîd Heysem b. Küleyb eş-Şâşî
- ☞ Ebû Zer Muhammed b. İbrâhim b. Muhammed et-Tirmizî,
- ☞ Ebû Muhammed Hasan b. İbrâhim el-Kattân,
- ☞ Ebû Hâmid Ahmed b. Abdullah et-Tâcir,
- ☞ Ebü'l-Hasan el-Fezârî.
- ☞ Hammâd b. Şâkir en-Neseffî
- ☞ Mekhûl b. Fazl en-Neseffî

Tirmizî, yaşadığı devirde fıkıh mezhepleri yaygınlaştığı için her bir mezhebin belli başlı görüşlerini o mezhebin imamının önde gelen talebelerinden öğrenme fırsatı bulmuştur.

Diğer Kütüb-i Sitte imamları gibi o da hiçbir mezhebe intisap etmemiştir (yönelmemiştir). El-Câmi'ü's-sahîh'e aldığı fikhî hadislerin ardından o hadisle ilgili naklettiği diğer görüşler ve kendisinin bu görüşler arasında yaptığı tercihler fıkıh konusundaki derin bilgisini göstermektedir. Aynı zamanda kuvvetli hâfızasını ve üstün zekâsını da ortaya koymaktadır. Nitekim Zehebî de Tirmizî'nin kuvvetli hâfızasına işaret ederek, onun Mekke'ye giderken, bir hocaya iki cüz halinde yazdığı hadisleri ezberden okuduğuna dair bir rivayete yer vermiştir.

HADİS VE DİĞER İLİMLERDEKİ BAŞARISI:

İlel (Hadisteki sakatlık, hastalık); bu sahada meydana getirdiği eserlerle güçlü bir hadis tenkitçisi olduğunu ispat etmiştir. Bu yetkinliği sebebiyle Tirmizî, eserine almak istediği bir konuya dair sahih hadis bulamadığı durumlarda bazı zayıf hadisleri almakta sakınca görmemiştir. Fakat bunların senedlerini tenkit ederek râvilerinin ne ölçüde güvenilir olduğunu belirtmiştir. Bazı âlimler onun hem ilel hem cerh ve ta'dîl sahasındaki otoritesi sebebiyle eserinin Sahîhayn'dan sonra üçüncü sırada yer alması gerektiğini söylemiştir. Hadisleri seçerken bir fakihin o hadisi delil olarak kabul etmesine özellikle dikkat ettiğini söyleyen Tirmizî, iki hadis dışında eserindeki bütün rivayetlerin kendisiyle amel edilen hadis niteliği taşıdığını ileri sürmüştür.

İmâm-ı Tirmizî, hadis ilminden başka, fıkıh ve tefsîr ilminde de "İmam" vasıflı bir alimdir. Rivâyet ettiği hadîs-i şerîfler ile Kur'ân-ı Kerîm'in tefsîri husûsunda mühim hizmetler yapmıştır. Bilhassa âyet-i kerîmelerin nüzûl sebepleriyle ilgili, Garîb-ül-Kur'ân denilen Kur'ân-ı Kerîm'in bazı lafızlarıyla ve Kur'ân-ı Kerîm'deki kıssalar ile ilgili en doğru hadîs rivâyetleriyle meşhurdur.

İlmi zekası sebebiyle Âlimler, İmâm-ı Tirmizî'ye "Hâkim" künyesini vermişlerdir.

Tirmizî 13 Receb 279'da (9 Ekim 892) Tirmiz'e bağlı Buğ köyünde vefat etti; onun Tirmiz şehrinde öldüğü de ileri sürülmüştür.

MEŞHUR ESERLERİ:

1) El-Câmi'us Sahih (Es-Sünen-i Tirmizi); Tirmizî'nin 270 (883) yılında tamamladığı eserdir.

☞ 'Sahih' denmesinin sebebi, eserin içerdiği hadislerin çoğunluğunun sahih nitelikli olmasıdır.

☞ Cami'us Sahih; "Bütün doğru" manasındayken eser, Câmî'u't-Tirmizî, Sahîhu't-Tirmizî, el-Câmi'us-sahîh, el-Müsnedü's-sahîh, el-Câmi'u'l-kebîr gibi değişik adlarla kaynaklara geçmiştir. Daha çok Sünenü't-Tirmizî adıyla meşhur olmuştur.

☞ Sadece ahkâm hadislerini değil, câmi'lerde bulunan diğer konulara dair hadisleri de ihtiva ettiği için el-Câmi'u's-şahîh veya el-Câmi'u't-Tirmizî ismi de yaygın olarak kullanılmaktadır.

☞ Hadis Sayısı; el-Câmiu's-sahîh'in sonundaki "ilel" bahsiyle birlikte 46 bölüm içinde 2496 bab' dan meydana gelmektedir. İçerisinde 4051 hadis ihtiva etmektedir.

☞ Tirmizi eseri hakkında şöyle der: "Ben bu Cami-i Kebir'i yazıp bitirince, onu ilkin Hicaz alimlerine gösterdim. Hepsi de beğendiler. Daha sonra alıp Irak alimlerine götürdüm. Onlar da ağız birliğiyle eseri övdüler. Nihayet Horasan diyarı alimlerine takdim ettim. Onlar da memnun oldular" bilahare şunu da eklemiştir: "Kimin evinde bu kitap bulunursa onun evinde konuşmakta olan Peygamber var demektir" diyerek ilim âlemine takdim etmiştir. Tirmizî bu sözü övünmek için değil eserine olan güvenini belirtmek için söylemiştir.

☞ Tirmizî, Cami'de zikrettiği hadisleri, sahih, hasen ve zayıf olmak üzere üç gruba ayırmış ve naklettiği her hadisin ardından, onun sahih veya hasen olduğunu açıklamıştır. Hatta zayıf olarak belirttiği hadisin zayıflık sebebini açıklamayı da ihmal etmemiştir.

2) eş-Şemâ'ilü'n-nebeviyye

3) el-'İlelü'l-kebîr

4) el-'İlelü's-şagîr

5) Tesmiyetü aşhâbi'n-nebî

6) Kitâbü't-Târih

ŞERHİ:

Muhammed Enver Şah Keşmîrî tarafından arabî şerhi yapılmış, (Meârif-üs-sünen) adı verilmiştir.

ZÜHD BÖLÜMÜ

► İNSANLARIN ALDANDIKLARI İKİ NİMET HANGİLERİDİR?

عن ابن عباس قال : رسول الله صلى الله عليه وسلم :
« نِعْمَتَانِ مَغْبُوتُونَ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ الصِّحَّةُ وَالْفَرَاغُ »

2304- İbn Abbâs (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“İki nimetle pekçok insan aldanmıştır. Sağlık ve boş zaman.”* (Buhârî, Rıkkak: 1)

Muhammed b. Beşşâr, Yahya b. Saîd vasıtasıyla Abdullah b. Saîd b. ebî Hind ve babasından İbn Abbâs’tan bu hadisin benzerini bize aktarmışlardır.

Tirmizî: Bu konuda Enes b. Mâlik’den de hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir. Pek çok kimse bu hadisi Abdulah b. Saîd b. Ebû Hind’den merfu olarak rivâyet etmişler olup bazı râvîler de yine Abdullah b. Saîd b. Ebû Hind’den mevkuf olarak rivâyet etmişlerdir.

BÖLÜM: 2

► EN ZENGİN VE EN FAZLA KULLUK EDEN KİMDİR?

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « مَنْ يَأْخُذْ عَنِّي هَوْلَاءِ الْكَلِمَاتِ فَيَعْمَلْ بِهِنَّ أَوْ يُعَلِّمَ مَنْ يَعْمَلُ بِهِنَّ ؟ » . فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَقُلْتُ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَخَذَ بِيَدِي فَعَدَّ خَمْسًا وَقَالَ : « اتَّقِ الْمَحَارِمَ تَكُنْ أَعْبَدَ النَّاسِ وَارْضَ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَكَ تَكُنْ أَعْنَى النَّاسِ وَأَحْسِنَ إِلَى جَارِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا وَأَحِبَّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُسْلِمًا وَلَا تُكْثِرِ الضَّحْكَ فَإِنَّ كَثْرَةَ الضَّحْكِ تُمِيتُ الْقَلْبَ »

2305- Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: *“Kim şu birkaç kelimeyi benden alarak onlarla amel eder? Veya onları amel ederek bir kimseye öğretir? Ebû Hüreyre diyor ki: “Ben Ey Allah’ın Rasûlü!” dedim. Bunun üzerine elimi tuttu ve beş konu sayarak şöyle buyurdu: “Haram şeylerin her çeşidinden sakın ki insanların en çok ibadet edeni olasın, Allah’ın sana ayırdığına razı ol ki insanların en zengini olasın, komşuna iyilik et ki gerçek mü’min olasın. Kendin için sevdiğini insanlar içinde sev ki gerçek mü’min olasın.”*

Gülmeyi çoğaltma çünkü gülmenin çokluğu kalbi öldürür.” (Müsned: 7748)

Tirmizî: Bu hadis garib olup sadece Cafer b. Süleyman’ın rivâyetiyle bilmekteyiz. Hasan Ebû Hüreyre’den bir şey işitmemiştir. Aynı şekilde Eyyüb, Yunus b. Ubeyd ve Ali b. Zeyd; Hasan, Ebû Hüreyre’den hadis işitmemiştir, demektedirler. Ebû Ubeyde en Nâci, Hasan’dan bu hadisi kendi sözü olarak rivâyet etmiş olup senesinde **“Ebû Hüreyre”** yi zikretmemişler.

BÖLÜM: 3

► HAYIRLI AMELLERE ACELE ETMEK

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : « بَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ سَبْعًا ، هَلْ تَنْتَظِرُونَ إِلَّا فَقْرًا مُنْسِيًا ، أَوْ غِنًى مُطْغِيًا ، أَوْ مَرَضًا مُفْسِدًا ، أَوْ هَرَمًا مُفْنِدًا أَوْ مَوْتًا مُجْهِزًا أَوْ الدَّجَالَ فَشَرُّ غَائِبٍ يُنْتَظَرُ ، أَوْ السَّاعَةَ فَالسَّاعَةُ أَذْهَى وَأَمْرٌ ، »

2306- Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *“Yedi şey gelmezden önce hayırlı amelleri işlemeye devam edin, neyi bekliyorsunuz? Her şeyi unutturacak yoksulluğu mu, azdırıp saptıran zenginliği mi?, Bedeni tüm güçleri bozan hastalığı mı? Bunaklık meydana getiren ihtiyarlığı mı?, Ansızın geliveren ölümü mü? Yoksa gelmesi beklenen Deccâl fitnessini mi? Yoksa kıyamet saatini mi bekliyorsunuz? Ki onun gelmesi daha dehşetli ve daha acıdır.”* (Müsned: 7952)

Tirmizî: Bu hadis hasen garibtir. Bu hadisin A’rec’in, Ebû Hüreyre’den rivâyeti olduğunu sadece Muhrîz b. Harun’un rivâyetiyle bilmekteyiz. Bişr b. Ömer ve başkaları bu hadisi bu şekilde Muhriz b. Harun’dan rivâyet etmişlerdir.

Ma’mer bu hadisi Saîd el Makburî’den işiten bir kimseden ve Ebû Hüreyre’den benzeri şekilde aktarmış olup **“Bekliyor musunuz?”** diye başlamaktadır.

BÖLÜM: 4

► ÖLÜMÜ SIK SIK HATIRLAMAK GEREKİR

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : « أَكْثَرُوا ذِكْرَ هَادِمِ اللَّذَاتِ ، » . يَعْنِي الْمَوْتَ .

2307- Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: *“Tüm lezzetleri kesip koparanı çok hatırlayın yani ölümü.”* (İbn Mâce, Zühd: 31)

Tirmizî: Bu konuda Ebû Saîd’den de hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Bu hadis hasen garibtir.

BÖLÜM: 8

➤ ALLAH'A KARŞI SORUMLULUK BİLİNCİYLE KIŞI AĞLAYABİLİR Mİ?

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : « لَا يَلِجُ النَّارَ رَجُلٌ بَكَى مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ حَتَّى يَعُودَ اللَّبَنُ فِي الضَّرْعِ ، وَلَا يَجْتَمِعُ عَلَى عَبْدٍ غُبَارٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَدَخَانَ جَهَنَّمَ »

2311- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Allah'a karşı duyduğu sorumluluk bilincinden dolayı ağlayan kişi sağılan süt memeye dönmedikçe Cehenneme girmeyecektir. Allah'ın dinini yeryüzüne hâkim kılmak için çalışıp çabalayan kişiye bulaşan toz ile Cehennem dumanı bir araya gelmeyecektir." (Nesâî, Cihâd: 9; İbn Mâce: Cihad: 64)

Tirmizî: Bu konuda Ebû Reyhane ve İbn Abbâs'tan da hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir. Muhammed b. Abdurrahman, Talha ailesinin azâdlı kölesi olup Medînelidir, güvenilir bir kimsedir, kendisinden Şu'be ve Sûfyân es Sevrî hadis rivâyet etmiştir.

BÖLÜM: 9

➤ AZ GÜLÜP ÇOK AĞLAMAK MI GEREKİR?

وعن أبي ذرٍّ ، رضي الله عنه ، قال : قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : « إِنِّي أَرَى مَا لَا تَرَوْنَ ، أَطَّتِ السَّمَاءُ وَحُقَّ لَهَا أَنْ تَبْطَأَ ، مَا فِيمَا مَوْضِعُ أَرْبَعِ أَصَابِعِ إِلَّا وَمَلَكَتْ وَاضِعُ جِهَتِهِ سَاجِدًا لِلَّهِ تَعَالَى ، وَاللَّهِ لَوْ تَعَلَّمُونَ مَا أَعْلَمُ ، لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا ، وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا ، وَمَا تَلَدَّذْتُمْ بِالنِّسَاءِ عَلَى الْفُرْشِ وَلَخَرَجْتُمْ إِلَى الصُّعْدَاتِ تَجَازُونَ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى . لَوَدِدْتُ أَنِّي كُنْتُ شَجْرَةَ تَعْبُدُ »

2312- Ebû Zerr (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Ben sizin görmediklerinizi görüyor işitmediklerinizi işitiyorum. Gökyüzü çatırdadı ve çatırdamakta da haklı idi çünkü gökyüzünde dört parmaklık bir yer kalmamıştı ki secde eder vaziyette melekler orayı doldurmamış olsun vallahi benim bildiklerimi bilmiş olsaydınız az güler ve çok ağlardınız, Yataklar üzerinde kadınlardan zevk almaz sokaklara dökülür ve Allah'a yalvarır yakarırdınız. Bu yüzden ben bile kesilip yok edilen bir ağaç olmayı istedim." (İbn Mâce, Zühd: 19; Buhârî, Rikak: 27)

Tirmizî: Bu konuda Ebû Hüreyre, Âişe, İbn Abbâs ve Enes'den de hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Bu hadis hasen garibtir. Başka bir yolla yapılan rivâyette Ebû Zerr'in şöyle dediği rivâyet olunur: "Ben de kesilip yok edilen bir ağaç olmayı arzu ettim."

2313- Ebû Hüreyre'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Benim bildiklerimi bilmiş olsanız şüphesiz ki az güler çok ağlardınız." (İbn Mâce, Zühd: 19; Buhârî, Rikak: 27)

Bu hadis hasen sahihtir.

BÖLÜM: 11

➤ KIŞININ LÜZÜMSUZ BOŞ ŞEYLERİ TERKETMESİ İYİ MÜSLÜMAN OLUŞUNDANDIR

حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ الْبَغْدَادِيُّ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ تُوْفِّي رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَ : يَعْنِي رَجُلٌ أَبْشَرَ بِالْجَنَّةِ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : « أَوْلَا تَدْرِي فَلَعَلَّهُ تَكَلَّمَ فِيمَا لَا يَعْنِيهِ أَوْ بَخَلَ بِمَا لَا يَنْقُصُهُ » . قَالَ هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ

2316- Enes (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v.)'in ashabından bir kişi vefat etti bu arada bir adam o kimse için Cennetle sevin bakalım" dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Biliyor musun? Belki de bu kimse kendisini ilgilendirmeyen bir konuda lüzumsuz sözler sarfetmiş veya kendisine faydası olacak konularda harcamamış ve cimrilik etmiştir." (İbn Mâce, Fiten: 21)

Tirmizî: Bu hadis garibtir.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ نَصْرِ بْنِ النَّيْسَابُورِيِّ وَعَبْدُ وَاحِدٍ قَالُوا : حَدَّثَنَا أَبُو مُسَهَّرٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَمَاعَةَ عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ عَنْ قُرَّةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : « مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ الْمَرْءُ تَرَكَهُ مَا لَا يَعْنِيهِ »

2317- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Bir kimsenin lüzumsuz ve boş şeyleri terk etmesi iyi bir Müslüman oluşundandır." (İbn Mâce, Fiten: 21)

Tirmizî: Bu hadis garib olup bu hadisi Ebû Seleme'nin Ebû Hüreyre'den bu şekilde rivâyetiyle bilmekteyiz.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : « إِنَّ مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرَكَهُ مَا لَا يَعْنِيهِ » . قَالَ أَبُو

عَيْسَى : وَهَكَذَا رَوَى غَيْرُ وَاحِدٍ مِنْ أَصْحَابِ الرَّهْرِيِّ عَنِ الرَّهْرِيِّ عَنِ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَ حَدِيثِ مَالِكٍ مُرْسَلًا وَهَذَا عِنْدَنَا أَصَحُّ مِنْ حَدِيثِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ . وَعَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ لَمْ يُدْرِكْ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ .

2318- Ali b. Hüseyin'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *"Kişinin lüzumsuz ve boş şeyleri terk etmesi Müslümanlığının iyiliklerindedir."* (İbn Mâce, Fiten: 21; Muvatta, Cami: 2)

Tirmizî: Zührî'nin arkadaşlarından pek çok kimse bu hadisi Zührî'den, Ali b. Hüseyin'den, Mâlik'in hadisine benzer şekilde fakat mürsel olarak rivâyet etmişlerdir. Bu rivâyet benim yanımda Ebû Seleme'nin, Ebû Hüreyre'den ve Ali b. Hüseyin'den yaptığı rivâyetten daha sağlamdır. Çünkü Ali b. Hüseyin Ali b. ebî Tâlib'e yetişememiştir.

BÖLÜM: 13

➤ DÜNYA ALLAH KATINDA NE KADAR DEĞERSİZDİR

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : « لَوْ كَانَتِ الدُّنْيَا تَعْدِلُ عِنْدَ اللَّهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ مَا سَقَى كَافِرًا مِنْهَا شَرْبَةَ مَاءٍ » . وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ . قَالَ أَبُو عَيْسَى هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ

2320- Sehl b. Sa'd (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *"Allah katında dünya bir sivrisineğin kanadına denk olsaydı (yani tüm dünya ve içindekilerin değeri bu kadar olsaydı) Kafire dünyada bir yudum su içirmezdi."* (İbn Mâce, Zühd: 3)

Tirmizî: Bu konuda Ebû Hüreyre'den de hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Bu hadis bu şekliyle sahih garibtir.

حَدَّثَنَا سُؤدُبُ بْنُ نَصْرِ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ مُجَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنِ الْمُسْتَوْرِدِ بْنِ شَدَّادٍ قَالَ : كُنْتُ مَعَ الرَّكْبِ الَّذِينَ وَقَفُوا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى السَّخْلَةِ الْمُيْتَةِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : « أَتَرُونَ هَذِهِ هَانَتْ عَلَى أَهْلِهَا حِينَ الْقَوْهَا » . قَالُوا : مِنْ هَوَانِهَا أَلْقَوْهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ . قَالَ : « فَالِدُنْيَا أَهْوَنُ عَلَى اللَّهِ مِنْ هَذِهِ عَلَى أَهْلِهَا » . وَفِي الْبَابِ عَنْ جَابِرِ

وَأَبْنِ عُمَرَ . قَالَ أَبُو عَيْسَى : حَدِيثُ الْمُسْتَوْرِدِ حَدِيثٌ حَسَنٌ

2321- Müstevirid b. Şeddâd'tan rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.) ile birlikte bir ölü oğlağın başında duran toplulukla beraberdim Rasûlullah (s.a.v.) buyurdular ki: *"Şu ölü oğlağın sahipleri tarafından atıldığı zaman değerini yitirdiğinden dolayı atıldığı görüşünde misiniz? Ashab: "Evet ey Allah'ın Rasûlü! onu değersiz oluşundan dolayı atmışlardır." Bunun üzerine buyurdular ki: "Dünya Allah katında şu ölü oğlağın değersiz oluşundan daha değersizdir."* (İbn Mâce, Zühd: 3)

Bu konuda Câbir ve İbn Ömer'den de hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Müstevirid hadisi hasendir.

BÖLÜM: 29

➤ DÜNYA SEVGİSİNİN TERKİ NE DEMEKTİR?

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ وَاقِدٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ حَلْبَسٍ عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيِّ عَنْ أَبِي ذَرِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : « الرِّهَادَةُ فِي الدُّنْيَا لَيْسَتْ بِتَحْرِيمِ الْحَلَالِ وَلَا إِضَاعَةِ الْمَالِ وَلَكِنَّ الرِّهَادَةَ فِي الدُّنْيَا أَنْ لَا تَكُونَ بِمَا فِي يَدَيْكَ أَوْتَقَّ مِمَّا فِي يَدَيْ اللَّهِ وَأَنْ تَكُونَ فِي نَوَابِ الْمُصِيبَةِ إِذَا أَنْتَ أَصَبْتَ بِهَا أَرْغَبَ فِيهَا لَوْ أَنَّهَا أُبْقِيَتْ لَكَ »

2340- Ebû Zerr (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *"Dünyadan yüz çevirmek ve dünya sevgisini terk etmek demek kişinin helal olan şeyleri kendisine haram kılması veya malı bırakıp atmak demek değildir. Fakat gerçek zahitlik ve dünya sevgisini terk etmek demek; elinde bulunan şeylere Allah katında bulunan imkan ve nimetlerden fazla ümid besler olmamandır. Veya başına gelen bir bela ve sıkıntıdan dolayı elde edeceğin sevap, senin yanında o bela ve sıkıntıdan dolayı kaybettiğin maldan üstün ve hayırlı olmalıdır. İşte gerçek zahidlik ve dünya sevgisi bu olmalıdır."* (İbn Mâce, Zühd: 1)

Tirmizî: Bu hadis garib olup sadece bu şekliyle bilmekteyiz Ebû İdris el Havlanî'nin ismi Aizullah b. Abdullah'tır. Amr b. Vakîd ise münker hadisler aktaran birisidir.

BÖLÜM: 30

➤ ADEMOĞLUNA YETERLİ OLAN EŞYALAR
HANGİLERİDİR?

حَدَّثَنَا عَبْدُ بَنُ حُمَيْدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ بَنُ عَبْدِ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا حُرَيْثُ بَنُ السَّائِبِ قَالَ: سَمِعْتُ الْحَسَنَ يَقُولُ حَدَّثَنِي حُمْرَانُ بَنُ أَبَانَ عَنْ عَثْمَانَ بَنِ عَفَّانَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَيْسَ لِإِنِّنِ آدَمَ حَقٌّ فِي سِوَى هَذِهِ الْخِصَالِ بَيْتٌ يَسْكُنُهُ وَثَوْبٌ يُوَارِي عَوْرَتَهُ وَجِلْفٌ الْخُبْزِ وَالْمَاءِ»

2341- Osman b. Afvân (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Adem oğlunun şunlardan başka şeylerde hakkı yoktur: Oturacağı bir ev, vücudunu örtecek bir elbise, ekme ve su.” (Dârimî, Rıkak: 10)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir. Bu hadisin sözleri Hureys b. Sâib’in rivâyetidir. Ebû Dâvûd, Süleyman b. Selm el Belhî’den işittim şöyle diyordu: Nadr b. Şümeyl şöyle derdi: Hadiste geçen “Cif-ül hubzi”nin manası yanında katık olmayan ekme demektir.

BÖLÜM: 38

➤ RASÛLULLAH (S.A.V.) VE AİLESİNİN
GEÇİMİ NASILDI?

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بَنُ مَنِيعٍ حَدَّثَنَا عَبَّادُ بَنُ عَبَّادٍ عَنْ مُجَالِدٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ فَدَعَتُ لِي بِطَعَامٍ وَقَالَتْ مَا أَشْبَعُ مِنْ طَعَامٍ فَأَشَاءُ أَنْ أَبْكِي إِلَّا بَكَيتُ . قَالَ: قُلْتُ لِمَ؟ قَالَتْ أَذْكَرُ الْحَالِ الَّتِي فَارَقَ عَلْمَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الدُّنْيَا وَاللَّهِ مَا شَبِعَ مِنْ خُبْزٍ وَلَحْمٍ مَرَّتَيْنِ فِي يَوْمٍ . قَالَ أَبُو عِيَسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ

2356- Mesrûk (r.a.)’den rivâyete göre, şöyle demiştir: Âişe’nin yanına girdim bana yemek getirtti ve şöyle dedi: “Bir yemekten duyduğum zaman ağlamak isterim ve ağlarım.” Bende neden diye sordum, dedi ki: “Rasûlullah (s.a.v.)’in dünyadan ayrılıp gittiği anı hatırlarım vallahi et ve ekmeğin günde iki defa karnımı doyurmamıştı.” (Müslim, Zühd: 1)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَيْلَانَ حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ يَزِيدَ يُحَدِّثُ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: مَا شَبِعَ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ خُبْزِ شَعِيرٍ يَوْمَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ حَتَّى قَبِضَ

2357- Âişe (r.anha)’dan rivâyete göre, şöyle demiştir: “Rasûlullah (s.a.v.), vefat edinceye kadar iki gün arka arkaya arpa ekmeğinden doymamıştır.” (İbn Mâce, Etme: 49)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

Bu konuda Ebû Hüreyre’den de hadis rivâyet edilmiştir.

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ حَدَّثَنَا الْمُحَارِبِيُّ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ كَيْسَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: مَا شَبِعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَهْلُهُ ثَلَاثًا تَبَاعًا مِنْ خُبْزِ الْبُرِّ حَتَّى فَارَقَ الدُّنْيَا . هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ

2358- Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyete göre, şöyle demiştir: “Rasûlullah (s.a.v.), dünyadan ayrılıncaya kadar ne kendisi nede aile halkı üç gün peşpeşe buğday ekmeğinden doymadılar.” (İbn Mâce, Etme: 48)

Bu hadis bu şekliyle hasen garibtir.

حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الدُّورِيُّ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا حَرِيْزُ بْنُ عَثْمَانَ عَنْ سُلَيْمِ بْنِ غَامِرٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ يَقُولُ: مَا كَانَ يَفْضَلُ عَنْ أَهْلِ بَيْتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُبْزُ الشَّعِيرِ.

2359- Selim b. Âmir (r.a.)’den rivâyete göre, şöyle demiştir: Ebû Ümâme’den işittim şöyle diyordu: “Rasûlullah (s.a.v.)’in ev halkından çok olmadığı için arpa ekmeği bile artmazdı.” (İbn Mâce, Etme: 48)

Tirmizî: Bu hadis bu şekliyle hasen garibtir.

Yahya b. Ebû Bükeyr, Küfelidir. Ebû Bükeyr; Yahya’nın babasıdır. Kendisinden Sûfyân es Sevrî hadis rivâyet etmiştir. Yahya b. Abdullah b. Bükeyr ise Mısırlı olup Leys’in arkadaşıdır.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْجَمْعِيُّ حَدَّثَنَا ثَابِتُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ هِلَالِ بْنِ خَبَّابٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبِيتُ اللَّيَالِي الْمُتَتَابِعَةَ طَاوِيًا وَأَهْلُهُ لَا يَجِدُونَ عَشَاءً وَكَانَ أَكْثَرَ خُبْزِهِمْ خُبْزَ الشَّعِيرِ . قَالَ أَبُو عِيَسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

2360- İbn Abbâs (r.a.)’den rivâyete göre, şöyle demiştir: “Rasûlullah (s.a.v.) peşpeşe birkaç geceyi aç olarak geçirir ailesi de akşam yemeği

bile bulamadıkları olurdu. Ekmekleri ise çoğunlukla arpa ekmeği idi.” (İbn Mâce, Etme: 48)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

حَدَّثَنَا أَبُو عَمَّارٍ حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقَعْقَاعِ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اللَّهُمَّ اجْعَلْ رِزْقَ آلِ مُحَمَّدٍ قَوْتًا». قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

2361- Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.) şöyle dua ederdi: “Allah’ım Muhammed ailesinin rızkını yetecek kadar kıl.” (Müslim, Zühd: 1)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَدْخِرُ شَيْئًا لِغَدٍ.

2362- Enes (r.a.)’den rivâyete göre: “*Rasûlullah (s.a.v.), yarın için bir şey saklamazdı.*” (Tirmizî rivâyet etmiştir.)

Tirmizî: Bu hadis garibtir. Bu hadis Cafer b. Süleyman’dan ve Sabitten mürsel olarak rivâyet edilmiştir.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَنَا أَبُو مَعْمَرٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: مَا أَكَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى خِوَانٍ وَلَا أَكَلَ خُبْرًا مُرَقَّقًا حَتَّى مَاتَ.

2363- Enes (r.a.)’den rivâyete şöyle demiştir: “*Rasûlullah (s.a.v.) ömrünün sonuna kadar yüksek masa ve benzeri şeyler üzerinde yemek yememiştir. Elenmiş saf undan da ekme yememiştir.*” (İbn Mâce, Etme: 44)

Tirmizî: Bu hadis Saîd b. Ebî Arûbe hadisi olarak hasen sahih garibtir.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ الْحَنْفِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ أَخْبَرَنَا أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ أَنَّهُ قِيلَ لَهُ أَكَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّقِيَّ يَعْنِي الْحُوَارَى؟ فَقَالَ سَهْلٌ: مَا رَأَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّقِيَّ حَتَّى لَقِيَ اللَّهَ. فَقِيلَ لَهُ: هَلْ كَانَتْ لَكُمْ مَنَاخِلُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: مَا كَانَتْ لَنَا مَنَاخِلُ. قِيلَ

فَكَيْفَ كُنْتُمْ تَصْنَعُونَ بِالشَّعِيرِ؟ قَالَ كُنَّا نَنْفُخُهُ فَيَطِيرُ مِنْهُ مَا طَارَ ثُمَّ نَنْزِيهِ فَنَعَجِنُهُ. قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

2364- Sehl b. Sa’d (r.a.)’den rivâyete göre, kendisine şöyle soruldu: “*Rasûlullah (s.a.v.), elenmiş has undan yapılmış ekme yedi mi?*” Sehl dedi ki: Rasûlullah (s.a.v.), Allah’a kavuşuncaya kadar has undan yapılmış ekmeği görmedi. Yine Sehl’e şöyle denildi: Rasûlullah (s.a.v.) zamanında un elemek için elek var mıydı? Buna cevaben eleğimiz yoktu diye cevap verdi. O halde arpayı nasıl yapıyordunuz? Diye soruldu; Dedi ki: Üfürürdük kepeğinden uçan uçardı sonra onu ıslatır hamur yapardık. (İbn Mâce, Etme: 44)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

Mâlik b. Enes bu hadisi Ebû Hazîm’den rivâyet etmiştir.

BÖLÜM: 47

► YEME İÇMEDE GERÇEK ÖLÇÜ NEDİR?

حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ نَصْرٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عِيَّاشٍ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ الْجَمِصِيُّ وَحَبِيبُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ جَابِرٍ الطَّائِيِّ عَنْ مِقْدَامِ بْنِ مَعْدِي كَرِبٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَا مَلَأَ أَدَمِيَّ وَعَاءٌ شَرًّا مِنْ بَطْنٍ بِحَسْبِ ابْنِ آدَمَ أَكْلَاتُ يُقِمْنَ صُلْبَهُ فَإِنْ كَانَ لَا مَحَالََةَ فَتَلْتُ لِطَعَامِهِ وَتَلْتُ لِشَرَابِهِ وَتَلْتُ لِنَفْسِهِ»

2380- Mıkdam b. Ma’dikerîb (r.a.)’den rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.)’in şöyle buyurduğunu işittim “*Âdemoğlu midesinde daha kötü bir kap doldurmamıştır. Âdem oğluna kendisini ayakta tutacak kadar yemesi içmesi yeterlidir. Şayet bu miktardan fazla yiyecek ise midelerini üç kısıma ayırsın; bir kısmı yemek bir kısmı meşrubat bir kısmı da nefes için ayrılmalıdır.*” (İbn Mâce, Etme: 50)

Hasan b. Arefe İsmail b. Ayyaş vasıtasıyla bu hadisin bir benzerini bize rivâyet etmiştir. Mıkdam b. Ma’dikerib bu rivâyette Rasûlullah (s.a.v.)’den demekte Rasûlullah (s.a.v.)’den işittim dememektedir.

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

BÖLÜM: 50

► KIŞI SEVDİĞİYLE BERABERDİR

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عليه وسلم فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَتَى قِيَامُ السَّاعَةِ؟ فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الصَّلَاةِ فَلَمَّا قَضَى صَلَاتَهُ قَالَ «أَيْنَ السَّائِلُ عَنْ قِيَامِ السَّاعَةِ؟». فَقَالَ الرَّجُلُ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: «مَا أَعَدَدْتَ لَهَا؟» قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَعَدَدْتُ لَهَا كَبِيرَ صَلَاةٍ وَلَا صَوْمٍ إِلَّا أَتَى أَحِبُّ اللَّهُ وَرَسُولَهُ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ وَأَنْتَ مَعَ مَنْ أَحَبَّتَ». فَمَا رَأَيْتُ فَرِحَ الْمُسْلِمُونَ بَعْدَ الْإِسْلَامِ فَرَحَهُمْ بِهَذَا. قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ

2385- Enes b. Mâlik (r.a.)’den rivâyet edilmiştir. Bir adam Rasûlullah (s.a.v.)’e gelerek: Ey Allah’ın Rasûlü kıyamet ne zaman kopacaktır? Diye sordu. Rasûlullah (s.a.v.), namaza kalktı ve namazını bitirince; “Kıyametin kopmasını soran kimse nerededir?” Buyurdu. Adam: Benim Ey Allah’ın Rasûlü dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.): “Kıyamet için ne hazırladın?” buyurdu. Adam: “Kıyamet için fazla namaz ve oruç hazırlayamadım fakat ben Allah’ı ve Rasûlünü seviyorum” dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Kişi sevdiğiyle beraberdir, sende sevdiğinle beraber olacaksın buyurdu. Müslümanların Müslüman olmaları dışında bu söze sevindikleri kadar başka bir şeye sevindiklerini görmedim.” (Ebû Dâvûd, Edeb: 113; Müslim, Birr: 50)

Tirmizî: Bu hadis sahihtir.

حَدَّثَنَا أَبُو هِشَامٍ الرَّفَاعِيُّ حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ عَنْ أَشْعَثَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ وَلَهُ مَا اكْتَسَبَ

2386- Enes b. Mâlik (r.a.)’den rivâyet göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Kişi sevdiği kimseyle beraberdir. Hayır ve şer kazandığı her şey kişinin kendisindedir.” (Ebû Dâvûd, Edeb: 113; Müslim, Birr: 50)

Bu konuda Ali, Abdullah b. Mes’ûd, Safvân b. Assâl, Ebû Hüreyre ve Ebû Musa’dan da hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Bu hadis, Hasan-ı Basrî’nin, Enes’den rivâyeti olarak hasen garibtir. Bu hadis değişik şekillerde de Peygamber (s.a.v.)’den rivâyet edilmiştir.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الضَّيِّ حَدَّثَنَا حَمَادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ زُرِّ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَسَّالٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَ حَدِيثِ مَحْمُودٍ.

2387- Safvân b. Assâl (r.a.)’den rivâyete göre, şöyle demiştir: Tok sesli bir bedevî geldi ve: “Ya Muhammed! Bir kimse bir toplumu seviyor fakat her yönden onlar gibi olamamıştır, bu kişi ne olacak?” dedi. Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Kişi sevdiğiyle beraberdir.” (Ebû Dâvûd, Edeb: 113; Müslim, Birr: 50)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir. Ahmed b. Abde ed Dabbî, Hammad b. Zeyd vasıtasıyla Âsım’dan, Zir’den, Safvân b. Assal’dan, Mahmûd’un hadisinin bir benzerini bize aktarmıştır.

BÖLÜM: 56

➤ BELA VE SIKINTILARA KARŞI SABRETMEK GEREKİR

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَنَسِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدِهِ الْخَيْرَ عَجَّلَ لَهُ الْعُقُوبَةَ فِي الدُّنْيَا وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدِهِ الشَّرَّ أَمْسَكَ عَنْهُ بِذَنْبِهِ حَتَّى يُوَفِّيَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». وَهَذَا الْإِسْنَادُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ «إِنَّ عِظَمَ الْجَزَاءِ مَعَ عِظَمِ الْبَلَاءِ وَإِنَّ اللَّهَ إِذَا أَحَبَّ قَوْمًا ابْتَلَاهُمْ فَمَنْ رَضِيَ فَلَهُ الرِّضَا وَمَنْ سَخِطَ فَلَهُ السَّخَطُ». قَالَ أَبُو عَيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ.

2396- Enes (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Allah bir kulu hakkında şer ve kötülük dilerse günahının yüzünden çekeceği cezayı ondan erteler ki kıyamet günü Allah’ın huzuruna karşılığını görecekleri o günahlarıyla gelsin.”

Aynı sened ile Rasûlullah (s.a.v.)’den şöyle de gelmiştir: “Mükafatın büyüklüğü belanın büyüklüğüne bağlıdır. Allah bir toplumu severek onları değişik belalarla imtihan eder. Kim razı olursa Allah’ın rızasını kazanır. Kim de kızar kırgınlık gösterirse Allah’ta o kimseye kızar.” (İbn Mâce, Fiten: 23)

Tirmizî: Bu hadis bu şekliyle hasen garibtir.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَيْلَانَ حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ
الْأَعْمَشِ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا وَائِلٍ يَقُولُ: قَالَتْ عَائِشَةُ: مَا
رَأَيْتُ الْوَجَعَ عَلَى أَحَدٍ أَشَدَّ مِنْهُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عليه وسلم

2397- Âişe (r.anha)'dan rivâyete göre, şöyle demiştir: "Ağrı ve sancıların Rasûlullah (s.a.v.)'e şiddetli olduğu kadar kimseye şiddetli olduğunu görmedim." (İbn Mâce, Cenaiz: 11)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَاصِمِ بْنِ هِدَالَةَ
عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ: أَيُّ
النَّاسِ أَشَدُّ بَلَاءً؟ قَالَ «الْأَنْبِيَاءُ ثُمَّ الْأَمْثَلُ فَالْأَمْثَلُ فَيُبْتَلَى
الرَّجُلُ عَلَى حَسَبِ دِينِهِ فَإِنْ كَانَ دِينُهُ صُلْبًا اشْتَدَّ بَلَاؤُهُ
وَإِنْ كَانَ فِي دِينِهِ رِقَّةٌ ابْتُلِيَ عَلَى حَسَبِ دِينِهِ فَمَا يَبْرُحُ الْبَلَاءُ
بِالْعَبْدِ حَتَّى يَتْرَكَهُ يَمِثِي عَلَى الْأَرْضِ مَا عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ»

2398- Sa'd (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.)'e sordum insanların hangisinin belasının ağır olduğunu, buyurdular ki: "Peygamberler, onların peşinden yaşantı olarak Peygambere yakın olanlar sonra onlara yakın olanlar. Kişi dindarlığı oranında belayı uğratılır. Dininde sağlam ise belası ağırlaştırılır. Dininde gevşek ise dindarlığı oranında belaya uğratılır. Bela, kulun peşini bırakmaz, sonunda kul uğradığı belalarla üzerinde günah kalmayınca kadar günahlarından temizlenmiş olur." (İbn Mâce, Fiten: 23)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir. Bu konuda Ebû Hüreyre ve Huzeife b. Yemân'ın kız kardeşi tarafından da şu şekilde bir rivâyet vardır: "Peygamber (s.a.v.)'e hangi insanların belası daha ağırdır diye soruldu. Buyurdular ki: Peygamber (s.a.v.), sonra yaşantı ve inançla ona yakın olanlar sonra onlara yakın olanlar."

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ زُرَيْعٍ عَنْ
مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ:
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا يَزَالُ الْبَلَاءُ بِالْمُؤْمِنِ
وَالْمُؤْمِنَةِ فِي نَفْسِهِ وَوَلَدِهِ وَمَالِهِ حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ وَمَا عَلَيْهِ
خَطِيئَةٌ». قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ

2399- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Mümin erkek ve mümin kadınların başına Allah'a kavuşacağı güne kadar ya

kendisinde ya çocuğunda veya malında mutlaka sıkıntı gelmeye devam eder." (Müsned: 7521)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

BÖLÜM: 60

► KURTULUŞ DILI KORUMAKLA MI MÜMKÜN OLUR?

حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ
وَحَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ نَصْرٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ يَحْيَى بْنِ
أَيُّوبَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ عَنِ الْقَاسِمِ
عَنْ أَبِي أَمَامَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ
مَا النَّجَاهُ؟ قَالَ: «أَمْسِكْ عَلَيْكَ لِسَانَكَ وَلَيْسَعَكَ بَيْتَكَ
وَابِكِ عَلَى خَطِيئَتِكَ». قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ

2406- Ukbe b. Âmir (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.)'e kurtuluş nedir? Diye sordum. Buyurdular ki: "Diline sahip ol; evin başına dar gelmesin, günahlarından dolayı ağla." (Tirmizî rivâyet etmiştir.)

Tirmizî: Bu hadis hasendir.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْبَصْرِيُّ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ أَبِي زَيْدٍ
عَنْ أَبِي الصَّهْبَاءِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ
الْخُدْرِيِّ رَفَعَهُ قَالَ «إِذَا أَصْبَحَ ابْنُ آدَمَ فَإِنَّ الْأَعْضَاءَ كُلَّهَا
تُكْفِّرُ اللِّسَانَ فَتَقُولُ اتَّقِ اللَّهَ فِينَا فَإِنَّمَا نَحْنُ بِكَ فَإِنْ
اسْتَقَمَّتْ اسْتَقَمْنَا وَإِنْ اعْوَجَجَتْ اعْوَجَجْنَا»

2407- Ebû Saîd el Hudrî (r.a.)'den merfu olarak rivâyet edildiğine göre, şöyle demiştir: "Sabah olduğu zaman bütün organlar dile yalvararak şöyle derler: Bizim için Allah'a karşı sorumluluk bilinci duy biz seninle ayaktayız sen doğru olursan bizde doğru oluruz sen eğilersen bizde eğiliriz." (Müsned: 11472)

Hennâd, Ebû Usame vasıtasıyla Hammad b. Zeyd'den bu hadisin bir benzerini merfu olmaksızın rivâyet etmiştir. Bu rivâyet Muhammed b. Musa'nın rivâyetinden daha sahihtir.

Tirmizî: Bu hadis sadece Hammad b. Zeyd'in rivâyetiyle bilmekteyiz. Pek çok kişi bu hadisi Hammad b. Zeyd'den merfu olmaksızın rivâyet etmişlerdir.

Salih b. Abdullah, Hammad b. Zeyd'den, Ebû's Sahba'dan, Saîd b. Cübeyr'den, Ebû Saîd el Hudrî'den rivâyet ederek bu hadisin bir benzerini rivâyet etmiştir.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْأَعْلَى الصَّنَعَائِيُّ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ
عَلِيٍّ الْمُقَدَّمِيُّ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: قَالَ:

رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ يَتَكَفَّلُ لِي مَا بَيْنَ لِحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ أَتَكْفَلُ لَهُ بِالْجَنَّةِ»

2408- Sehl b. Sa'd (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Kim iki çenesi arasındaki ile iki bacağı arasındakiini kötü yolda kullanmamayı tekeffül ederse ben de ona Cenneti tekeffül ederim." (Buhârî, Rikak: 23)

Bu konuda Ebû Hüreyre ve İbn Abbâs'tan da hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Sehl hadisi hasen garibtir.

حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْأَشْجِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو خَالِدٍ الْأَحْمَرُ عَنِ ابْنِ عَجْلَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ وَقَاهُ اللَّهُ شَرَّ مَا بَيْنَ لِحْيَيْهِ وَشَرَّ مَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ»

2409- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Allah her kimi iki çenesi arasındakiinin şerri ile iki bacağı arasındakiinin şerrinden korursa, Cennete girer." (Tirmizî rivâyet etmiştir.)

Tirmizî: Ebû Hüreyre (r.a.)'den hadis rivâyet eden Ebû Hazim'in ismi; Eşcaiyye'li Azze'nin azâdlı kölesi Selman'dır ve Küfelidir. Sehil b. Sa'd'den rivâyet eden Ebû Hâzim ise Zahid olup Medînelidir. İsmi; Seleme b. Dinar'dır. Bu hadis hasen garibtir.

حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ نَصْرٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَاعِزٍ عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الثَّقَفِيِّ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ حَدِّثْنِي بِأَمْرٍ أَعْتَصِمُ بِهِ . قَالَ « قُلْ رَبِّيَ اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقِمْ » . قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَخَوْفُ مَا تَخَافُ عَلَيَّ فَأَخَذَ بِلِسَانِ نَفْسِهِ ثُمَّ قَالَ « هَذَا »

2410- Sûfyân b. Abdullah es Sekaffi (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: "Ey Allah'ın Rasûlü! Bana bir iş söyle ona sınımsız sarılayım" dedim. Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Rabbim Allah'tır de sonra dosdoğru ol." Sûfyân diyor ki: "Ey Allah'ın Rasûlü! Benim için en korkulacak şey nedir?" dedim. Rasûlullah (s.a.v.): Kendi dilini tutarak, "İşte bu" buyurdular. (Müslim, İman: 55; İbn Mâce, Fiten: 62)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

Bu hadis Sûfyân b. Abdullah es Sekaffi'den değişik şekillerde rivâyet edilmiştir.

CENNETİN ÖZELLİKLERİ

BÖLÜM: 1

➤ CENNETİN AĞAÇLARI NE KADAR BÜYÜKTÜR?

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمُقْبَرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَشَجَرَةً يَسِيرُ الرَّكِيبُ فِي ظِلِّهَا مِائَةَ سَنَةٍ»

2523- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Cennet'te öyle ağaçlar vardır ki binitli bir kişi onun gölgesinde yüz yıl yürür." (Buhari, Bed-il Halk: 8; Müslim, Cennet: 1)

Bu konuda Enes ve Ebû Saîd el Hudrî'den de hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Bu hadis sahihtir.

حَدَّثَنَا عَبَّاسُ الدُّورِيُّ حَدَّثَنَا عَبِيدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ شَيْبَانَ عَنْ فِرَاسٍ عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «فِي الْجَنَّةِ شَجَرَةٌ يَسِيرُ الرَّكِيبُ فِي ظِلِّهَا مِائَةَ عَامٍ لَا يَقْطَعُهَا وَقَالَ ذَلِكَ الظِّلُّ الْمَمْدُودُ»

2524- Ebû Saîd el Hudrî (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Cennet'te öyle bir ağaç vardır ki binitli bir kişi onun gölgesinde yüz yıl yürür sonuna varamaz. Rasûlullah (s.a.v.) şöyle devam etti: İşte "Uzayıp giden gölgeler..." budur. (Vakıa sûresi: 30) (Müslim, Cennet: 1)

Tirmizî: Ebû Saîd'in rivâyeti olarak bu hadis hasen garibtir.

حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْأَشْجَعِيُّ حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ الْفُرَاتِ الْقَرَارِيُّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا فِي الْجَنَّةِ شَجَرَةٌ إِلَّا وَسَاقُهَا مِنْ ذَهَبٍ». قَالَ أَبُو عِيَسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ

2525- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Cennet'te gövdesi altından olmayan hiçbir ağaç yoktur." (Tirmizî rivâyet etmiştir.)

Tirmizî: Ebû Hüreyre hadisi olarak bu hasen garibtir.

BÖLÜM: 2

➤ CENNETİN BİNASI NASILDIR? NELERDEN YAPILMIŞTIR?

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ عَنْ حَمْرَةَ الزِّيَّاتِ عَنْ زِيَادِ الطَّائِبِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ: مَا لَنَا إِذَا كُنَّا عِنْدَكَ رَقَّتْ قُلُوبُنَا وَرَهْدْنَا فِي الدُّنْيَا وَكُنَّا مِنْ أَهْلِ الْآخِرَةِ فَإِذَا خَرَجْنَا مِنْ عِنْدِكَ فَأَنَسْنَا أَهَالِيَنَا وَشَمَمْنَا أَوْلَادَنَا أَنْكَرْنَا أَنْفُسَنَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْ أَنَّكُمْ تَكُونُونَ إِذَا خَرَجْتُمْ مِنْ عِنْدِي كُنْتُمْ عَلَى حَالِكُمْ ذَلِكَ لَزَارَتْكُمْ الْمَلَائِكَةُ فِي بُيُوتِكُمْ وَلَوْ لَمْ تُذْبِقُوا لَجَاءَ اللَّهُ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ كَي يُذْبِقُوا فَيَغْفِرَ لَهُمْ». قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مِمَّ خَلِقَ الْخَلْقُ؟ قَالَ: «مِنَ الْمَاءِ». قُلْنَا الْجَنَّةُ: مَا بِنَاوُهَا؟ قَالَ: «لَبِنَةٌ مِنْ فِضَّةٍ وَلَبِنَةٌ مِنْ ذَهَبٍ وَمِلَاطُهَا الْمِسْكُ الْأَذْفَرُ وَحَصْبَاوُهَا اللُّؤْلُؤُ وَالْيَاقُوتُ وَتُرْبَتُهَا الرَّعْفَرَانُ مَنْ يَدْخُلُهَا يَنْعَمُ وَلَا يَبْأَسُ وَيُخَلِّدُ وَلَا يَمُوتُ لَا تَبْلَى ثِيَابُهُمْ وَلَا يَفْتَى شَبَابُهُمْ». ثُمَّ قَالَ: «ثَلَاثَةٌ لَا تَرُدُّ دَعْوَتُهُمْ: الْإِمَامُ الْعَادِلُ وَالصَّائِمُ حِينَ يُفْطِرُ وَدَعْوَةُ الْمَظْلُومِ يَرْفَعُهَا فَوْقَ الْغَمَامِ وَتَفْتَحُ لَهَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَيَقُولُ الرَّبُّ عَزَّ وَجَلَّ: وَعِزَّتِي لِأَنْصُرْتَنِي وَلَوْ بَعْدَ حِينٍ»

2526- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: "Ey Allah'ın Rasûlü! dedik. Bize ne oluyor ki senin yanındayken kalplerimiz yumuşuyor dünyayı istemiyor ahiret ehlinden olmaya çalışıyoruz. Fakat senin yanından çıkıp ailelerimiz arasına karışıp çocuklarımızın kokusunu aldığımızda kendimizi değişmiş buluyoruz. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: Siz her vakit benim yanımdan çıktığınız şekilde olsaydınız melekler sizi evlerinizde ziyaret ederlerdi ve sizler hiç günah işlememiş olsanız, Allah günah işleyen ve onların günahını affedeceği bir toplum yaratırdı."

Ebû Hüreyre diyor ki: "Ey Allah'ın Rasûlü! yaratıklar neden yaratılmışlardır? Rasûlullah (s.a.v.), "Sudan" buyurdu. Cennetin binası neden yapılmıştır diye sordum, "Bir kerpici altından, bir kerpici gümüşten, harcı keskin kokulu misk, çakılları inci ve yakut, toprağı za'feran oraya girenler nimetler içersinde refah bulur, sıkıntı çekmezler. Ebedî olurlar, giydikleri

eskimez gençlikleri yok olmaz.” Sonra şöyle devam etti: “Üç kişi var ki, duaları geri çevrilmez: Adaletli devlet idarecisi, iftar etmek üzere olan oruçlu ve mazlum... Allah mazlum kimsenin duasını bulutların üzerine kaldırır ve göklerin kapısını ona açar. Büyük ve güçlü olan Rab: “**Bir süre sonra bile olsa izzetim hakkı için sana mutlaka yardım edeceğim.**” (Müslim, Tevbe: 27; Dârimî, Rıkkak: 17)

Tirmizî: Bu hadisin senedi pek sağlam değildir. Bence bu hadis muttasıl da değildir. Bu hadis başka bir isnad ile Ebû Müdle ve Ebû Hüreyre'den de rivâyet edilmiştir.

BÖLÜM: 3

► CENNET KÖŞKLERİNİN ÖZELLİKLERİ NELERDİR?

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ إِسْحَاقَ عَنِ التُّعْمَانِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَعُرْفًا يُرَى ظُهُورَهَا مِنْ بُطُونِهَا وَبُطُونُهَا مِنْ ظُهُورِهَا». فَقَامَ إِلَيْهِ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «هِيَ مِنْ أَطَابِ الْكَلَامِ وَأَطَعَمَ الطَّعَامَ وَأَدَامَ الصِّيَامَ وَصَلَّى لِلَّهِ بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ»

2527- Ali (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Cennet’te öyle köşkler vardır ki; dışarıdan içerisi içeriden de dışarıyı gözükmür bir bedevi kalkıp şöyle dedi: O köşkler kimler içindir? Rasûlullah (s.a.v.) de şöyle buyurdu: “O köşkler; güzel söz söyleyen, yemek yediren, oruca devam eden ve insanlar uykuda iken geceleri namaz kılanlar içindir.” (Müsned: 1268)

Tirmizî: Bu hadis garibtir. Bazı hadisçiler Abdurrahman b. İshâk hafızası yönünden tenkid etmişlerdir kendisi Küfelidir. Abdurrahman b. İshâk el Kureşî ise Medîneli olup berikinden daha sağlamdır.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ أَبُو عَبْدِ الصَّمَدِ الْعَمِّيُّ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ قَيْسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ فِي الْجَنَّةِ جَنَّتَيْنِ أَنْبِيئُهُمَا وَمَا فِيهِمَا مِنْ فَضْصَةٍ وَجَنَّتَيْنِ أَنْبِيئُهُمَا وَمَا فِيهِمَا مِنْ ذَهَبٍ وَمَا بَيْنَ الْقَوْمِ وَبَيْنَ أَنْ يَنْظُرُوا إِلَى رَبِّهِمْ إِلَّا رِذَاءَ الْكِبْرِيَاءِ عَلَى وَجْهِهِ فِي جَنَّةٍ عَدْنٍ» وَبِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَخَيْمَةً مِنْ دُرَّةٍ مُجَوَّفَةٍ عَرْضُهَا سِتُونَ مِيلًا فِي كُلِّ زَاوِيَةٍ مِنْهَا أَهْلٌ مَا يَرَوْنَ الْآخِرِينَ يَطُوفُ عَلَيْهِمُ الْمُؤْمِنُونَ». قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ

وسلم قال: «إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَخَيْمَةً مِنْ دُرَّةٍ مُجَوَّفَةٍ عَرْضُهَا سِتُونَ مِيلًا فِي كُلِّ زَاوِيَةٍ مِنْهَا أَهْلٌ مَا يَرَوْنَ الْآخِرِينَ يَطُوفُ عَلَيْهِمُ الْمُؤْمِنُونَ». قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ

2528- Abdullah b. Kays (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki: “Cennetin içerisinde iki Cennet daha vardır ki kapları ve her şeyi gümüştedir bir başka iki Cennet daha vardır ki onunda kapları ve her türlü eşyası altındadır. Adn Cennetinde Cennetlikler ile Rableri arasında görebilmelerine engel büyüklük perdesi vardır.”

Aynı sened ile Rasûlullah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğu da rivâyet edilmiştir: “Cennet’te içi boş inciden yapılmış büyüklüğü altmış mil olan bir çadır vardır ki her bir tarafında huriler bulunur ve birbirlerini görmezler oraya giren mü’min onları bir bir dolaşır.” (Buhârî, Bed-il Halk: 8; Müslim, Cennet: 9)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir. Ebû Imrân el Cevnî'nin ismi, Abdülmelik b. Habîb'tir. Ebû Bekir b. Musa'ya gelince, Ahmed b. Hanbel, “adı bilinmemektedir!” diyor. Ebû Musa el Eş'arî'nin adı Abdullah bin Kays'tır. Ebû Mâlik el Eş'arî'nin ismi Sa'd b. Tarık b. Eşyem'dir.

BÖLÜM: 4

► CENNET'TE DE DERECELENDIRMELER VAR MIDİR?

حَدَّثَنَا عَبَّاسُ الْعَنْبَرِيُّ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا إِسْرَائِيلَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «فِي الْجَنَّةِ مِائَةٌ دَرَجَةٍ مَا بَيْنَ كُلِّ دَرَجَتَيْنِ مِائَةٌ عَامٌ». قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ.

2529- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Cennet’te yüz derece vardır her iki derece arasındaki mesafe yüz yıldır.” (Tirmizî rivâyet etmiştir.)

Tirmizî: Bu hadis hasen garibtir.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ وَأَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ الْبَصْرِيُّ قَالَا: حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ صَامَ رَمَضَانَ وَصَلَّى الصَّلَوَاتِ وَحَجَّ الْبَيْتَ لَا أَدْرِي أَذَكَرَ الرِّكَازَةَ أَمْ لَا إِلَّا كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ

يَغْفِرُ لَهُ إِنَّ هَاجَرَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ مَكَتَ بِأَرْضِهِ الَّتِي وُلِدَ بِهَا . قَالَ مُعَاذٌ : أَلَا أُخْبِرُ بِهَذَا النَّاسِ ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : « ذَرِ النَّاسَ يَعْْمَلُونَ فَإِنَّ فِي الْجَنَّةِ مِائَةَ دَرَجَةٍ مَا بَيْنَ كُلِّ دَرَجَتَيْنِ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَالْفِرْدَوْسُ أَعْلَى الْجَنَّةِ وَأَوْسَطُهَا وَفَوْقَ ذَلِكَ عَرْشُ الرَّحْمَنِ وَمِنْهَا تُفَجَّرُ أَنْهَارُ الْجَنَّةِ فَإِذَا سَأَلْتُمُ اللَّهَ فَسَلُّوهُ الْفِرْدَوْسَ »

2530- Muâz b. Cebel (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Kim, Ramazan orucunu tutar, namazlarını kılar, Ka’be’yi hacceder -zekatı söyledi mi söylemedi mi hatırlamıyorum- doğduğu ülkede kalsa da Allah yolunda hicret etse de Allah onu mutlaka bağışlayacaktır.” Muâz: “Bunu Müslümanlara aktarayım mı?” dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Bırak insanları! Kulluk yapmakta yarış edip çalışsınlar çünkü Cennet’te yüz derece vardır. Her bir derece arasındaki mesafe gökle yer arası kadardır. Cennetlerin en güzel ve yüksek dereceli olanı Firdevs Cenneti olup; Rahman’ın arşı bunun üzerindedir. Cennetlerin bütün nehirleri buradan fışkırır. Allah’tan Cenneti isteyeceğinizde Firdevs Cennetini isteyiniz.” (Müsned: 21073)

Tirmizî: Bu hadis bu şekilde Hişâm b. Sa’d’den, Zeyd b. Eslem’den Atâ b. Yesâr’dan, Ubâde b. Sâmit’den de rivâyet edilmektedir.

Atâ, Muâz b. Cebel’e yetişemeyen bir kişidir. Muâz’ın ölümü öncedir ve O Ömer’in halifeliği döneminde vefat etmiştir.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: « فِي الْجَنَّةِ مِائَةُ دَرَجَةٍ مَا بَيْنَ كُلِّ دَرَجَتَيْنِ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَالْفِرْدَوْسُ أَعْلَاهَا دَرَجَةٌ وَمِنْهَا تُفَجَّرُ أَنْهَارُ الْجَنَّةِ الْأَرْبَعَةُ وَمِنْ فَوْقِهَا يَكُونُ الْعَرْشُ فَإِذَا سَأَلْتُمُ اللَّهَ فَسَلُّوهُ الْفِرْدَوْسَ »

2531- Ubâde b. Sâmit (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Cennet’te yüz derece vardır; Her iki derece arasındaki mesafe gökle yeryüzü arası kadardır. Firdevs derece olarak en üstünü olup Cennetin dört ırmağı buradan fışkırır. Arş’ta bunun üstünde bulunur. Allah’tan Cennet istediğinizde Firdevsi isteyiniz.” (Müsned: 21627)

Ahmed b. Menî’ Yezîd b. Harun vasıtasıyla Hemmam’dan ve Zeyd b. Eslem’den bir benzerini rivâyet etmiştir.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهْيَعَةَ عَنْ دَرَّاجِ أَبِي السَّمْحِ عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: « إِنَّ فِي الْجَنَّةِ مِائَةَ دَرَجَةٍ لَوْ أَنَّ الْعَالَمِينَ اجْتَمَعُوا فِي إِحْدَاهُنَّ لَوَسِعَتْهُمْ ». قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ

2532- Ebû Saîd (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Cennet’te yüz derece vardır. Tüm alemler o derecelerin birin de toplanmış olsalar onların hepsini içerisine alır.” (Müsned: 10806)

Âlem = Allah’ın dışındaki herkes ve her şeydir.

Tirmizî: Bu hadis garibtir.

BÖLÜM: 13

➤ CENNETLİKLERİN KAÇTA KAÇI BU ÜMMETTEN OLACAKTIR?

حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ يَزِيدَ الطَّحَّانُ الْكُوفِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ ضِرَارِ بْنِ مُرَّةَ عَنْ مُحَارِبِ بْنِ دِثَارٍ عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « أَهْلُ الْجَنَّةِ عِشْرُونَ وَمِائَةٌ صَفِّ ثَمَانُونَ مِنْهَا مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ وَأَرْبَعُونَ مِنْ سَائِرِ الْأُمَّمِ ». قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ

2546- Büreyde (r.a.)’den rivâyet edilmiştir. Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Cennetlikler yüz yirmi saf olacaklardır. Onların seksen safı bu ümmetten kırk safı diğer ümmetlerden olacaktır.” (İbn Mâce, Zühd: 17; Dârimî, Rıkak: 27)

Tirmizî: Bu hadis hasendir. Bu hadis, Alkame b. Mesed’den, Süleyman b. Büreyde’den mürsel olarak rivâyet edilmiş olup bazı rivâyetlerde “Süleyman b. Büreyde’den ve babasından” demektedirler. Ebû Sinan’ın Muharib b. Disar’dan rivâyeti hasendir. Ebû Sinan’ın ismi Dırar b. Mürre’dir. Ebû Sinan eş Şeybânî’nin ismi ise Saîd b. Sinan’dır. Ebû Sinan eş Şamî’nin ismi ise İsa b. Sinan’dır. Ebû Sinan eş Şamî’nin ismi ise İsa b. Sinan olup Kasmelîdir.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَيْلَانَ حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ أَنْبَأَنَا شُعْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ: سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ مَيْمُونٍ يُحَدِّثُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي قُبَّةٍ نَحْوًا مِنْ أَرْبَعِينَ فَقَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَتَرْضَوْنَ أَنْ تَكُونُوا رُبْعَ أَهْلِ الْجَنَّةِ؟» . قَالُوا نَعَمْ . قَالَ: «أَتَرْضَوْنَ أَنْ تَكُونُوا ثُلُثَ أَهْلِ الْجَنَّةِ؟» . قَالُوا نَعَمْ . قَالَ: «أَتَرْضَوْنَ أَنْ تَكُونُوا شَطْرَ أَهْلِ الْجَنَّةِ إِنْ الْجَنَّةَ لَا يَدْخُلُهَا إِلَّا نَفْسٌ مُسْلِمَةٌ مَا أَنْتُمْ فِي السِّرِّكَ إِلَّا كَالشَّعْرَةِ السَّوْدَاءِ فِي جِلْدِ الثَّوْرِ الْأَحْمَرِ» . قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ

2547- Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: "Bir kubbe altında kırk kişi kadar Rasûlullah (s.a.v.) ile beraber idik Bu sırada Rasûlullah (s.a.v.) Cennetliklerin dörtte biri olmanıza razı mısınız? Oradakiler "Evet" dediler. Rasûlullah (s.a.v.): "Cennetliklerin üçte biri olmanıza razı mısınız? Buyurdu. Oradakiler yine "evet" dediler. Bu sefer Rasûlullah (s.a.v.): "Cennetliklerin yarısı olmaya razı mısınız? Cennete ancak Müslüman kişi girecektir. İnsanlığın pek çoğu şirke düşecektir. Şirke bulaşmayan sizler siyah öküzün üzerindeki beyaz kıllar gibi veya kırmızı öküzün derisindeki siyah kıl gibi olacaksınız." (Buhârî, Rıkak: 17; Müslim, İman: 27)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

Bu konuda Imrân b. Husayn ve Ebû Husayn ve Ebû Saîd el Hudrî'den de hadis rivâyet etmişlerdir.

BÖLÜM: 14

➤ CENNETİN KAPILARI NE KADARDIR?

حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ الصَّبَّاحِ الْبَغْدَادِيُّ حَدَّثَنَا مَعْنُ بْنُ عَيْسَى الْقَرَارِيُّ عَنْ خَالِدِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «بَابُ أُمَّتِي الَّذِي يَدْخُلُونَ مِنْهُ الْجَنَّةَ عَرْضُهُ مَسِيرَةُ الرَّكَّابِ الْجَوَادِ ثَلَاثًا ثُمَّ إِنَّهُمْ لِيُضْغَطُونَ عَلَيْهِ حَتَّى تَكَادُ مَنَاكِبُهُمْ تَزُولُ» . قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ

2548- Abdullah b. Ömer (r.a.)'den rivâyet göre; Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Cennet kapılarından ümmetimin oraya gireceği bir kapı vardır ki; O kapının eni usta binicinin üç günde (veya üç ayda veya üç senede) gidebileceği mesafe kadardır. Böyle olmasına rağmen onlar bu kapıdan sıkışarak girecekler de neredeyse omuzları kopup düşecek." (Tirmizî rivâyet etmiştir.)

Tirmizî: Bu hadis garibtir.

Muhammed'e bu hadis hakkında sordum böyle bir hadis tanımadığını bildirdi. Hâlid b. ebî Bekr'in, Sâlim b. Abdullah'tan münker olan rivâyetleri vardır.

BÖLÜM: 16

➤ CENNET'TE ALLAH'IN GÖRÜLMESİ NASIL OLACAKTIR?

حَدَّثَنَا هَنَّادٌ حَدَّثَنَا وَكَيْعٌ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِيِّ قَالَ: كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَنَظَّرَ إِلَى الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ فَقَالَ «إِنَّكُمْ سَتُعْرَضُونَ عَلَى رَبِّكُمْ فَتَرَوْنَهُ كَمَا تَرُونَ هَذَا الْقَمَرَ لَا تَضَامُونَ فِي رُؤْيَيْهِ فَإِنْ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لَا تُغْلَبُوا عَلَى صَلَاةٍ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَصَلَاةٍ قَبْلَ غُرُوبِهَا فَافْعَلُوا» . ثُمَّ قَرَأَ (فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ) قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ

2551- Cerir b. Abdullah el Becelî (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.)'in huzurunda oturmakta idik. Rasûlullah (s.a.v.) dolunay durumundaki aya baktı ve şöyle dedi: "Siz Rabbinizin huzuruna varacaksınız ve şu ayı gördüğünüz gibi onu göreceksiniz ve görme konusunda bir zorluk ve sıkıntıyla karşılaşmayacaksınız. Dolayısıyla gün doğmadan önceki namaza ve gün batmadan önceki namaza gücünüz yettiği sürece devam edin" dedi ve şu ayeti okudu: "...Güneşin doğmasından ve batmasından önce Rabbinin sınırsız kudret ve yüceliğini tüm eksiksiz övgüleriyle an..." (Taha sûresi: 130) (Buhârî, Mevakıt: 17; Müslim, Mesacid: 27)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا حَمَادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتِ الْبُنَانِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ صُهَيْبِ بْنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي قَوْلِهِ (لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَى وَزِيَادَةٌ) قَالَ « إِذَا دَخَلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ نَادَى مُنَادٌ : إِنَّ لَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ مَوْعِدًا .

قَالُوا: أَلَمْ يَبِيضْ وَجُوهَنَا وَيُنَجِّنَا مِنَ النَّارِ وَيُدْخِلَنَا الْجَنَّةَ ؟ قَالُوا بَلَى . قَالَ : فَيَنْكَشِفُ الْحِجَابُ قَالَ : فَوَاللَّهِ مَا أَعْطَاهُمْ شَيْئًا أَحَبَّ إِلَيْهِمْ مِنَ النَّظَرِ إِلَيْهِ»

2552- Suheyb (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.); “İyi ve yararlı işler yapmakta devamlı ve kararlı olanlara karşılık olarak iyisi ve ondan daha fazlası vardır.” (Yunus sûresi: 26) ayeti hakkında şöyle buyurdu: “Cennetlikler Cennete girdiklerinde bir tellal: Sizin için Allah’ın verdiği bir sözü vardır diye bağırarak... Cennetlikler de diyecekler ki bizim yüzümüzü ak etmedi mi? bizi ateşten kurtarmadı mı? bizi Cennete sokmadı mı? Melekler evet diye cevap verecekler bundan sonra perde açılacaktır.” Rasûlullah (s.a.v.) şöyle sözünü sürdürdü: “Allah’a yemin ederim ki, Allah o gün Cennetliklere kendisini görmekten daha sevimli bir şey vermemiştir.” (Müslim, İman: 27; İbn Mâce, Mukadime: 17)

Tirmizî: Bu hadisi sadece Hammad b. Seleme, müsned ve merfu olarak rivâyet etmektedir. Süleyman b. Muğîre bu hadisi Sabit el Bünanî vasıtasıyla Abdurrahman b. ebî Leylâ’nın kendi sözü olarak rivâyet etmiştir.

BÖLÜM: 20

➤ CENNET VE CEHENNEM İKİSİ DE EBEDİDİR

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: « يَجْمَعُ اللَّهُ النَّاسَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ ثُمَّ يَطَّلِعُ عَلَيْهِمْ رَبُّ الْعَالَمِينَ فَيَقُولُ: أَلَا يَتَّبِعُ كُلُّ إِنْسَانٍ مَا كَانُوا يَعْبُدُونَهُ . فَيَمَثُلُ لِصَاحِبِ الصَّلِيبِ صَلِيبُهُ وَلِصَاحِبِ النَّصَاوِيرِ نَصَاوِيرُهُ وَلِصَاحِبِ النَّارِ نَارُهُ فَيَتَّبِعُونَ مَا كَانُوا يَعْبُدُونَ وَيَبْقَى الْمُسْلِمُونَ فَيَطَّلِعُ عَلَيْهِمْ رَبُّ الْعَالَمِينَ فَيَقُولُ: أَلَا تَتَّبِعُونَ النَّاسَ؟ فَيَقُولُونَ: نَعُودُ بِاللَّهِ مِنْكَ نَعُودُ بِاللَّهِ مِنْكَ اللَّهُ رَبُّنَا هَذَا مَكَانُنَا حَتَّى نَرَى رَبَّنَا . وَهُوَ يَأْمُرُهُمْ وَيُنَبِّئُهُمْ ثُمَّ يَتَوَارَى ثُمَّ يَطَّلِعُ فَيَقُولُ: أَلَا تَتَّبِعُونَ النَّاسَ؟ فَيَقُولُونَ نَعُودُ بِاللَّهِ مِنْكَ نَعُودُ بِاللَّهِ مِنْكَ اللَّهُ رَبُّنَا وَهَذَا مَكَانُنَا حَتَّى نَرَى رَبَّنَا . وَهُوَ يَأْمُرُهُمْ وَيُنَبِّئُهُمْ » . قَالُوا: وَهَلْ نَضَارُونَ فِي رُؤْيَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ؟ . قَالُوا لَا يَا رَسُولَ اللَّهِ . قَالَ: « فَإِنَّكُمْ لَا تَضَارُونَ فِي رُؤْيَتِهِ تِلْكَ السَّاعَةَ ثُمَّ يَتَوَارَى ثُمَّ

يَطَّلِعُ فَيَعْرِفُهُمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّبِعُونِي . فَيَقُومُ الْمُسْلِمُونَ وَيُوضَعُ الصِّرَاطُ فَيَمْرُونَ عَلَيْهِ مِثْلَ حِيَادِ الْخَيْلِ وَالرِّكَابِ وَقَوْلُهُمْ عَلَيْهِ سَلَّمَ سَلَّمَ . وَيَبْقَى أَهْلُ النَّارِ فَيَطْرَحُ مِنْهُمْ فِيهَا فَوْجٌ ثُمَّ يُقَالُ هَلِ امْتَلَأَتْ؟ فَتَقُولُ (هَلِ مِنْ مَزِيدٍ) . ثُمَّ يَطْرَحُ فِيهَا فَوْجٌ فَيُقَالُ: هَلِ امْتَلَأَتْ . فَتَقُولُ هَلِ مِنْ مَزِيدٍ . حَتَّى إِذَا أُوعِبُوا فِيهَا وَضَعَ الرَّحْمَنُ قَدَمَهُ فِيهَا وَأَرْوَى بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ ثُمَّ قَالَ: قَطُّ قَالَتْ: قَطُّ قَطُّ فَإِذَا أَدْخَلَ اللَّهُ أَهْلَ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ وَأَهْلَ النَّارِ النَّارَ قَالَ: أَتَى بِالْمَوْتِ مُلَبَّبًا فَيُوقَفُ عَلَى السُّورِ الَّذِي بَيْنَ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَأَهْلِ النَّارِ ثُمَّ يُقَالُ: يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ . فَيَطَّلِعُونَ خَائِفِينَ ثُمَّ يُقَالُ: يَا أَهْلَ النَّارِ . فَيَطَّلِعُونَ مُسْتَبْشِرِينَ يَرْجُونَ الشَّفَاعَةَ فَيُقَالُ لِأَهْلِ الْجَنَّةِ وَأَهْلِ النَّارِ هَلْ تَعْرِفُونَ هَذَا؟ فَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ: قَدْ عَرَفْنَاهُ هُوَ الْمَوْتُ الَّذِي وَكَّلَ بِنَا . فَيُضَجَّعُ فَيَذْبَحُ ذَبْحًا عَلَى السُّورِ الَّذِي بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ ثُمَّ يُقَالُ يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ خُلُودٌ لَا مَوْتَ وَيَا أَهْلَ النَّارِ خُلُودٌ لَا مَوْتَ»

2557- Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Kıyamet günü Allah insanları büyük bir meydanda toplayacak ve alemlerin Rabbi olan Allah onlara şöyle diyecektir: Dikkat dikkat! Herkes dünyada kulluk ettiği şeye uysun. Bunun üzerine Haç’a tapanlara haç’ı, puta tapanlara putları, ateşe tapanları da ateşleri temsil edilecek onlarda dünyada kulluk yaptıkları bu şeylere uyacaklardır geride sadece Müslümanlar kalacak ve Alemlerin Rabbi olan Allah onlara şöyle buyuracaktır. Sizler de bu insanlara uymayacak mısınız? Onlar da diyecekler ki: Senden sana sığınırız senden, sana sığınırız Allah’tır bizim Rabbimiz. Allah’ı görünceye kadar bizim yerimiz Allah’a kulluk edenlerin yeri olan burasıdır. Allah onlara öylece emreder ve onları o düşünce ve inançta sebat ettirir. Sonra tekrar kullarına sorar bu insanlara uymayacak mısınız? Yine o mü’minler derler ki senden sana sığınırız senden sana sığınırız senden sana sığınırız Rabbimiz Allah’tır. Rabbimizi görünceye kadar bizim yerimiz Allah’a kulluk edenlerin yeri olan burasıdır. Allah onlara öylece emreder de onları o düşünce ve inançla sebat ettirir. Ashab: Ey Allah’ın Rasûlü! Allah’ı görecek miyiz? Rasûlullah (s.a.v.) dolunay gecesinde ayı görmekte güçlük çeker misiniz? Ashab: Hayır dediler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.), şöyle

devam etti: Sizler o gün onu görmekte hiçbir güçlük çekmeyeceksiniz.”

Sonra Allah o kullarının karşısına çıkıp kendini tanıtacak ve ben sizin Rabbinizim bana oyun!.

Müslümanlar kalkıp kurulan sıratın üzerinden hızlı giden at ve develer gibi geçecekler ve geçerken yapacakları dua: Selametle bizi koru bizi koru şeklinde olacaktır.

Geriyeye Cehennemlikler kalacaklar onlardan bir gurup Cehenneme atıldıktan sonra şöyle denilecek “doldun mu” Cehennem de diyecek ki: “Daha fazlası var mı?” Sonra bir gurup daha atılacak ve yine doldun mu? Denilecek. Cehennem de: “daha fazlası var mı? diyecek Cehennemliklerin hepsi Cehenneme dolduruldukları vakit Rahman olan Allah ayağını Cehenneme koyacak ve ondakiler birbirlerine sıkışacaklar sonra Allah yeter mi buyuracak Cehennem de yeter yeter diyecektir.

Allah Cennetlikleri Cennete Cehennemlikleri de Cehenneme koyduğunda ölüm boynundan çekilerek getirilecek Cennetliklerle Cehennemlikler arasında bir sur üzerinde durdurulacak sonra Ey Cennetlikler diye seslenilecek, onlar da korkuyla bakacaklar sonra Ey Cehennemlikler denilecek onlar da sevinç içerisinde şefaathı umarak bakacaklar sonra hem Cehennemliklere hem de Cennetliklere; bunu tanıyor musunuz? Diye sorulacak bunlar da onlar da hep birlikte onu tanıyoruz o ölümdür diyecekler. Sonra o ölüm Cennetliklerle Cehennemlikler arasındaki sur üzerinde bir koç şeklinde yatırılıp boğazlanacak ve şöyle denilecektir. Ey Cennetlikler ebedilik var ölüm yok!... Ey Cehennemlikler ebedilik var ölüm yok!” (Müslim, Cennet: 13; Dârimî, Rıkak: 90)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

Rasûlullah (s.a.v.)’den buna benzer pek çok rivâyetler gelmektedir ve bu rivâyetlerin hepsinde görme meselesi olan insanların Rableri görmeleri, Allah’a ayak izafe edilmesi gibi benzeri şeylerden bahsedilmektedir.

Sûfyân es Sevrî, Mâlik b. Enes, İbn’ül Mübarek, İbn-ü Uyeyne, Vekî’ ve başka imamlardan olan ilim adamlarının bu konudaki kabul ettikleri yol şudur: Bu hadisler rivâyet edilir biz bunlara inanırız fakat nasıldır diye sorulmaz. Hadisçilerin de kabul ettikleri görüş budur yani bu hadislerin aynen geldiği gibi rivâyet edilmesini ve bunlara inanılmasını gerektiğini yorum ve vehme gidilmemesi, nasıl olabilir? Denmemesini tercih etmişlerdir. İşte ilim adamlarının seçtikleri ve gittikleri yol budur. Hadiste geçen: “**Onlara kendini tanıtacaktır**” sözünün manası ise onlara tecelli edip görünecektir demektir.

حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكَيْعٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ فَضَيْلِ بْنِ مَرْزُوقٍ عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ يَرْفَعُهُ قَالَ: « إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ أَتَى بِالْمَوْتِ كَالْكَبْشِ الْأَمْلَحِ فَيُوقَفُ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ فَيَذْبَحُ وَهُمْ يَنْظُرُونَ فَلَوْ أَنَّ أَحَدًا مَاتَ فَرَحًا مَاتَ أَهْلُ الْجَنَّةِ وَلَوْ أَنَّ أَحَدًا مَاتَ حَزَنًا مَاتَ أَهْلُ النَّارِ ». قَالَ أَبُو عِيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ

2558- Ebû Saîd (r.a.), merfu olarak şöyle demiştir: “Kıyamet gününde ölüm alaca bir koç gibi getirilip Cennetle Cehennem arasında durdurulacak ve onların gözleri önünde kesilecektir. İşte o anda sevinçten ölecek bir kimse olsaydı Cennetlikler ölümdü kederden ölen bir kimse olsaydı Cehennemlikler ölür giderlerdi.” (Müslim, Cennet: 13; Dârimî, Rıkak: 90)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

BÖLÜM: 21

➤ CENNET VE CEHENNEM NE İLE KUŞATILMIŞTIR?

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ حَمِيدٍ وَثَابِتٍ عَنْ أَنَسِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: « حُقَّتِ الْجَنَّةُ بِالْمُكَارِهِ وَحُقَّتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ ». قَالَ أَبُو عِيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ صَحِيحٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ

2559- Enes (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Cennet güçlük ve zorluklarla kuşatılmıştır. Oraya girebilmek bunları aşmakla mümkündür. Cehennem ise şehvet ve isteklerle çevrilmiştir. Oraya girmemek için bunlara sahip olmak gerekir.” (Buhârî, Rıkak: 28; Müslim, Cennet: 1)

Tirmizî: Bu hadis hasen garibtir bu şekliyle sahihtir.

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ حَدَّثَنَا عَبْدَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: « لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ الْجَنَّةَ وَالنَّارَ أَرْسَلَ جِبْرِيلَ إِلَى الْجَنَّةِ فَقَالَ: انْظُرِ إِلَيْهَا وَإِلَى مَا أَعَدَدْتُ لِأَهْلِهَا فِيهَا قَالَ: فَجَاءَهَا وَنَظَرَ إِلَيْهَا وَإِلَى مَا أَعَدَّ اللَّهُ لِأَهْلِهَا فِيهَا قَالَ: فَرَجَعَ إِلَيْهِ قَالَ: فَوَعِزَّتِكَ لَا يَسْمَعُ بِهَا أَحَدٌ إِلَّا دَخَلَهَا . فَأَمَرَ بِهَا فَحُقَّتْ بِالْمُكَارِهِ فَقَالَ: ارْجِعْ إِلَيْهَا فَانْظُرْ إِلَى مَا أَعَدَدْتُ لِأَهْلِهَا فِيهَا قَالَ: فَرَجَعَ إِلَيْهَا فَإِذَا هِيَ قَدْ حُقَّتْ

بِالْمَكَارِهِ فَرَجَعَ إِلَيْهِ فَقَالَ: وَعِزَّتِكَ لَقَدْ خِفْتُ أَنْ لَا يَدْخُلَهَا أَحَدٌ. قَالَ أَذْهَبُ إِلَى النَّارِ فَنَظُرُ إِلَيْهَا وَإِلَى مَا أَعَدَدْتُ لِأَهْلِهَا فِيهَا. فَإِذَا هِيَ يَرْكَبُ بَعْضُهَا بَعْضًا فَرَجَعَ إِلَيْهِ فَقَالَ: وَعِزَّتِكَ لَا يَسْمَعُ بِهَا أَحَدٌ فَيَدْخُلُهَا. فَأَمَرَ بِهَا فَحَفَّتْ بِالشَّهَوَاتِ فَقَالَ ارْجِعْ إِلَيْهَا. فَرَجَعَ إِلَيْهَا فَقَالَ: وَعِزَّتِكَ لَقَدْ خَشِيتُ أَنْ لَا يَنْجُو مِنْهَا أَحَدٌ إِلَّا دَخَلَهَا. قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ

2560- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Allah Cenneti ve Cehennemi yarattığında Cibrîli Cennete gönderdi ve şöyle dedi: Cenneti ve Cennetlikler için hazırladığım şeylere bak gözden geçir. Cibril Cennete geldi, Cenneti ve Cennet'teki Cennetlikler için hazırlanan şeyleri gözden geçirdi ve Allah'a döndü ve şöyle dedi: İzzetin hakkı için kim bu Cennet'teki hazırlananı görürse mutlaka girmek isteyecektir. Böylece Allah emretti ve Cennet, güçlük ve zorluklarla kuşatıldı ve Allah dön ve Cenneti ve Cennet'te Cennetlikler için hazırladıklarına bak gözden geçir buyurdu. Cibril Cennete döndü ve orayı güçlüklerle kuşatılmış olarak buldu. Ve Allah'a döndü, izzetin hakkı için Cennete hiç kimsenin giremeyeceğinden korktum.

Bunun üzerine Allah: Cehenneme git Cehennemli ve Cehennemlikler için hazırladığım şeyleri kontrol et gözden geçir buyurdu. Cibril Cehenneme gitti bir de ne görsün sıkıntılar, işkenceler ve ızdıraplar birbiri üstüne yığılmış. Allah'a döndü ve şöyle dedi: İzzetine yemin olsun ki kim Cehennemin durumunu işitir ve oraya girer, dedi. Allah Cehenneme emretti de etrafı şehvetlerle kuşatıldı. Bunun üzerine Cibril'e Cehenneme dön buyurdu Cibril Cehenneme döndü izzetin hakkı için hiç kimsenin Cehennem'den kurtulamayıp oraya gireceğinden korktum." (Buhârî, Rıyak: 28; Müslim, Cennet: 1)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

BÖLÜM: 24

➤ CENNET HURİLERİ KENDİLERİNİ NASIL TANITIRLAR?

دَتْنَا هَنَادُ وَأَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ قَالَا: حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ إِسْحَاقَ عَنِ النَّعْمَانِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَمُجْتَمَعًا لِلْحُورِ الْعِينِ يُرْفَعْنَ بِأَصْوَاتٍ لَمْ يَسْمَعِ

الْخَلَائِقُ مِثْلَهَا قَالَ: يَقْلُنَ: نَحْنُ الْخَالِدَاتُ فَلَا نَبِيدُ وَنَحْنُ النَّاعِمَاتُ فَلَا نَبُوسُ وَنَحْنُ الرَّاضِيَاتُ فَلَا نَسْخَطُ طُوبَى لِمَنْ كَانَ لَنَا وَكُنَّا لَهُ». وَفِي الْبَابِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي سَعِيدٍ وَأَنْسَى. قَالَ أَبُو عِيسَى: حَدِيثٌ عَلِيٌّ حَدِيثٌ غَرِيبٌ

2564- Ali (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Cennet'te hurîlerin bir toplantı yeri vardır. Hiçbir yaratığın bir benzerini işitmedikleri bir takım sesler yükseltirler ve derler ki: Biz ebedî kalanlarız, asla yok olmayacağız, Biz refah içinde yüzenleriz güçlük görmeyeceğiz biz memnun olanlarız asla öfkelenmeyeceğiz ne mutlu o kişiye ki o bizimdir biz de onunuz." (Müsned: 1273)

Bu konuda Ebû Hüreyre, Ebû Saîd ve Enes'den de hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Ali hadisi garibtir.

BÖLÜM: 25

➤ ALLAH'IN SEVDİĞİ VE SEVMEDİĞİ ÜÇ KİŞİ HANGİLERİDİR?

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ عِيَّاشٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ رِنَعِيِّ بْنِ حِرَاشٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ يَرْفَعُهُ قَالَ: «ثَلَاثَةٌ يُحِبُّهُمُ اللَّهُ: رَجُلٌ قَامَ مِنَ اللَّيْلِ يَتْلُو كِتَابَ اللَّهِ وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ صَدَقَةً بِمِيمِنِهِ يُخْفِيهَا أَرَاهُ قَالَ: مِنْ شِمَالِهِ وَرَجُلٌ كَانَ فِي سَرِيَّةٍ فَأَمْرَمَ أَصْحَابُهُ فَاسْتَقْبَلَ الْعَدُوَّ»

2567- Abdullah b. Mes'ûd'tan merfu olarak rivâyet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v.) şöyle demiştir: "Üç kişi vardır ki Allah onları sever. Geceleyin kalkıp Allah'ın kitabını okuyan adam, sağ eliyle verdiği sadakayı sol elinden gizleyen adam, bir müfrezede bulunup arkadaşlarının kaçması üzerine düşmanı tek başına karşılayan kimse." (Tirmizî rivâyet etmiştir.)

Tirmizî: Bu hadis bu şekliyle garib olup mahfuz değildir. Sahih olan rivâyet, Şu'be ve başkalarının, Mansur'dan, Rib'î b. Hıraş'tan, Zeyd b. Zabyan'dan, Ebû Zerr'den yaptıkları rivâyettir. Ebû Bekir b. Ayyaş çok yanılan bir kişidir.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ وَمُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَا: حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْمُعْتَمِرِ قَالَ: سَمِعْتُ رِنَعِيَّ بْنَ حِرَاشٍ يُحَدِّثُ عَنْ زَيْدِ بْنِ ظَبْيَانَ يَرْفَعُهُ إِلَى أَبِي ذَرٍّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «ثَلَاثَةٌ يُحِبُّهُمُ اللَّهُ وَثَلَاثَةٌ يَبْغِضُهُمُ اللَّهُ فَأَمَّا الَّذِينَ يُحِبُّهُمُ

اللَّهُ : فَرَجُلٌ أَتَى قَوْمًا فَسَأَلَهُمْ بِاللَّهِ وَلَمْ يَسْأَلَهُمْ بِقَرَابَةِ
 بَيْنَتِهِ وَبَيْنِهِمْ فَمَنَعُوهُ فَتَخَلَّفَ رَجُلٌ بِأَعْقَابِهِمْ فَأَعْطَاهُ سِرًّا
 لَا يَعْلَمُ بِعَطِيَّتِهِ إِلَّا اللَّهُ وَالَّذِي أَعْطَاهُ وَقَوْمٌ سَارُوا لَيْلَتَهُمْ
 حَتَّى إِذَا كَانَ النَّوْمُ أَحَبَّ إِلَيْهِمْ مِمَّا يُعَدَلُ بِهِ نَزَلُوا فَوَضَعُوا
 رُءُوسَهُمْ فَقَامَ أَحَدُهُمْ يَتَمَلَّقُنِي وَيَتْلُو آيَاتِي وَرَجُلٌ كَانَ فِي
 سَرِيَّةٍ فَلَقِيَ الْعَدُوَّ فَهَزِمُوا وَأَقْبَلَ بِصَدْرِهِ حَتَّى يُقْتَلَ أَوْ
 يُفْتَحَ لَهُ . وَالثَّلَاثَةُ الَّذِينَ يَبْغِضُهُمُ اللَّهُ : لَشَيْخِ الزَّانِي
 وَالْفَقِيرِ الْمُخْتَالِ وَالْعَبْدِ الظَّلْمِ»

2568- Ebû Zerr (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Üç kişi vardır ki Allah onları sever, üç kişi de vardır ki Allah onlara buğzeder. Allah sevdikleri kimselerden birincisi bir adamdır ki bir toplumdan bir şeyler ister bu istediği şey Allah içindir aralarındaki yakınlıktan dolayı değildir. Onlarda bu adama bir şey vermezler. Bir adam onlardan geri durarak gizlice bir şeyler verir bu verdiğini sadece Allah ve verdiği kimse bilir. İkinci kimse ise: Bir toplum geceleri yürürler sonunda uyku onlara galip gelir ve başlarını eğerek uyurlar ancak bir adam kalkar bana yaranmak için ayetlerimi okur ve onunla yaşamaya çalışır. Üçüncü kimse ise; bir müfrezede bulunur düşmanla karşılaştıklarında yenilirler fakat o ileri atılarak devam eder ya şehîd olur veya Allah o kimseye fetih nasib eder. Allah'ın gazâblandığı üç kişi ise: Zina eden yaşlı kişi, büyüklük taslayan fakir ve hakka tecavüz eden zengindir.” (Nesâî, Kıyam-ül leyl: 17)

Mahmûd b. Gaylân, Nadr b. Şümeyl vasıtasıyla Şu'be'den bu hadisin bir benzerini bize aktarmıştır.

Tirmizî: Bu hadis sahihtir. Aynı şekilde Şeyban, Mansur'dan bir benzerini rivâyet etmiş olup bu rivâyet Ebû Bekir b. Ayyaş'ın rivâyetinden daha sahihtir.

CEHENNEMİN ÖZELİKLERİ

BÖLÜM: 1

➤ CEHENNEM NASIL BİR ŞEYDİR?

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ خَالِدِ الْكَاهِلِيِّ عَنِ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يُوتَى بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لَهَا سَبْعُونَ أَلْفَ زِمَامٍ مَعَ كُلِّ زِمَامٍ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ يَجْرُوهَا»

2573- Abdullah b. Mes'ûd (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “O kıyamet günü Cehennem getirilecek ve onun yetmiş bin bağı olacak ve herbir bağı ile beraber o bağdan çeken yetmiş bin melek olacaktır.” (Müslim, Cennet: 17)

Abdullah diyor ki: Sevri bu hadisi merfu olmaksızın rivâyet ediyor Abd b. Humeyd, Abdulmelik b. Ömer ve Ebû Âmir el Akadî vasıtasıyla Sûfyân'dan, Âla b. Halid'den aynı senedle merfu olmaksızın bir benzerini rivâyet etmiştir.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْجَمْعِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَخْرُجُ عُنُقُ مِنَ النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَهُ عَيْنَانِ تُبْصِرَانِ وَأُذُنَانِ تَسْمَعَانِ وَلِسَانٌ يَنْطِقُ يَقُولُ إِنِّي وَكَلْتُ بِثَلَاثَةٍ: بِكُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ وَبِكُلِّ مَنْ دَعَا مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَبِالْمُصَوِّرِينَ»

2574- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Kıyamet günü Cehennem'den bir gurup yaratık çıkacaktır ki onun gören iki gözü işiten iki kulağı ve konuşan bir dili olacaktır ve şöyle diyecektir: Ben üç kişiye vekil tayin edildim, her inatçı zorbaya, Allah ile birlikte başkalarına ilahlık yakıştıranlara, resim ve heykel yapanlara.” (Müsned: 8076)

Bu konuda Ebû Saîd (r.a.)'den de hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Bu hadis hasen garib sahihtir.

Bazıları A'meş'den, Atıyye'den, Ebû Saîd'den bu hadisin bir benzerini rivâyet etmişlerdir. Eş'as b. Sevvar, Atıyye'den ve Ebû Saîd el Hudrî'den bir benzerini rivâyet etmiştir.

BÖLÜM: 2

➤ CEHENNEMİN DERİNLİĞİ NE KADARDIR? ORADA KAMÇILAR VAR MIDIR?

حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ الْجُعْفِيُّ عَنْ فُضَيْلِ بْنِ عِيَاذٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ الْحَسَنِ قَالَ: قَالَ عُبَيْدُ بْنُ غَزْوَانَ عَلَى مِنْبَرِنَا هَذَا مِنْبَرِ الْبَصْرَةِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ الصَّخْرَةَ الْعَظِيمَةَ لَتُلْقَى مِنْ شَفِيرِ جَهَنَّمَ فَتَهْوِي فِيهَا سَبْعِينَ عَامًا وَمَا تُفْضِي إِلَيَّ قَرَارَهَا». قَالَ: وَكَانَ عُمَرُ يَقُولُ: أَكْثَرُوا ذِكْرَ النَّارِ فَإِنَّ حَرَّهَا شَدِيدٌ وَإِنَّ قَعْرَهَا بَعِيدٌ وَإِنَّ مَقَامِعَهَا حَدِيدٌ.

2575- Hasan (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Utbe b. Gazvan şu minberimizin Basra minberinin üzerinde Rasûlullah (s.a.v.)'den şöyle buyurduğunu anlattı: “Büyük bir kaya Cehennemden kenarından aşağıya bırakılır Cehenneme yetmiş sene iniş yapar da yine dibine varamaz.” Utbe sözüne şöyle devam etti: “Ömer şöyle derdi: Cehennemi çok hatırlayın onun sıcaklığı çok şiddetli, dibi derin kamçı ve balyozları da demirdendir.” (Müslim, Zühd: 17)

Tirmizî: Hasan'ın Utbe b. Gazvan'dan hadis işittiğini bilmiyoruz. Utbe b. Gazvan Ömer zamanında Basra'ya geldi, Hasan ise Ömer'in halifelığının sona ermesine iki yıl kala dünyaya gelmiştir.

حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ حُمَيْدٍ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى عَنِ ابْنِ لَبِيحَةَ عَنْ دَرَّاجٍ عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الصَّعُودُ جَبَلٌ مِنْ نَارٍ يُتَّصَعَدُ فِيهِ الْكَافِرُ سَبْعِينَ حَرِيْفًا وَيَهْوِي فِيهِ كَذَلِكَ مِنْهُ أَبَدًا»

2576- Ebû Saîd (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Saûd, ateşten bir dağdır, kafir bu dağda ebedî olarak yetmiş yıl çıkıp yetmiş yıl iniş yapacaktır.” (Müsned: 11287)

Tirmizî: Bu hadis garib olup merfu olarak sadece İbn Lehi'a'nın bu rivâyetiyle bilmekteyiz.

BÖLÜM: 3

➤ CEHENNEMLİKLERİN VÜCUDLARI BÜYÜK MÜ OLACAK?

حَدَّثَنَا عَبَّاسُ الدُّورِيُّ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا شَيْبَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِنَّ غِلْظَ جِلْدِ الْكَافِرِ

اثنانٍ وَأَرْبَعُونَ ذِرَاعًا وَإِنَّ ضِرْسَهُ مِثْلُ أُحُدٍ وَإِنَّ مَجْلِسَهُ
مِنْ جَهَنَّمَ كَمَا بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةَ . هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ
صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ الْأَعْمَشِ

2577- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Cehenneme düşen kafirin derisinin kalınlığı kırk iki arşın olacak, azı dişi ise Uhud dağı kadar olup Cehennem'deki kapladığı yeri ise Mekke ile Medîne arası kadardır." (Müslim, Cennet: 27)

A'meş hadisi hasen sahih garibtir.

دَثْنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمَّارٍ حَدَّثَنِي جَدِّي
مُحَمَّدُ بْنُ عَمَّارٍ وَصَالِحٌ مَوْلَى التَّوَّامَةِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ:
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « ضِرْسُ الْكَافِرِ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ مِثْلُ أُحُدٍ وَفَخْدُهُ مِثْلُ الْبَيْضَاءِ وَمَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ
مَسِيرَةَ ثَلَاثِ مِثْلِ الرَّبْدَةِ . قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ
حَسَنٌ غَرِيبٌ . « وَمِثْلُ الرَّبْدَةِ » كَمَا بَيْنَ الْمَدِينَةِ وَالرَّبْدَةِ .
وَالْبَيْضَاءُ جَبَلٌ مِثْلُ أُحُدٍ

2578- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Kıyamet günü kafirin azı dişi Uhud dağı kadar uyluğu Beyda kadar Cehennem'deki oturma yeri Rebze gibi üç gecelik mesafe kadardır." (Müslim, Cennet: 27)

Tirmizî: Bu hadis hasen garibtir.

Rebze gibi sözünden Medîne ile Rebze arası kadarlık mesafe kastedilmektedir. "Beyda" Uhud dağı büyüklüğünde bir dağdır.

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ حَدَّثَنَا مُصْعَبُ بْنُ الْمُقَدَّامِ عَنْ فُضَيْلِ
بْنِ غَزْوَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَفَعَهُ قَالَ:
« ضِرْسُ الْكَافِرِ مِثْلُ أُحُدٍ »

2579- Ebû Hüreyre (r.a.)'den merfu olarak rivâyet edildiğine göre: "Kafirin azı dişi Uhud dağı kadardır." (Müslim, Cennet: 27)

Tirmizî: Bu hadis hasendir. Ebû Hazım; Eşcaî denilen zattır. İsmi Selman olup Azze el Eşcaiyye'nin azatlı kölesidir.

حَدَّثَنَا هَنَادٌ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ يَزِيدَ
عَنْ أَبِي الْمُخَارِقِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « إِنَّ الْكَافِرَ لَيُسْحَبُ لِسَانُهُ الْفَرْسَخَ
وَالْفَرْسَخَيْنِ يَتَوَطَّؤُهُ النَّاسُ » قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ

غَرِيبٌ إِنَّمَا نَعْرِفُهُ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَالْفَضْلُ بْنُ يَزِيدَ هُوَ
كُوْفِيُّ قَدْ رَوَى عَنْهُ غَيْرٌ وَاحِدٍ مِنَ الْأَيْمَةِ وَأَبُو الْمُخَارِقِ لَيْسَ
بِمَعْرُوفٍ

2580- İbn Ömer (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Kafir dilini bir veya iki fersah yerden sürükleyerek ve insanlarda onu ayaklarıyla çiğneyeceklerdir." (Müsned: 5413)

Tirmizî: Bu hadis garibtir. Bu hadisi sadece bu şekliyle bilmekteyiz. Fadl b. Yezîd Küfelidir. Pek çok imam kendisinden hadis rivâyet etmiştir. Ebû'l Muhârik ise tanınmış bir kimse değildir.

BÖLÜM: 4

➤ CEHENNELİKLER NELER İÇECEKLER?

دَثْنَا أَبُو كُرَيْبٍ حَدَّثَنَا رِشْدِينَ بْنُ سَعْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ
الْحَارِثِ عَنْ ذَرَّاجٍ عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي قَوْلِهِ (كَأَمْهَلٍ) قَالَ : « كَعَكْرٍ
الزَّيْتِ فَإِذَا قَرَّبَهُ إِلَى وَجْهِهِ سَقَطَتْ فَرْوَةٌ وَجْهِهِ فِيهِ »

2581- Ebû Saîd (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.), Kehf sûresi 29. ayette geçen "Mühl gibi" ayeti hakkında şöyle buyurdu: Yağın tortusu gibi onu yüzüne yaklaştırdığı zaman yüzünün derisi içine düşecektir." (Kehf 29. ayet... Şüphesiz biz kafirlere öyle bir ateş hazırladık ki etrafındaki alev duvarlar onları çepeçevre kuşatır. Susayıp su istedikleri zaman kaynamış katran gibi bir su ikram edilirse bu su yüzlerini bile kavurur gider...) (Müsned: 11244)

Tirmizî: Bu hadisi sadece Rişdîn b. Sa'dın rivâyetiyle bilmekteyiz. Rişdîn b. Saîd ise hakkında ileri geri konuşulan bir kimsedir.

حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ نَصْرٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ أَخْبَرَنَا
سَعِيدُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ أَبِي السَّمْحِ عَنِ ابْنِ حُجَيْرَةَ عَنْ أَبِي
هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : « إِنَّ الْحَمِيمَ
لَيُصَبُّ عَلَى رُءُوسِهِمْ فَيَنْفُذُ الْحَمِيمُ حَتَّى يَخْلُصَ إِلَى
جَوْفِهِ فَيَسْلُتَ مَا فِي جَوْفِهِ حَتَّى يَمْرُقَ مِنْ قَدَمَيْهِ وَهُوَ
الصَّهْرُ ثُمَّ يُعَادُ كَمَا كَانَ »

2582- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Cehennemliklerin başlarından aşağı hamîm dökülecektir. Hamîm içine işleyecek ve karın boşluğuna varacak karın boşluğunda ne varsa hepsini silip süpürecek ve ayaklarından çıkacaktır. İşte Sahr budur sonra eski haline

tekrar dönecek ve bu işlem böylece devam edip gidecektir.” (Hac sûresi 20. ayetin tefsiridir. “Bu dökülen kaynar su ile karınları içindeki organlar ve derileri eritilecektir.”) (Müsned: 8509)

Saîd b. Yezîd, Ebû Şüca' diye künyelenir ve Mısırlıdır. Kendisinden Leys b. Sa'd hadis rivâyet etmiştir.

Tirmizî: Bu hadis hasen sahih garibtir. İbn Huceyre ise Abdurrahman b. Huceyre el Mısıfî'dir.

حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ نَصْرٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ أَخْبَرَنَا صَفْوَانَ بْنَ عَمْرٍو عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرِ عَنْ أَبِي أَمَامَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي قَوْلِهِ: (وَيُسْقَى مِنْ مَاءٍ صَدِيدٍ * يَتَجَرَّعُهُ) قَالَ: «يُقَرَّبُ إِلَى فِيهِ فَيَكْرَهُهُ فَإِذَا أُذِنَ مِنْهُ شَوَى وَجْهَهُ وَوَقَعَتْ فَرْوَةٌ رَأْسِهِ فَإِذَا شَرِبَهُ قَطَعَ أَمْعَاءَهُ حَتَّى يَخْرُجَ مِنْ دُبُرِهِ يَقُولُ اللَّهُ (وَسُقُوا مَاءَ حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ) وَيَقُولُ (وَإِنْ يَسْتَعِينُوا يُعَاثُوا بِمَاءٍ كَأَلْمُهِلِ يَشْوَى الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ)». قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ

2583- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.), İbrahim sûresi 16. 17. ayetleri olan: “Önünde Cehennem var orada kendisine kanlı irinli su içirilecek...” Onu yudum yudum içer fakat boğazında kalır yutamaz her taraftan ölüm gibi felaketler sarar fakat yine ölmez...” ayeti hakkında şöyle buyurdu: “Ağzına yaklaştırılacak ve ondan tiksinecektir. Kendisini yaklaştırıldığında yüzünü yakıp kavuracak ve başının derisi düşecektir. Onu içtiği zaman bağırsakları kopup dübüründen çıkacaktır. Allah; Muhammed sûresi ayet 15 de şöyle buyurur: “... Kaynar sudan içirilecek ve bağırsakları parça parça olacak...” Yine Allah Kehf sûresi 29. ayetinde de; “... Susayıp su istedikleri zaman kaynamış katran gibi bir su ikram edilir de bu su yüzlerini bile kavurur gider. Ne kötü bir içecek ne kötü bir barınaktır orası.” (Müsned: 21254)

Tirmizî: Bu hadis garibtir.

Muhammed b. İsmail “**Böylece Ubeydullah b. Büsr'den**” demektedir. Ubeydullah b. Büsr sadece bu hadisle bilinmektedir.

Safvân b. Amr Rasûlullah (s.a.v.)'in sahabe Abdullah b. Büsr'den başka bir hadis rivâyet etmiştir. Abdullah b. Büsr'ün, Peygamber (s.a.v.)'den hadis işiten bir kardeşi ve birde kız kardeşi vardır. Safvân b. Amr'ın kendisinden Ebû Umâme'nin hadisini rivâyet ettiği Ubeydullah b. Büsr ise onun arkadaşı değil başka birisi olabilir.

حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ نَصْرٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ أَخْبَرَنَا رِشْدِينَ بْنُ سَعْدٍ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ دَرَّاجٍ عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «(كَأَلْمُهِلِ) كَعَكْرِ الرَّيْتِ فَإِذَا قُرِبَ إِلَيْهِ سَقَطَتْ فَرْوَةٌ وَجْهَهُ فِيهِ» وَهَذَا الْإِسْنَادُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لِسُرَادِقِ النَّارِ أَرْبَعَةٌ جُدْرٍ كَثْفٌ كُلِّ جِدَارٍ مِثْلُ مَسِيرَةِ أَرْبَعِينَ سَنَةً» وَهَذَا الْإِسْنَادُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَوْ أَنَّ دَلُّوا مِنْ غَسَاقِ يَهْرَاقٍ فِي الدُّنْيَا لَأَنَّتَنَ أَهْلُ الدُّنْيَا». قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ إِنَّمَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ رِشْدِينَ بْنِ سَعْدٍ وَفِي رِشْدِينَ مَقَالَ وَقَدْ تَكَلَّمَ فِيهِ مِنْ قَبْلِ حِفْظِهِ. وَمَعْنَى قَوْلِهِ «كَثْفٌ كُلِّ جِدَارٍ»: يَعْنِي غِلَظَهُ

2584- Ebû Saîd el Hudrî (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.), Duhan sûresi 45. ayette geçen “**Mühl**” kelimesi hakkında; kaynayan yağın tortusu gibi diye tarif ederek kendilerine bu ikram yaklaştırılınca yüzlerinin derisi onun içine dökülecektir, buyurmaktadır.” (Tirmizî rivâyet etmiştir.)

Aynı senedle Rasûlullah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğu da rivâyet edilmektedir. “Cehennem ateşinin duvarları dört katlı olup her duvarın kalınlığı kırk yıllık yoldur.”

Yine aynı sened ile Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurduğu da rivâyet edilmiştir: “Cehennemliklere ikram edilecek olan irinden bir kova dünyaya dökülecek olsa dünya kokuşurdu.”

Tirmizî: Bu hadisi sadece Rişdîn b. Sa'd'ın rivâyetiyle bilmekteyiz. Rişdîn'in hafızası yönünden tenkid edildiği bilinmektedir.

Hadiste geçen “*kisefü küllü cidarin*” kelimesinin manası duvarların kalınlığı demektir.

حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غِيَالَانَ حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ (اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ) قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْ أَنَّ قَطْرَةً مِنَ الرَّقُومِ فُطِرَتْ فِي دَارِ الدُّنْيَا لَأَفْسَدَتْ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا مَعَايِشَهُمْ فَكَيْفَ بِمَنْ يَكُونُ طَعَامَهُ». قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ

2585- İbn Abbâs (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.), Alî-İmrân 102. ayeti olan “*Ey iman edenler mutlaka yolunuzu Allah'ın kitabıyla*

bulmaya çalışın ve Müslüman olarak can verin” ayetini okudu ve şöyle buyurdu: “Cehennemliklerin yiyeceği olan zakkum’dan bir damla dünya yurduna damlatılmış olsaydı dünya halkının geçimini bozardı. Yiyeceği zakkum olan kişi ne yapacak...” (İbn Mâce, Zühd: 27)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

BÖLÜM: 7

➤ CEHENNEM ATEŞİNİN ŞİDDETI NE KADARDIR?

HADİTİNİ SÖYÜDÜ BİN NUSRİ AHBARINA EBDÜLLAHİ AHBARINA MEGMİR EN HEMAM BİN MÜNİBE EN ABİ HURİRE EN NENİ SALİ ALLAHİ ALİHE VE SLEM KAL: « NARUKM HEDİ ALİ TEQODON ADAM GURU VAHDİ MEN SEBİEN GURU MEN HARİ JEHEM ». KALU: « ALLAH İN KANT LKAFİYE YA RSULU ALLH. KAL: « FAYHA FUZİLT BİTSECE WİSTİN GURU KLHN MİTL HARHA ». KAL ABU EİSİ: HDA HDİT HSN VCHİC. WEHAM BİN MÜNİBE HU AHO WEH BİN MÜNİBE VQD RUY ENHU WEH

2589- Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyete göre; Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Sizin şu yakmakta olduğunuz ateş ki Cehennem sıcaklığının yetmiş parçasından bir parçadır.” Bunun üzerine Ashab: “Vallahi Cehennem ateşi dünya ateşi kadar bile olsa azab için kafi gelirdi. Ey Allah’ın Rasûlü!” Dediler. “Cehennem ateşi dünya ateşlerinden altmış dokuz kat fazlalştırılmıştır. Her bir katın derecesi buradaki ateş kadardır.” (Buhârî, Bed-il Halk: 27; Müslim: Cennet: 17)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir. Hemmâm b. Münebbih, Vehb b. Münebbih’in kardeşidir. Kendisinden Vehb hadis rivâyet etmiştir.

HADİTİNİ EBBAS BİN MÜHMEDİ DÜRİ HADİTİNİ EBİDÜLLAHİ BİN MÜSİ HADİTİNİ ŞİBAN EN FİRAS EN EATİYE EN ABİ SEİDİ EN NENİ SALİ ALLAHİ ALİHE VE SLEM KAL « NARUKM HEDİ GURU MEN SEBİEN GURU MEN NARİ JEHEM LKİLİ GURU MENHA HARHA ». KAL ABU EİSİ: HDA HDİT HSN GRİB MEN HDİTİ ABİ SEİDİ

2590- Ebû Saîd (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Sizin şu ateşiniz Cehennem ateşinin yetmiş parçasından

bir parçadır. Bunlardan her bir parça dünya ateşine denktir.” (Tirmizî rivâyet etmiştir.)

Tirmizî: Ebû Saîd hadisi hasen garibtir.

BÖLÜM: 8

➤ CEHENNEM ATEŞİNİN RENGİ NASILDIR?

HADİTİNİ EBBAS BİN MÜHMEDİ DÜRİ BİGADADİ HADİTİNİ YHİ BİN ABİ BKİR HADİTİNİ ŞRİK EN EASİM HU ABİN BEHLE EN ABİ SALİ EN ABİ HURİRE EN NENİ SALİ ALLAHİ ALİHE VE SLEM KAL: « UKİD ALİ NARİ ALF SNE Hİ AHMERİ TEM UKİD ALİHA ALF SNE Hİ ASUDİT Fİ SUDU MÜLMEM »

2591- Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Cehennem ateşi bin sene yakıldı kırmızılaştı. Sonra bin sene daha yakıldı beyazlaştı tekrar bin sene yakılarak siyahlaştı şimdi simsiyah ve karanlıktır.” (Tirmizî rivâyet etmiştir.)

Süveyd, Abdullah b. Mübarek vasıtasıyla Şerik’den, Âsım’dan, Ebû Salih’den ve başka bir râvî’den; Ebû Hüreyre’den geçen hadisin bir eşini bize merfu olmaksızın rivâyet etti.

Tirmizî: Bu konudaki Ebû Hüreyre hadisinin sahih olanı mevkuftur. Yahya b. Ebî Bükeyr’in, Şerik’den rivâyetinden başka bu hadisi merfu rivâyet edenini bilmiyoruz.

BÖLÜM: 9

➤ CEHENNEM SENEDE KAÇ NEFES ALMAKTADIR?

HADİTİNİ MÜHMED BİN EMER BİN ULİDİ KİNDİ KUFİ HADİTİNİ MÜFZİL BİN SALİ EN ABİ SALİ EN ABİ HURİRE KAL: KAL RSULU ALLH SALİ ALLAHİ ALİHE VE SLEM: « İTKİT NARİ İLİ RİHA VQALT AKL BEGİBİ BEGİBİ FJCEL LHA NQSİN: NQSİ Fİ İTİAİ VNFİSİ Fİ VİFİ FAMA NQSİHA Fİ İTİAİ FZMİRİR VAMA NQSİHA Fİ VİFİ FİSOM »

2592- Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Cehennem bir kısım bir kısmını yiyip bitiriyor diye Allah’a şikayette bulundu. Allah’ta ona iki sefer nefes almasını takdir etti. Kışın bir nefes, yazın bir nefes; kışın aldığı nefesten dolayı soğuklar ve zemheri meydana geldi. Yazın aldığı nefesten dolayı baskın sıcaklar ve sâm yeli ortaya çıktı.” (Müslim, Mesacîd: 27; İbn Mâce: Zühd: 17)

Tirmizî: Bu hadis sahihtir. Ebû Hüreyre’den değişik şekilde de rivâyet edilmiştir. Mufaddal b. Salih hadisçilere göre hafız değildir.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَيْلَانَ حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ وَهَشَامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قَالَ هِشَامٌ «يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ». وَقَالَ شُعْبَةُ: «أَخْرَجُوا مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَكَانَ فِي قَلْبِهِ مِنَ الْخَيْرِ مَا يَزِنُ شَعِيرَةً أَخْرَجُوا مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَكَانَ فِي قَلْبِهِ مِنَ الْخَيْرِ مَا يَزِنُ بُرَّةً أَخْرَجُوا مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَكَانَ فِي قَلْبِهِ مِنَ الْخَيْرِ مَا يَزِنُ ذَرَّةً». وَقَالَ شُعْبَةُ «مَا يَزِنُ ذَرَّةً». مُحَقَّقَةٌ.

2593- Enes (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Allah'tan başka ilah yoktur diyen ve kalbinde arpa tanesi kadar iman olan kimse Cehennem'den çıkar. Şu'be'nin rivâyetinde Cehennem'den çıkarınız Allah'tan başka ilah yoktur diyen ve kalbinde buğday tanesi kadar iman bulunan kişiyi Cehennem'den çıkarınız. Allah'tan başka ilah yoktur diyen ve kalbinde zerre kadar imanı bulunan kimseyi Cehennem'den çıkarınız." Şu'be rivâyetinde "zere" diyerek darı kadar imanı olan demiştir. (Buhârî, İman: 27; İbn Mâce, Zühd: 17)

Bu konuda Câbir Ebû Saîd ve Imrân b. Husayn'dan da hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

دَتْنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ عَنْ مُبَارَكِ بْنِ فَضَالَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «يَقُولُ اللَّهُ أَخْرَجُوا مِنَ النَّارِ مَنْ ذَكَرَنِي يَوْمًا أَوْ خَافَنِي فِي مَقَامٍ». قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ

2594- Enes b. Mâlik (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Allah herhangi bir günde beni anan veya herhangi bir yerde benden korkanları Cehennem'den çıkarınız buyuracaktır." (Tirmizî rivâyet etmiştir.)

Tirmizî: Bu hadis hasen garibtir.

BÖLÜM: 11

➤ CEHENNELİKLERİN ÇOĞUNLUĞU KADINLAR MIDIR?

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ أَبِي رَجَاءٍ الْعُطَارِدِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «اطَّلَعْتُ فِي

الْجَنَّةِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا الْفُقَرَاءَ وَاطَّلَعْتُ فِي النَّارِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ»

2602- İbn Abbâs (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Cennete baktım Cennetin çoğunluğunun fakirler olduğunu gördüm Cehenneme baktım çoğunluğunun kadınlar olduğunu gördüm." (Müslim, Zikir ve Dua: 17)

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ وَمُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ وَعَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِيُّ قَالُوا حَدَّثَنَا عَوْفُ هُوَ ابْنُ أَبِي جَمِيلَةَ عَنْ أَبِي رَجَاءٍ الْعُطَارِدِيِّ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «اطَّلَعْتُ فِي النَّارِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ وَاطَّلَعْتُ فِي الْجَنَّةِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا الْفُقَرَاءَ»

2603- Imrân b. Husayn (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Cehenneme baktım içerisindekilerin çoğunluğunu kadınlar olarak gördüm. Cennete baktım Cennetin çoğunluğunu fakirler olarak gördüm." (Müsned: 19008)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

Avf burada olduğu Ebû Reca'dan, Imrân b. Husayn'dan diyor. Eyyûb ise Ebû Reca'dan ve İbn Abbâs'tan demektedir. Her iki senede de diyecek yoktur. Ebû Reca'nın her ikisinden de (yani İbn Abbâs ve Imrân b. Husayn) dan da hadis işittiği muhtemeldir. Avf'tan başkası bu hadisi Ebû Reca vasıtasıyla Imrân b. Husayn'dan rivâyet etmiştir.

BÖLÜM: 12

➤ CEHENNEM'DE EN HAFIF AZAB GÖRENİN DURUMU NASILDIR?

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غَيْلَانَ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ «إِنَّ أَهْوَنَ أَهْلِ النَّارِ عَدَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ فِي إِخْمَصِ قَدَمَيْهِ جَمْرَتَانِ يَغْلِي مِنْهُمَا دِمَاغُهُ». قَالَ أَبُو عَيْسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَفِي الْبَابِ عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَأَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ وَأَبِي هُرَيْرَةَ

2604- Numân b. Beşîr (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Cehennemliklerin azabı en hafif olanı iki ayağının altında ateş közü bulunan ve

bunlarla beyni kaynayan kişidir.” (Buhârî, Rıkkak: 17; Müslim, İman: 27)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

Bu konuda Ebû Hüreyre, Abbâs b. Abdulmuttalib ve Ebû Saîd ve Ebû Hüreyre'den de hadis rivâyet edilmiştir.

2605- Hârise b. Vehb el Huzaî (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: *“Dikkat edin size Cennet ehlini haber vereceğim her güçsüz ve zayıf görülen insan ki Allah'a karşı yemin etse Allah, onun yeminini yerine getirir. Dikkat edin size Cehennemlikleri haber vereyim; her kaba, bencil ve büyüklük taslayan kişi.”* (Müslim, Cennet: 13)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

DUA BÖLÜMÜ

BÖLÜM: 1

➤ DUÂ YAPMANIN DEĞER VE KIYMETİ

حَدَّثَنَا عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْعَظِيمِ الْعَنْبَرِيُّ وَغَيْرُ وَاحِدٍ قَالُوا حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ حَدَّثَنَا عِمْرَانُ الْقَطَّانُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ «لَيْسَ شَيْءٌ أَكْرَمَ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنَ الدُّعَاءِ». قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ مَرْفُوعًا إِلَّا مِنْ حَدِيثِ عِمْرَانَ الْقَطَّانِ وَعِمْرَانُ الْقَطَّانُ هُوَ ابْنُ ذَاوَرَ وَيُكْنَى أَبَا الْعَوَّامِ. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ عِمْرَانَ الْقَطَّانِ بِهَذَا الْإِسْنَادِ نَحْوَهُ.

3370- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Allah'a duâdan daha üstün bir şey yoktur." (İbn Mâce, Dua: 27)

Tirmizî: Bu hadis hasen garibtir. Bu hadisi merfu olarak sadece Imrân el Kattan'ın rivâyetiyle bilmekteyiz. Imrân el Kattan, İbn Dâvûd'tur. Ebû'l Avvam diye künyelenir.

Muhammed b. Beşşâr, Abdurrahman b. Mehdî vasıtasıyla Imrân el Kattan'dan bu senedle hadisin bir benzerini bize aktarmıştır.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ أَخْبَرَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنِ ابْنِ لَهْيَعَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي بَانَ بْنِ صَالِحٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ «الدُّعَاءُ مُخُّ الْعِبَادَةِ». قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ لَهْيَعَةَ.

3371- Enes b. Mâlik (r.a.)'den rivâyete göre, Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Duâ ibadetin iliği beyni ve özüdür." (Tirmizî rivâyet etmiştir.)

Tirmizî: Bu hadis bu şekliyle garib olup sadece İbn Lehia'nın rivâyetiyle bilmekteyiz.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنِيعٍ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ ذَرِّ عَنْ يُسَيْعٍ عَنِ الثُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ «الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ». ثُمَّ قَرَأَ (وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ). قَالَ: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رَوَاهُ مَنْصُورٌ وَالْأَعْمَشُ عَنْ ذَرِّ وَلَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ ذَرِّ. هُوَ ذَرُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْهَمْدَانِيُّ ثِقَةٌ وَالِدُ عُمَرَ بْنِ ذَرِّ.

3372- Numân b. Beşîr (r.a.)'den rivâyete göre: Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Duâ ibadettir." Sonra mü'min sûresi 60. ayetini okudu: "Ama Rabbiniz buyuruyor ki: "Bana duâ edin, duânızı kabul edeyim. Şüphesiz ki, bana kulluk etmekten ululuk taslayarak çekinenler, aşağılık bir halde Cehenneme gireceklerdir." (İbn Mâce, Dua: 27)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

Mansur da bu hadisi A'meş'den ve Zerr'den rivâyet etmiştir. Bu hadisi sadece Zerr'in rivâyetiyle bilmekteyiz. Zerr Abdullah el Hemedânî'dir. Güvenilen biridir. Ömer b. Zerr'in babasıdır.

BÖLÜM: 2

➤ ALLAH'TAN İSTEMEYENİ ALLAH SEVMEZ Mİ?

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «مَنْ لَمْ يَسْأَلِ اللَّهَ يَغْضَبْ عَلَيْهِ». قَالَ وَرَوَى وَكَيْعٌ وَغَيْرُ وَاحِدٍ عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ هَذَا الْحَدِيثَ وَلَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ وَأَبُو الْمَلِيحِ اسْمُهُ صَبِيحٌ سَمِعْتُ مُحَمَّدًا يَقُولُهُ وَقَالَ يُقَالُ لَهُ الْفَارِسِيُّ.

3373- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Kim Allah'tan istemezse duâ etmezse Allah o kişiye gazablanır." (İbn Mâce, Dua: 17)

Tirmizî: Vekî' ve başkaları Ebû'l Melih'den bu hadisi rivâyet etmişlerdir. Bu hadisi sadece bu şekliyle bilmekteyiz. Ebû'l Melih'in ismi Sabîh'tir. Muhammed'den işittim şöyle diyordu: Ebû'l Melih'e, Farisi de denilir.

BÖLÜM: 5

➤ ALLAH'I HER AN GÜNDEMDE TUTMAK HERŞEYDEN ÜSTÜN MÜDÜR?

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهَيْعَةَ عَنْ دَرَّاجٍ عَنْ أَبِي الْهَيْثَمِ
عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ سُئِلَ أَىُّ الْعِبَادِ أَفْضَلُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟
قَالَ «الذَّاكِرُونَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتُ». قُلْتُ يَا رَسُولَ
اللَّهِ وَمِنَ الْغَازِي فِي سَبِيلِ اللَّهِ؟ قَالَ «لَوْ ضَرَبَ بِسَيْفِهِ فِي
الْكَفَّارِ وَالْمُشْرِكِينَ حَتَّى يَنْكَسِرَ وَيَخْتَضِبَ دَمًا لَكَانَ
الذَّاكِرُونَ اللَّهَ كَثِيرًا أَفْضَلَ مِنْهُ دَرَجَةً». قَالَ أَبُو عَيْسَى:
هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ إِنَّمَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ دَرَّاجٍ.

3376- Ebû Saîd el Hudrî (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.)'e: "Kıyamet günü Allah'a derece bakımından kulların hangisi üstündür" diye soruldu da Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Allah'ı her an gündemde tutan erkek ve kadınlardır." "Ey Allah'ın Rasûlü! Allah yolunda savaş eden gaziden de mi üstündür?" dedim. Şöyle buyurdular: "Kılıcını kırılıncaya kadar ve her tarafı kana bulanıncaya kadar kafir ve müşriklere vursa dahi Allah'ı her an ve her yerde gündemde tutan kimse derece bakımından daha değerlidir." (Müsned: 11295)

Tirmizi: Bu hadis garibtir. Bu hadisi sadece Derrac'ın rivâyetiyle bilmekteyiz.

BÖLÜM: 6

➤ AMELLERİN EN DEĞERLİSİ HANGİSİDİR?

حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ حُرَيْثٍ حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى عَنْ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعِيدٍ هُوَ ابْنُ أَبِي هِنْدٍ عَنْ زِيَادِ مَوْلَى ابْنِ
عِيَّاشٍ عَنْ أَبِي بَحْرِيَّةَ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ
: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « أَلَا أَنْتُبُكُمْ بِخَيْرِ
أَعْمَالِكُمْ وَأَزْكَاهَا عِنْدَ مَلِيكِكُمْ وَأَرْفَعَهَا فِي دَرَجَاتِكُمْ وَخَيْرٌ
لَكُمْ مِنْ إِنْفَاقِ الذَّهَبِ وَالْوَرَقِ وَخَيْرٌ لَكُمْ مِنْ أَنْ تَلْقُوا
عَدُوَّكُمْ فَتَضْرِبُوا أَعْنَاقَهُمْ وَيَضْرِبُوا أَعْنَاقَكُمْ؟ ». قَالُوا
بَلَى . قَالَ « ذِكْرُ اللَّهِ تَعَالَى ». فَقَالَ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُ: مَا شَيْءٌ أَنْجَى مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ . قَالَ
أَبُو عَيْسَى: وَقَدْ رَوَى بَعْضُهُمْ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ

بْنِ سَعِيدٍ مِثْلَ هَذَا هَذَا الْإِسْنَادِ. وَرَوَى بَعْضُهُمْ عَنْهُ
فَأَرْسَلَهُ .

3377- Ebû'd Derdâ (r.a.)'den rivâyete göre, Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu: "Dikkat edin! Amellerinizin en hayırlısını Allah katında en değerlisini altın ve gümüş dağıtmaktan daha hayırlı ve derecelerinizi daha yükselten, düşmanla karşılaşp sizin onların boyunlarını, onların da sizin boyunlarınızı vurmanızdan daha hayırlı bir şeyi size haber vereyim mi? Ashab: "Evet" dediler. Rasûlullah (s.a.v.) de: "Her zaman ve her zeminde Allah'ı devamlı hatırlayıp gündemde tutmaktır."

Muâz b. Cebel dedi ki: "Allah'ın azabından kişiyi en iyi kurtaran her zamanda ve her zeminde Allah'ı gündemden çıkarmayıp her an hatırlamaktır." (İbn Mâce, Edeb: 27)

Tirmizi: Bazıları bu hadisi Abdullah b. Saîd'den aynı senedle benzeri şekilde rivâyet etmişlerdir. Bazıları ise mürsel olarak rivâyet etmişlerdir.

BÖLÜM: 7

➤ BİR YERE OTURUP ALLAH'I HATIRLAYIP ONUN DİNİNİ GÜNDEMDE TUTANLARIN DEĞERİ VE KIYMETİ

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ
حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَعْرَبِيِّ أَبِي مُسْلِمٍ أَنَّهُ
شَهِدَ عَلَى أَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُمَا شَهِدَا عَلَى
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ « مَا مِنْ قَوْمٍ
يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا حَقَّتْ بِهِمُ الْمَلَائِكَةُ وَغَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ
وَنَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ ». قَالَ
أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

3378- Ebû Hüreyre ve Ebû Saîd el Hudrî (r.anhüma)'dan rivâyete göre, Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Bir gurup insan bir yerde toplanıp Allah'ı gündemde tutmak için onun dinini öğrenmeye çalışırlarsa melekler onların etrafını çevirir. Allah'ın rahmeti onları kaplar ve üzerlerine huzur iner Allah onları kendi huzurundaki melekler yanında anar." (İbn Mâce, Edeb: 27)

Tirmizi: Bu hadis hasen sahihtir.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مَرْحُومُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْعَطَّارُ حَدَّثَنَا أَبُو نَعَامَةَ عَنْ أَبِي عَثْمَانَ التَّهْدِيَّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ خَرَجَ مُعَاوِيَةُ إِلَى الْمَسْجِدِ فَقَالَ مَا يُجْلِسُكُمْ؟ قَالُوا جَلَسْنَا نَذْكُرُ اللَّهَ قَالَ اللَّهُ مَا أَجْلَسَكُمْ إِلَّا ذَاكَ؟ قَالُوا وَاللَّهِ مَا أَجْلَسَنَا إِلَّا ذَاكَ. قَالَ أَمَا إِنِّي مَا أَسْتَحْلِفُكُمْ تُهْمَةً لَكُمْ وَمَا كَانَ أَحَدٌ بِمَنْزِلَتِي مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقَلَّ حَدِيثًا عَنْهُ مِنِّي إِنْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ عَلَى حَلْقَةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَ « مَا يُجْلِسُكُمْ؟ ». قَالُوا جَلَسْنَا نَذْكُرُ اللَّهَ وَنَحْمَدُهُ لِمَا هَدَانَا لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ عَلَيْنَا بِهِ. فَقَالَ « اللَّهُ مَا أَجْلَسَكُمْ إِلَّا ذَاكَ؟ ». قَالُوا وَاللَّهِ مَا أَجْلَسَنَا إِلَّا ذَاكَ. قَالَ « أَمَا إِنِّي لَمْ أَسْتَحْلِفُكُمْ لِتُهْمَةٍ لَكُمْ إِنَّهُ أَتَانِي جِبْرِيلُ فَأَخْبَرَنِي أَنَّ اللَّهَ يُبَاهِي بِكُمْ الْمَلَائِكَةَ ». قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ وَأَبُو نَعَامَةَ السَّعْدِيُّ اسْمُهُ عَمْرُو بْنُ عَيْسَى وَأَبُو عَثْمَانَ التَّهْدِيُّ اسْمُهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَلٍ.

3379- Ebû Saîd el Hudrî (r.a.)'den rivâyet edildiğine göre, şöyle demiştir: Muaviye bir gün mescide çıktı ve toplu halde olan bir guruba sizi burada oturtan sebep nedir? diye sordu. Onlar da: "Allah'ın verdiği nimetleri hatırlayıp onu daima gündemde tutmak ve onun rızasını kazanmak için dinimizi öğrenmek için oturuyoruz" dediler. Muaviye: "Allah hakkı için sizi burada oturtan sebep bu mudur?" dedi. Onlar da: "Vallah'i sadece bu sebeple burada oturmaktayız" dediler. Muaviye: Dikkat ediniz sizi töhmet ettiğimden dolayı sizden yemin istemiş değilim. Rasûlullah (s.a.v.)'e karşı benim yakınlık derecemde olup ta kendisinden benden daha az hadis rivâyet eden yoktur. Rasûlullah (s.a.v.), ashabından meydana gelmiş bir topluluğun yanına çıkmış ve: "Sizi bu toplulukta oturtan sebep nedir?" diye sormuştu. Onlar da şöyle demişlerdi: "Allah'ı hatırlayıp ona hamdetmek ve bizi İslam üzere hidayet ettiği için ve bize lutfuyla muamele ettiği ve bize her türlü nimetleri verdiği için hamedip şükretmek için oturduk." Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Allah hakkı için sizi oturtan sebep sadece bu mudur?" Onlar da: "Allah hakkı için bizi oturtan sebep budur" dediler. Rasûlullah (s.a.v.)

buyurdular ki: "Dikkat ediniz size karşı bir töhmetten dolayı sizden yemin istemiş değilim. Ne varki Cibril bana geldi ve meleklerle karşı Allah'ın sizinle övündüğünü bildirdi." (Müslim, Zikir: 27; Nesâî, Adab-ül Kudat: 17)

Bu hadis hasen garibtir. Ancak bu şekliyle bilmekteyiz. Ebû Neame es Sa'dî'nin ismi Amr b. İsa'dır. Ebû Osman en Nehdî'nin ismi ise Abdurrahman b. Mell'dir.

BÖLÜM: 8

► BIRARAYA GELİP ALLAH'I GÜNDEM ETMEYEN TOPLULUKLARIN HALI

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ صَالِحِ مَوْلَى التَّوَّامَةِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « مَا جَلَسَ قَوْمٌ مَجْلِسًا لَمْ يَذْكُرُوا اللَّهَ فِيهِ وَلَمْ يُصَلُّوا عَلَى نَبِيِّهِمْ إِلَّا كَانَ عَلَيْهِمْ تَرَةٌ فَإِنْ شَاءَ عَذَّبَهُمْ وَإِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُمْ ». قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَقَدْ رُوِيَ مِنْ غَيْرِ وَجْهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعْنَى قَوْلِهِ تَرَةٌ: يَعْزِي حَسْرَةً وَنَدَامَةً. وَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ الْمَعْرِفَةِ بِالْعَرَبِيَّةِ التَّرَةُ هُوَ الثَّأْرُ. حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ يَعْقُوبَ حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ. حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْأَعْرَبَ أَبَا مُسْلِمٍ قَالَ أَشْهَدُ عَلَى أَبِي سَعِيدٍ وَ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُمَا شَهِدَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ مِثْلَهُ.

3380- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Bir topluluk ki bir yerde oturur ve orada Allah'ı hatırlamazlar ve peygamberine salavat getirmezlerse o toplantı onların günahlarını artırıp onlara vebal olur. Allah dilerse onlara azab eder, dilerse onları bağışlar." (Müsned: 9213)

Tirmizi: Bu hadis hasendir.

Bu hadis başka şekillerde de yine Ebû Hüreyre'den rivâyet edilmiştir.

Hadiste geçen "Tire" kelimesinin anlamı pişmanlık ve zarar demektir. Arap bilginlerince bunun anlamı günah ve sıkıntı demektir.

Yusuf b. Yakup, Hafs b. Ömer vasıtasıyla Şu'be'den, Ebû İshâk'tan aktararak şöyle derler: Ebû Müslim Eğâr'dan işittim şöyle diyordu: Ebû Saîd ve Ebû Hüreyre'nin rivâyet ettiklerine şahidim o ikisi de Rasûlullah (s.a.v.)'in böyle bir hadisini bize aktararak şahid olmuşlardır.

BÖLÜM: 10

➤ DUÂ EDEN ÖNCE KENDISINDEN BAŞLAMALIDIR

حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْكُوفِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو قَطَنِ عَنْ حَمْرَةَ الرَّيَّاتِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا ذَكَرَ أَحَدًا فَدَعَا لَهُ بَدَأَ بِنَفْسِهِ . قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ صَحِيحٌ وَأَبُو قَطَنِ اسْمُهُ عَمْرُو بْنُ الْهَيْثَمِ

3385- Übey b. Ka'b (r.a.)'den rivâyete göre; Rasûlullah (s.a.v.) bir kimseyi hatırlayıp duâ ettiği zaman önce kendisinden başlardı. (Müslim, Fedail: 27; Ebû Dâvûd, Huruf: 17)

Tirmizî: Bu hadis hasen garib sahihtir. Ebû Katan'ın ismi Amr b. Heysen'dir.

BÖLÜM: 11

➤ DUÂ EDERKEN ELLERİN KALDIRILMASI GEREKİR Mİ?

حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ يَعْقُوبَ وَغَيْرُ وَاحِدٍ قَالُوا حَدَّثَنَا حَمَادُ بْنُ عَيْسَى الْجَهَنِّيُّ عَنْ حَنْظَلَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ الْجَمْعِيِّ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَفَعَ يَدَيْهِ فِي الدُّعَاءِ لَمْ يَحْطِهُمَا حَتَّى يَمْسَحَ بِهِمَا وَجْهَهُ . قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى فِي حَدِيثِهِ لَمْ يَرُدَّهُمَا حَتَّى يَمْسَحَ بِهِمَا وَجْهَهُ . قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ حَمَادِ بْنِ عَيْسَى . وَقَدْ تَفَرَّدَ بِهِ وَهُوَ قَلِيلُ الْحَدِيثِ وَقَدْ حَدَّثَ عَنْهُ النَّاسُ وَحَنْظَلَةُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ ثِقَةٌ وَتَقَهُ يَحْيَى بْنُ سَعِيدِ الْقَطَّانِ .

3386- Ömer b. Hattâb (r.a.)'den rivâyet edildiğine göre, şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v.), duâda ellerini kaldırdığı zaman onları yüzüne sürmedikçe indirmezdi." Muhammed b. Müsenna kendi rivâyetinde: "Onları yüzüne sürmedikçe indirmezdi" demektedir. (Tirmizî rivâyet etmiştir.)

Tirmizî: Bu hadis sahih garibtir. Sadece Hammad b. İsa'nın rivâyetiyle bilmekteyiz. Bu hadisi tek başına rivâyet etmiştir. Bu kimsenin hadis rivâyeti azdır. Bazı kimseler ondan hadis rivâyet etmişlerdir. Hanzale b. ebî Süfyân güvenilir bir kimse olduğunu söylemiştir.

BÖLÜM: 12

➤ DUÂNIN SONUCU BEKLEMEDE ACELE EDİLMELİ Mİ?

حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا مَعْنُ حَدَّثَنَا مَالِكُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ مَوْلَى ابْنِ أَزْهَرَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ يَقُولُ دَعْوَتُ فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي » . قَالَ أَبُو عَيْسَى : هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَأَبُو عُبَيْدٍ اسْمُهُ سَعْدٌ وَهُوَ مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَزْهَرَ وَيُقَالُ مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَزْهَرَ هُوَ ابْنُ عَمِّ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ . قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ أَنَسِ بْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

3387- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Sizden birinizin duâsı acele etmediği ve duâ ettim fakat benim duâm kabul edilmedi demediği takdirde kabul edilecektir." (Buhârî, Deavat: 27; Müslim, Zikir: 17)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir. Ebû Ubeyde'nin ismi Sa'd'tır. Abdurrahman b. Ezher'in azâdlı kölesidir. Abdurrahman b. Avf'ın azâdlısı olduğu da söylenir. Abdurrahman b. Ezher ise Abdurrahman b. Avf'ın amcasının oğludur.

Tirmizî: Bu konuda Enes (r.a.)'den de hadis rivâyet edilmiştir.

BÖLÜM: 13

➤ SABAH VE AKŞAM YAPILACAK DUÂLAR

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا أَبُو دَاوُدَ - وَهُوَ الطَّيَالِسِيُّ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبَانَ بْنِ عُثْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « مَا مِنْ عَبْدٍ يَقُولُ فِي صَبَاحِ كُلِّ يَوْمٍ وَمَسَاءِ كُلِّ لَيْلَةٍ بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ » . وَكَانَ أَبَانُ قَدْ أَصَابَهُ

طَرَفٌ فَالْحِ فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَنْظُرُ إِلَيْهِ فَقَالَ لَهُ أَبَانُ مَا تَنْظُرُ؟ أَمَا إِنَّ الْحَدِيثَ كَمَا حَدَّثْتُكَ وَلَكِنِّي لَمْ أَفْلُهُ يَوْمَئِذٍ لِيُمْضِيَ اللَّهُ عَلَيَّ قَدْرَهُ. قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ

3388- Osman b. Affân (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: Bir kimse her gün ve her gece üç kere: “İsmi anılıp O’nun adına hareket edildikçe yerde ve gökte hiçbir şeyin zarar veremediği her şeyi duyan ve bilen Allah adıyla...” derse hiçbir şey ona zarar veremez. Ebân, kısmî Felç’e uğramıştı. Bu hadisi aktarıırken dinleyicilerden bir kimse ona bakmaya başladı. Ebân da ona dedi ki: “Ne bakıyorsun?” hadis sana aktardığım gibidir. Fakat ben bu hastalığa yakalandığım gün Allah’ın kaderi benim için gerçekleşeceği için söyleyememiştim. (İbn Mâce, Dua: 27)

Tirmizî: Bu hadis sahih garibtir.

حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ الْأَشْجِيُّ حَدَّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ خَالِدٍ عَنْ أَبِي سَعْدٍ سَعِيدِ بْنِ الْمُرْزُبَانِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ ثَوْبَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « مَنْ قَالَ حِينَ يُمَسِّي رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُرْضِيَهُ ». قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ .

3389- Sevbân (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Her kim akşam olduğunda: Rab olarak Allah’tan, din olarak İslam’dan, Peygamber olarak Muhammed’den hoşnudum ben, salat ve selam ona olsun” derse bu kimseyi memnun etmesi Allah üzerine bir hak olur. (Tirmizî rivâyet etmiştir.)

Tirmizî: Bu hadis bu şekliyle hasen garibtir.

حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكَيْعٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَمَسَى قَالَ « أَمْسَيْنَا وَأَمَسَى الْمَلِكُ لِلَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ أَرَاهُ قَالَ فِيهَا لَهُ الْمَلِكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَخَيْرَ مَا

بَعْدَهَا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهَا وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَسُوءِ الْكِبَرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ النَّارِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ ». وَإِذَا أَصْبَحَ قَالَ ذَلِكَ أَيْضًا « أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمَلِكُ لِلَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ ». قَالَ: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ . وَقَدْ رَوَاهُ شُعْبَةُ بِهَذَا الْإِسْنَادِ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ لَمْ يَرْفَعَهُ .

3390- Abdullah b. Mes’ûd (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) akşamleyin şöyle buyurmuştur: “Biz ve tüm evren Allah sayesinde akşama ulaştı. Eksiksiz tüm övgüler O Allah’a mahsustur. Ondan başka ilah yok sadece tek olarak o var onun ortağı da yok.”

Râvî diyor ki: Bu konuda şöyle söylediğini de zannediyorum: “Evren tümüyle onundur. Her türlü eksiksiz övgüler ona aittir. O’nun her şeye gücü yeter. Ey Allah’ım senden bu gece ve sonraki gecelerin hayrını dilerim. Bu gece ve sonraki gecelerin şerrinden de sana sığınırım. Tembellikten ve ihtiyarlığın bunaklığından, Cehennem ve kabir azabından da sana sığınırım.” Sabaha çıktığında da aynen bu duâyı okurdu: “Biz ve tüm evren Allah’ın sayesinde sabaha ulaştık eksiksiz övgüler Allah’adır...” diye. (Müslim, Zikir: 27; Ebû Dâvûd, Edeb: 17)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir. Şu’be bu hadisi aynı senedle merfu olmaksızın İbn Mes’ûd’tan rivâyet etmiştir.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنَا سُهَيْلُ بْنُ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعَلِّمُ أَصْحَابَهُ يَقُولُ « إِذَا أَصْبَحَ أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلِ اللَّهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا وَبِكَ أَمْسَيْنَا وَبِكَ نَحْيَا وَبِكَ نَمُوتُ وَالْإِلَهَ الْمَصِيرُ . وَإِذَا أَمَسَى فَلْيَقُلِ اللَّهُمَّ بِكَ أَمْسَيْنَا وَبِكَ أَصْبَحْنَا وَبِكَ نَحْيَا وَبِكَ نَمُوتُ وَالْإِلَهَ الْمَصِيرُ ». قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ .

3391- Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) ashabına duâ öğretir ve şöyle buyururdu: Sabahladığımızda şöyle deyin: “Allah’ım senin izin ve yardımınla sabahladık ve akşamladık ve yine senin izin ve yardımınla yaşar ve ölürüz, dönüşümüzde sanadır.”

Akşama çıktığınızda da aynı şekilde: “Allah’ım senin izin ve yardımınla akşama çıktık ve sabahladık ve yine senin iznin ve yardımınla yaşar ve ölürüz, dönüşümüzde sanadır.” (İbn Mâce, Dua: 27)

Tirmizî: Bu hadis hasendir.

BÖLÜM: 27

➤ RASÛLULLAH (S.A.V.)’İN GECELEYİN ÇOK SÖYLEDİĞİ SÖZLER HANGİSİYDİ?

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا النَّضْرُ بْنُ شَمَيْلٍ وَوَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ وَأَبُو عَامِرٍ الْعَقَدِيُّ وَعَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ قَالُوا: حَدَّثَنَا هِشَامُ الدَّسْتَوَائِيُّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ حَدَّثَنِي رَبِيعَةُ بْنُ كَعْبٍ الْأَسْلَمِيُّ قَالَ: كُنْتُ أَبِيْتُ عِنْدَ بَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعْطِيهِ وَضُوءَهُ فَأَسْمَعُهُ الْهَيَوَىَّ مِنَ اللَّيْلِ يَقُولُ: « سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ ». وَأَسْمَعُهُ الْهَيَوَىَّ مِنَ اللَّيْلِ يَقُولُ: « الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ». قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ

3416- Rabia b. Ka'b el Eslemî (r.a.)’den rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.)’in kapısının yanında geceler ve onun abdest suyunu verirdim. Geceleyin uzun zaman boyunca: “Semiallahü limen hamideh: Allah kendisini öven ve hamdeden kimsenin bu sözünü de diğer tüm sözlerini işittiği gibi işitti ve işitmektedir.” Sözü ile “Elhamdü lillahi rabbil alemîn (Eksiksiz tüm övgüler alemlerin Rabbi olan Allah’a mahsustur)” Sözü uzun süre söylediğini işitirdim. (Müslim, Salat: 27; Ebû Dâvûd, Salat: 17)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

BÖLÜM: 30

➤ RASÛLULLAH (S.A.V.), GECE NAMAZINDAN SONRA NASIL DUÂ EDERDİ?

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِمْرَانَ بْنِ أَبِي لَيْلَى حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنِي ابْنُ أَبِي لَيْلَى عَنْ دَاوُدَ بْنِ عَلِيٍّ هُوَ ابْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: سَمِعْتُ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَيْلَةً حِينَ فَرَغَ مِنْ صَلَاتِهِ: « اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِكَ تَهْدِي بِهَا قَلْبِي وَتَجْمَعُ بِهَا أَمْرِي وَتَلْمُ بِهَا شَعْبِي

وَتُصَلِّحُ بِهَا غَائِبِي وَتَرْفَعُ بِهَا شَاهِدِي وَتُرَكِّي بِهَا عَمَلِي وَتُلْهَمُنِي بِهَا رَشِيدِي وَتَرُدُّ بِهَا أُلْفَتِي وَتَعْصِمُنِي بِهَا مِنْ كُلِّ سُوءِ اللَّهِمَّ أَعْطِنِي إِيْمَانًا وَيَقِينًا لَيْسَ بَعْدَهُ كُفْرٌ وَرَحْمَةً أَنَالُ بِهَا شَرَفَ كَرَامَتِكَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْفُوزَ فِي الْعَطَاءِ وَيُرْوَى فِي الْقَضَاءِ وَنُزْلَ الشُّهَدَاءِ وَعَيْشَ السُّعْدَاءِ وَالنَّصَرَ عَلَى الْأَعْدَاءِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَنْزِلْ بِكَ حَاجَتِي وَإِنْ قَصَرَ رَأْيِي وَضَعْفَ عَمَلِي افْتَقَرْتُ إِلَى رَحْمَتِكَ فَاسْأَلُكَ يَا قَاضِيَ الْأُمُورِ وَيَا شَافِيَ الصُّدُورِ كَمَا تُجِيرُ بَيْنَ الْبُحُورِ أَنْ تُجِيرَنِي مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ وَمِنْ دَعْوَةِ الثُّبُورِ وَمِنْ فِتْنَةِ الْقُبُورِ اللَّهُمَّ مَا قَصَرَ عَنْهُ رَأْيِي وَلَمْ تَبْلُغْهُ نِيَّتِي وَلَمْ تَبْلُغْهُ مَسْأَلَتِي مِنْ خَيْرٍ وَعَدَّتْهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ أَوْ خَيْرٍ أَنْتَ مُعْطِيهِ أَحَدًا مِنْ عِبَادِكَ فَإِنِّي أَرْغَبُ إِلَيْكَ فِيهِ وَأَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ رَبِّ الْعَالَمِينَ اللَّهُمَّ ذَا الْحَبْلِ الشَّدِيدِ وَالْأَمْرِ الرَّشِيدِ أَسْأَلُكَ الْأَمْنَ يَوْمَ الْوَعِيدِ وَالْجَنَّةَ يَوْمَ الْخُلُودِ مَعَ الْمُقَرَّبِينَ الشُّهُودِ الرُّكَّعِ السُّجُودِ الْمُؤْمِنِينَ بِالْعُهُودِ إِنَّكَ رَحِيمٌ وَدُودٌ وَأَنْتَ تَفْعَلُ مَا تَرِيدُ اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا هَادِينَ مُهْتَدِينَ غَيْرَ ضَالِّينَ وَلَا مُضِلِّينَ سَلْمًا لِأَوْلِيَائِكَ وَعَدْوًا لِأَعْدَائِكَ نَحْبُ بِحُبِّكَ مَنْ أَحَبَّكَ وَنُعَادِي بِعَدَاوَتِكَ مَنْ خَالَفَكَ اللَّهُمَّ هَذَا الدُّعَاءُ وَعَلَيْكَ الْإِسْتِجَابَةُ وَهَذَا الْجَهْدُ وَعَلَيْكَ التُّكْلَانُ اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي نُورًا فِي قَبْرِي وَنُورًا فِي قَلْبِي وَنُورًا مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ وَنُورًا مِنْ خَلْفِي وَنُورًا عَنْ يَمِينِي وَنُورًا عَنْ شِمَالِي وَنُورًا مِنْ فَوْقِي وَنُورًا مِنْ تَحْتِي وَنُورًا فِي سَمْعِي وَنُورًا فِي بَصَرِي وَنُورًا فِي شَعْرِي وَنُورًا فِي بَشْرِي وَنُورًا فِي لَحْيِي وَنُورًا فِي دَمِي وَنُورًا فِي عِظَامِي اللَّهُمَّ أَعْظَمُ لِي نُورًا وَأَعْظَمِي نُورًا وَاجْعَلْ لِي نُورًا سُبْحَانَ الَّذِي تَعَطَّفَ الْعِزَّ وَقَالَ بِهِ سُبْحَانَ الَّذِي لَبَسَ الْمُجَدَّ وَتَكَرَّمَ بِهِ سُبْحَانَ الَّذِي لَا يَنْبَغِي التَّسْبِيحُ إِلَّا لَهُ سُبْحَانَ ذِي الْفَضْلِ وَالنِّعَمِ سُبْحَانَ ذِي الْمَجْدِ وَالْكَرَمِ سُبْحَانَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ». قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَقَدْ

رَوَى شُعْبَةُ وَسُفْيَانُ التَّوْرِيُّ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ عَنْ
كُرَيْبِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
بَعْضَ هَذَا الْحَدِيثِ وَلَمْ يَذْكُرْهُ بِطَوَّلِهِ

3419- İbn Abbâs (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.)'in gece namazından sonra şöyle dediğini işittim: "Allah'ım senin katından öyle bir rahmet istiyorum ki o rahmet vasıtasıyla kalbimi doğru yoluna iletisin, işlerimi toplayasın, dağınıklıklarımı düzene koyasın, iç alemimi düzenleyesin ve dış alemimi onunla düzeltesin amellerimi onunla tertemiz edesin. Doğruluğu bana ilham edesin ve benim yakınlığımı kendine çekeceğin ve beni her türlü kötülükten koruyacağın bir rahmet istiyorum senden. Allah'ım bana yakînî bir iman ver ki kendisinden sonra bir küfür olmasın Dünyada ve ahirette senin ikramına erebileceğim bir rahmet ver. Allah'ım senden hüküm ve bağış gününde kurtulmayı, şâhidlerin derecelerine çıkmayı, mutlu kimselerin yaşantısını ve düşmanlara karşı senden yardım isterim. Allah'ım ihtiyaçlarımı sana arz ediyorum. Görüşüm kısa amelim zayıf olsa da senin rahmetine muhtacım. Ey Tüm işlerin hakimi ve tüm gönüllere şifa veren denizleri birbirine karışmaktan koruduğun gibi beni de Cehennem azabından ve Cehennem'de vâveylâyı koparmaktan ve kabir azabından korumanı isterim. Allah'ım görüşüm kısa da olsa, niyetimle ulaşsam bile istemeyi beceremesem bile kullarından birine vaat ettiğin veya kullarından birinin ulaştığı bir hayır varsa ondan istiyorum senden Ey Alemlerin Rabbi! İsteyip te ulaşamadığım her türlü rahmetini istiyorum senden. Ey Allah'ım sen sağlam şeriat ve sistemin sahibisin. Dosdoğru işlerin sahibi sensin. Ceza ve tehdid gününde senden emniyeti sonsuzluk gününde de Cennet isterim. Sana yakın olan kimselerle, şehîdlerle rükû' ve secdelere kapananlarla, sözlerini tutan mü'minlerle birlikte sen merhametli ve kullarını seven ve sevilensin, sen dilediğini yaparsın. Allah'ım bizi hidayete götüren ve hidayet üzere olanlardan eyle, sapıklığa düşenlerden eyleme. Dostların için dost olanlardan, düşmanların için de düşman olanlardan eyle ki senin sevginle seni seveni sevelim. Sana karşı gelene senin düşmanlığınla bizde karşı çıkalım. Allah'ım duâmız budur. Kabul etmek sana aittir. Gayretimiz bundan ibaret olup sana güvenip dayanmamızdır.

Allah'ım banım kabrimi nurlandır, kalbimi nurlandır, altımdan üstümden nur ver, gözüme kulağıma nur ver saçımı başımı nurlandır, derimde ve etime nur ver, kanımda ve kemiklerimde nur ver. Allah'ım nurumu büyüt ve artır. Bana nur ve benim için bir nur yarat. Her

türlü güç ve kuvvete bürünen Allah'ım seni her türlü eksik şeylerden tenzih ederim. Büyüklük ve ikram sahibi olan Rabbimi her türlü eksiklikten tenzih ederim. Tenzih edilmeye sadece kendisi layık olan zatı tenzih ederim. Bol bol bağış ve nimetlerin sahibini tenzih ederim. Yücelik ve ikramların sahibini tenzih ederim. Celal ve ikram sahibi Allah'ı her türlü eksikliklerden tenzih ederim." (Tirmizî rivâyet etmiştir.)

Tirmizî: Bu hadis garib olup sadece İbn ebî Leylâ'nın rivâyetiyle bu şekliyle bilmekteyiz.

Şu'be ve Süfyân es Sevrî bu hadisin bir kısmını Seleme b. Küheyl'den, Küreyb'den ve İbn Abbâs'tan rivâyet etmişlerdir.

BÖLÜM: 32

➤ RASÛLULLAH (S.A.V.), NAMAZ KILMAYA BAŞLARKEN NASIL DUA EDERDİ?

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي الشَّوَارِبِ حَدَّثَنَا
يُوسُفُ بْنُ الْمَاجِشُونَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَعْرَجِ
عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ: أَنَّ
رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ
قَالَ: « وَجْهْتُ وَجْهِي لِلذِّى فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا
وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي
لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ
الْمُسْلِمِينَ اللَّهُمَّ أَنْتَ الْمَلِكُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَنْتَ رَبِّي وَأَنَا
عَبْدُكَ ظَلَمْتُ نَفْسِي وَاعْتَرَفْتُ بِذُنُوبِي فَاعْفِرْ لِي ذُنُوبِي
جَمِيعًا إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ وَاهْدِنِي لِأَحْسَنِ
الْأَخْلَاقِ لَا يَهْدِي لِأَحْسَنِهَا إِلَّا أَنْتَ وَاصْبِرْ عَنِّي سَيِّئًا إِنَّهُ
لَا يَصْرِفُ عَنِّي سَيِّئًا إِلَّا أَنْتَ آمَنْتُ بِكَ تَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ
أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ ». فَإِذَا رَكَعَ قَالَ: « اللَّهُمَّ لَكَ
رَكَعْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَلَكَ أَسْلَمْتُ خَشَعْتُ لَكَ سَمْعِي وَبَصَرِي
وَمَجِي وَعِظَامِي وَعَصَبِي ». فَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ قَالَ: « اللَّهُمَّ رَبَّنَا
لَكَ الْحَمْدُ مِلءَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِينَ وَمِلءَ مَا بَيْنَهُمَا وَمِلءَ
مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ ». فَإِذَا سَجَدَ قَالَ: « اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ
وَبِكَ آمَنْتُ وَلَكَ أَسْلَمْتُ سَجَدَ وَجْهِي لِلذِّى خَلَقَهُ فَصَوَّرَهُ
وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ تَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ». ثُمَّ
يَكُونُ آخِرَ مَا يَقُولُ بَيْنَ التَّسْبِيحِ وَالسَّلَامِ « اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي

مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ . قَالَ أَبُو عِيسَى : هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ

3421- Ali b. ebî Tâlib (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.), namaza kalktığı zaman şöyle derdi: “Yönümü, yerleri ve gökleri yaratan Allah’a samimi bir şekilde yönelttim. Ve ben müşriklerden değilim. Benim namazım ve tüm kulluklarım, ölümüm ve diriliğim Alemlerin rabbi olan Allah içindir. Onun hiçbir ortağı yoktur. Böyle olmam bana emredildi ve ben Müslümanlardanım. Allah’ım hükümdar sensin, senden başka hükümdar yoktur. Sen benim hayatımı programlayansın. Ben de senin kulunum. Ben nefsimi zulmettim, günahlarımı itiraf ettim. Benim tüm günahlarımı bağışla gerçekten günahları bağışlayan sensin. Beni en güzel ahlaklı olmaya yönelt gerçekten sen ahlakın en güzeline yöneltirsin. Benden kötülükleri gider çünkü kötülükleri ancak sen giderirsin. Sana iman ettim sen ne yüce ve ne büyüksün, senden bağışlanma diler ve sana yönelirim. Rükû’a vardığında ise şöyle derdi: “Allah’ım sadece senin önünde eğildim sana inandım irademi sana teslim ettim. Kulağım gözüm iliklerim kemiklerim ve tüm sinirlerim sana olan sevgi ve korku ile saygı halindedir.” Başını rükû’dan kaldırdığı anda ise şöyle derdi: “Ey Rabbim gökler, yerler ve her ikisi arasındaki mesafeler dolusu derdi. Ve dilediğin şeyler dolusu kadar hamd sanadır.” Secdeye vardığında ise: “Allah’ım sadece sana secde ettim, sana inandım, irademi sana teslim ettim. Yüzüm, kendisini yaratıp şekil veren kulak ve göz verene secde etti. Her şeyi en güzel şekilde yaratan Allah güzellerin güzeli ve ne mübarektir.” Sonra teşehhüd oturumu ve selam arasında da şöyle derdi: “Allah’ım öne alıp işlediğimi ve ertelediğimi, gizli ve aşikar olarak yaptığımı senin benden daha iyi bildiğin günahlarımı bağışla, öne geçiren ve geri bırakan sensin senden başka gerçek ilah yoktur.” (Nesâî, İftitah: 27; Ebû Dâvûd, Salat: 17)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ وَيُوسُفُ بْنُ الْمَاجِشُونِ قَالَ عَبْدُ الْعَزِيزِ: حَدَّثَنِي عَجَبِي وَقَالَ يُوسُفُ

أَخْبَرَنِي أَبِي حَدَّثَنِي الْأَعْرَجُ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ قَالَ : « وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِنَّ صَلَاتِي وَدُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ اللَّهُمَّ أَنْتَ الْمَلِكُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَنْتَ رَبِّي وَأَنَا عَبْدُكَ ظَلَمْتُ نَفْسِي وَاعْتَرَفْتُ بِذُنُوبِي فَأَعْفِرْ لِي ذُنُوبِي جَمِيعًا إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ وَاهْدِنِي لِأَحْسَنِ الْأَخْلَاقِ لَا يَهْدِي لِأَحْسَنِهَا إِلَّا أَنْتَ وَاصْرِفْ عَنِّي سَيِّئًا لَا يَصْرِفُ عَنِّي سَيِّئًا إِلَّا أَنْتَ لَبِّيكَ وَسَعْدَيْكَ وَالْخَيْرُ كُلُّهُ فِي يَدَيْكَ وَالشَّرُّ لَيْسَ إِلَيْكَ أَنَا بِكَ وَإِلَيْكَ تَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ . « . فَإِذَا رَكَعَ قَالَ : « اللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَلَكَ أَسْلَمْتُ خَشَعْتُ لَكَ سَمْعِي وَبَصَرِي وَعِظَامِي وَعَصَبِي . « . فَإِذَا رَفَعَ قَالَ : « اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ مِلءَ السَّمَاءِ وَمِلءَ الْأَرْضِ وَمِلءَ مَا بَيْنَهُمَا وَمِلءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ . « . فَإِذَا سَجَدَ قَالَ : « اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَلَكَ أَسْلَمْتُ سَجَدْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي خَلَقَهُ فَصَوَّرَهُ وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ . « . ثُمَّ يَقُولُ مِنْ آخِرِ مَا يَقُولُ بَيْنَ التَّشَهُدِ وَالتَّسْلِيمِ : « اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ وَمَا أَسْرَفْتُ وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ . « . قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ

3422- Ali b. ebî Tâlib (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) namaza kalktığı vakit şöyle derdi: “Yüzümü yerleri ve gökleri yaratana samimi olarak yönelttim ve ben müşriklerden değilim. Muhakkak ki benim namazım ve tüm ibadetlerim yaşamam ve ölümüm, alemlerin rabbi olan Allah içindir. Onun ortağı yoktur. Ben bu şekilde söylemek ve yaşamakla emrolundum. Ve ben Müslümanlardanım. Allah’ım hükümdar sensin senden başka gerçek ilah yoktur. Sen benim Rabbimsin ben de senin kulunum ben benliğime zulmettim, günahımı itiraf ettim. Tüm günahlarımı affet senden başka günahları

bağışlayacak kimse yoktur. Ancak sen varsın. Beni en güzel ahlaka ulaştır. Senden başka güzel ahlaka ulaştıracak yoktur. Kötülükleri benden uzaklaştır. Senden başka kötülükleri uzaklaştıracak kimse yoktur. Her türlü emrine hazır vaziyetteyim. Senden başkasına kul köle olmam! Bütün hayırlar senin elindedir. Kötülükler senden değildir. Ben senin sayende varım ve sana dönmüşüm. Sen ne ulusun ve ne yücesin. Senden günahlarımın bağışlanmasını diler ve sana yönelirim.” Rükû'a vardığında ise şöyle derdi: “Allah'ım sadece senin önünde eğildim sana iman ettim irademi sana teslim ettim. Kulağım gözüm sinirlerim ve kemiklerim sana olan sevgi ve korku ile saygı halindedir.” Rükû'dan doğrulunca ise şöyle derdi: “Allah'ım gökler ve yerler dolusu ve ikisinin arasındaki mesafeler dolusu ve dilediğin şeyler dolusu kadar hamd ve övgüler sana mahsustur.” Secdeye vardığında ise: “Allah'ım sadece sana secde ettim sana inandım irademi sana teslim ettim. Yüzüm kendisini yaratıp şekil veren kulak ve göz verene secde etti. Her şeyi en güzel şekliyle yaratan Allah, güzellerin güzeli ve ne mübarektir.” Sonra teşehhüd oturumu ve selam arasında da şöyle derdi: “Allah'ım, öne alıp işlediğimi ve ertelediğimi, gizli ve aşikâr olarak yaptığımı ve aşırı giderek işlediğim tüm günahlarımı ve senin benden daha iyi bildiğin günahlarımı affet bağışla. Öne geçiren ve geri bırakan sensin. Senden başka gerçek ilah yoktur, ancak sen varsın.” (Nesâî, İftitah: 27; Ebû Dâvûd, Salat: 17)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْخَلَّالُ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْهَاشِمِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ابْنِ الْفَضْلِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَّهُ كَانَ إِذَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ الْمُكْتُوبَةِ رَفَعَ يَدَيْهِ حَذْوَ مَنْكَبَيْهِ وَيَصْنَعُ ذَلِكَ أَيْضًا إِذَا قَضَى قِرَاءَتَهُ وَأَرَادَ أَنْ يَرْكَعَ وَيَصْنَعُهَا إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ وَلَا يَرْفَعُ يَدَيْهِ فِي شَيْءٍ مِنْ صَلَاتِهِ وَهُوَ قَاعِدٌ وَإِذَا قَامَ مِنْ سَجْدَتَيْنِ رَفَعَ يَدَيْهِ كَذَلِكَ فَكَبَّرَ وَيَقُولُ حِينَ يَفْتَتِحُ الصَّلَاةَ بَعْدَ التَّكْبِيرِ: « وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِنَّ

صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ اللَّهُمَّ أَنْتَ الْمَلِكُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ أَنْتَ رَبِّي وَأَنَا عَبْدُكَ ظَلَمْتُ نَفْسِي وَاعْتَرَفْتُ بِذُنُوبِي فَاعْفِرْ لِي ذُنُوبِي جَمِيعًا إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ وَاهْدِنِي لِأَحْسَنِ الْأَخْلَاقِ لَا يَهْدِي لِأَحْسَنِهَا إِلَّا أَنْتَ وَاصْرِفْ عَنِّي سَيِّئَهَا لَا يَصْرِفُ عَنِّي سَيِّئَهَا إِلَّا أَنْتَ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ وَأَنَا بِكَ وَإِلَيْكَ وَلَا مَنجَا مِنْكَ وَلَا مَلْجَأَ إِلَّا إِلَيْكَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ ». ثُمَّ يَفْرَأُ فَإِذَا رَكَعَ كَانَ كَلَامَهُ فِي رُكُوعِهِ أَنْ يَقُولَ: « اللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَلَكَ أَسَلَمْتُ وَأَنْتَ رَبِّي خَشَعْتُ سَمْعِي وَبَصَرِي وَمَجِي وَعَظْمِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ». فَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ قَالَ: « سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ ». ثُمَّ يُتْبِعُهَا: « اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ مِلءَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمِثْلَهُ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ ». وَإِذَا سَجَدَ قَالَ فِي سُجُودِهِ: « اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَلَكَ أَسَلَمْتُ وَأَنْتَ رَبِّي سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ تَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ». وَيَقُولُ عِنْدَ انْصِرَافِهِ مِنَ الصَّلَاةِ: « اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ أَنْتَ إِلَهِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ ». قَالَ: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَالْعَمَلُ عَلَى هَذَا عِنْدَ الشَّافِعِيِّ وَبَعْضِ أَصْحَابِنَا. قَالَ أَبُو عِيْسَى وَأَحْمَدُ لَا يَرَاهُ. سَمِعْتُ أَبَا إِسْمَاعِيلَ التِّرْمِذِيَّ مُحَمَّدَ ابْنَ إِسْمَاعِيلَ بْنِ يُونُسَ يَقُولُ: سَمِعْتُ سُلَيْمَانَ بْنَ دَاوُدَ الْهَاشِمِيَّ يَقُولُ وَذَكَرَ هَذَا الْحَدِيثَ فَقَالَ: هَذَا عِنْدَنَا مِثْلُ حَدِيثِ الرَّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ

3423- Ali b. ebî Tâlib (r.a.)'den rivâyet edilmiştir: Rasûlullah (s.a.v.), farz namazı kılmak için kalktığı anda ellerini omuz hizasına kadar kaldırır, okumasını bitirince aynı şekilde ellerini omuz hizasına kadar kaldırırdı. Rükû'dan kalktığı zaman da aynısını yapardı. Oturduğu anda hiçbir şekilde elini kaldırmazdı iki secdeyi yaptıktan sonra kıyama kalkacağı anda aynı şekilde ellerini kaldırır ve tekbir alırdı. Tekbirden sonra namaza başlarken şu duâ ile başlardı: “Yüzümü gökleri ve yeri yaratan Allah'a samimi olarak yönelttim ben

BÖLÜM: 34

➤ EVDEN ÇIKARKEN OKUNACAK DUÂ

حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الْأُمَوِيُّ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ قَالَ: - يَعْزِي إِذَا خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ - بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ . يُقَالُ لَهُ كُفَيْتَ وَوُقَيْتَ . وَتَنَعَى عَنْهُ الشَّيْطَانُ » . قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ

3426- Enes b. Mâlik (r.a.)’den rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Her kim evinden çıktığında: “Allah’ın adıyla Allah’a güvendim, Allah’a dayandım çaba ve güç gösterebilmemiz ancak Allah’ın izniyledir” derse kendisine: “İhtiyaçlarının karşılandığı koruma altına alındın” denilir ve şeytan o kimseden uzaklaşır. (Ebû Dâvûd, Edeb: 27)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahih garibtir. Ancak bu şekliyle bilmekteyiz.

BÖLÜM: 37

➤ HASTALIK ANINDA SÖYLENECEK DUÂ

حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكَيْعٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ عَبَّاسٍ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَعْرَجِ أَبِي مُسْلِمٍ قَالَ: أَشْهَدُ عَلَى أَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُمَا شَهِدَا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ . صَدَّقَهُ رَبُّهُ فَقَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا وَأَنَا أَكْبَرُ . وَإِذَا قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ . قَالَ يَقُولُ: اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا وَأَنَا وَحْدِي . وَإِذَا قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ . قَالَ اللَّهُ ل: لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا وَحْدِي لَا شَرِيكَ لِي . وَإِذَا قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ . قَالَ: اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا لِي الْمُلْكُ وَلِي الْحَمْدُ . وَإِذَا قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ . قَالَ: اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا لِي . وَكَانَ يَقُولُ: مَنْ قَالَهَا فِي مَرَضِهِ ثُمَّ مَاتَ لَمْ تَطْعَمُهُ النَّارُ » . قَالَ: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ . وَقَدْ رَوَاهُ شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْأَعْرَجِ أَبِي مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ

müşriklerden değilim. Benim namazım tüm kulluğum hayatım ve ölümüm alemilerin rabbi olan Allah içindir. Onun hiçbir ortağı yoktur. Ben böyle söylemek ve yaşamakla emrolundum ve ben Müslümanlardım. Allah’ım sen gerçek hükümdarsın. Senden başka gerçek ilah yoktur ancak sen varsın seni her türlü eksiklikten tenzih ederim. Benim Rabbim sensin ben senin kulunum benliğime zulmettim. Günahımı itiraf ediyorum. Günahlarımın tümünü bağışla çünkü senden başka günahları bağışlayacak kimse yoktur. Beni en güzel ahlaka yönelt senden başka güzel ahlaka yöneltecek yoktur. Kötülükleri benden uzaklaştır, senden başka kötülükleri uzaklaştıracak yoktur. Her türlü emrine hazır vaziyetteyim senden başkasına kul köle olmam ben senin sayende varım ve sana dönmüşüm senden kurtuluş ve kaçış ancak sana dönmekle mümkündür. Senden bağışlanmamı ister ve sana yönelirim.” Sonra Kur’ân’dan dilediği kadar okurdu. Rükû’a vardığında ise şöyle derdi: “Allah’ım sadece senin önünde eğilirim, Sana iman eder irademi sana teslim ederim Sen benim hayatımı programa alansın. Kulağım gözüm iliklerim ve kemiklerim sana olan sevgi ve korku ile saygı halindedir. Sen tüm âlemlerin rabbisin.” Rükû’dan başını kaldırdığında ise şöyle derdi: “Allah, kendisini öven ve hamdeden kimsenin bu sözünü de diğer tüm sözlerini işittiği gibi işitti ve işitmektedir” der ve şunu ilave ederdi: “Allah’ım, Ey Rabbimiz! Gökleri ve yer dolusu ve dilediğin şeyler dolusu kadar hamd sanadır.” Secdeye vardığında ise: “Ey Allah’ım sadece sana secde ederim sana inanırım irademi sana teslim ederim. Benim Rabbim sensin yüzüm beni yaratan bana göz kulak verene secde etti. her şeyi en güzel şekliyle yaratan Allah güzellerin güzeli ve ne mübarektir.” Namazını bitirip namazdan ayrılacağına ise şöyle derdi: “Allah’ım öne alıp işlediğimi ve ertelediğimi gizli ve açık olarak yaptığım tüm günahlarımı bağışla. Benim gerçek ilahım sensin, senden başka gerçek ilah yoktur.” (Nesâî, İftitah: 27; Ebû Dâvûd, Salat: 17)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir. Şâfiî ve bazı arkadaşlarımızın uygulaması bu hadise göredir.

Tirmizî: Ahmed bu görüşte değildir. Ebû İsmail et Tirmizî, Muhammed b. İsmail b. Yusuf’dan işittim şöyle diyordu: Süleyman b. Dâvûd el Haşimî’den işittim şöyle diyordu: Bu hadisi zikretti ve şöyle dedi: Bu rivâyet bizim yanımızda Zührî’nin, Sâlim’den, babasından rivâyeti gibi muteberdir.

وَأَبِي سَعِيدٍ بَنَحُو هَذَا الْحَدِيثَ بِمَعْنَاهُ وَلَمْ يَرْفَعُهُ شُعْبَةُ
حَدَّثَنَا بِذَلِكَ بُنْدَارٌ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ
بِهَذَا

3430- Ebû Saîd ve Ebû Hüreyre (r.anhüma)'dan rivâyet edilmiştir: "Kim Allah'tan başka gerçek ilah yoktur, Allah en büyüktür derse Rabbi onu doğrular ve: "Benden başka ilah yoktur ancak ben varım ve ben en büyüğüm" der. Kul: "Allah'tan başka gerçek ilah yoktur ancak Allah vardır ve o tektir" deyince Allah: "Benden başka gerçek ilah yoktur, ancak tek olan ben varım" der. Kul: "Allah'tan başka gerçek ilah yoktur tek olan Allah vardır onun ortağı yoktur" derse Allah: "Benden başka gerçek ilah yoktur tek olan ben varım" der. Kul: "Allah'tan başka gerçek ilah yoktur, saltanat O'nundur, hamd O'na mahsustur" derse Allah: "Benden başka gerçek ilah yok ben varım, saltanat benimdir, hamd benim hakkımdır" der. Kul: Allah'tan başka gerçek ilah güç, kuvvet sadece Allah'a aittir" derse Allah: "Benden başka gerçek ilah yok ben varım, güç kuvvet benimdir" der. Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki: "Her kim bunu hastalandığında söyler ve sonra ölürse Cehennem ateşi onu yiyemez." (İbn Mâce, Edeb: 27)

Tirmizî: Bu hadis hasen garibtir.

Şu'be bu hadisi Ebû İshâk'tan, Eğar, Ebû Müslim'den, Ebû Hüreyre'den ve Ebû Saîd'den bu hadisin mana olarak bir benzerini merfu olmaksızın rivâyet etmektedir. Aynı şekilde Bûndar da, Muhammed b. Cafer'den ve Şu'be'den bu şekilde bize bu hadisi aktarmıştır.

BÖLÜM: 40

► SIKINTILI ANLARDA OKUNACAK DUÂ

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ حَدَّثَنَا أَبِي
عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَدْعُو عِنْدَ الْكَرْبِ « لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
الْعَلِيُّ الْحَلِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ لَا إِلَهَ إِلَّا
اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ » حَدَّثَنَا
مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ هِشَامٍ عَنْ قَتَادَةَ
عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ بِمِثْلِهِ . قَالَ: وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ . قَالَ: وَهَذَا حَدِيثٌ
حَسَنٌ صَحِيحٌ

3435- İbn Abbâs (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.), sıkıntılı anlarda şöyle duâ ederdi: "Allah'tan başka gerçek ilah yoktur o yücedir ve halîmdir. Allah'tan başka gerçek ilah yoktur. O büyük arşın sahibidir. Allah'tan başka gerçek ilah yoktur. Göklerin ve yerin Rabbi odur, kerim olan arşın da rabbidir." (Buhârî, Deavat: 27; Müslim, Zikr: 17)

Muhammed b. Beşşâr, İbn ebî Adıyy vasıtasıyla Hişâm'dan, Katâde'den, Ebû'l Âliye'den, İbn Abbâs'tan bu hadisin bir benzerini bize aktarmıştır.

Tirmizî: Bu konuda Ali'den de hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ يَحْيَى بْنُ الْمُغِيرَةَ الْمُخْزُومِيُّ الْمَدَنِيُّ وَغَيْرُ
وَاحِدٍ قَالُوا: حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْفَضْلِ
عَنِ الْمُقْبِرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
كَانَ إِذَا أَهَمَّهُ الْأَمْرُ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ فَقَالَ: « سُبْحَانَ
اللَّهِ الْعَظِيمِ ». وَإِذَا اجْتَهَدَ فِي الدُّعَاءِ قَالَ: « يَا حَىُّ يَا قَيُّوْمُ
» . قَالَ أَبُو عِيَسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ

3436- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, Peygamber (s.a.v.)'i bir iş üzdüğü zaman başını göğe kaldırır: "Ulu Allah'im! Seni her türlü eksikliklerden tenzih ederim" derdi. Var gücüyle duâ ettiğinde ise: "Ey diri olan ey var kılıp diri tutan Allah'im" derdi. (Tirmizî rivâyet etmiştir.)

Tirmizî: Bu hadis hasen garibtir.

BÖLÜM: 42

► YOLCULUĞA ÇIKILDIĞI ZAMAN YAPILACAK DUÂ

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ بْنِ عَلِيٍّ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي
عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَشَّارٍ الْخَثْعَمِيِّ عَنْ أَبِي
زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ إِذَا سَافَرَ فَرَكَبَ رَاحِلَتَهُ قَالَ بِأَصْبُعِهِ وَمَدَّ شُعْبَةُ
بِأَصْبُعِهِ قَالَ: « اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ وَالْخَلِيفَةُ
فِي الْأَهْلِ اللَّهُمَّ اصْحَبْنَا بِنُصْحِكَ وَاقْلِبْنَا بِدِمَّتِهِ . اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا
لَنَا الْأَرْضَ وَهَوِّنْ عَلَيْنَا السَّفَرَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ
وَعَثَاءِ السَّفَرِ وَكَأَبَةِ الْمُنْقَلَبِ » . قَالَ أَبُو عِيَسَى: كُنْتُ لَا

أَعْرِفُ هَذَا إِلَّا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي عَدِيٍّ حَتَّى حَدَّثَنِي بِهِ سُؤَيْدٌ: حَدَّثَنَا سُؤَيْدُ بْنُ نَصْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ بِهَذَا الْإِسْنَادِ نَحْوَهُ بِمَعْنَاهُ. قَالَ: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ وَلَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ ابْنِ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ

3438- Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) sefere çıktığı ve binitine bindiği zaman parmağıyla işaret eder - Şu’be parmağıyla işaret etti- ve şöyle derdi: “Allah’ım yolculuk boyunca arkadaşımız sensin. Çoluk çocuğumuzu da sana emanet ederiz. Allah’ım bizi nasihatlerinle birlikte kıl. Bizi emniyet içersinde memleketimize geri çevir. Allah’ım bize mesafeleri kısalt, yolculuğumuzu kolay kıl. Allah’ım yolculuğun sıkıntılarından sana sığınırım ve dönüşün zorluklarından ve kötülüklerinden de sana sığınırım.” (Nesâî, İstiaze 27)

Tirmizî: Bu hadisi sadece İbn ebî Adiy’ın, Süveyd’den nakletmesi ile bilmekteyiz. Süveyd b. Nasr Abdullah b. Mübarek vasıtasıyla Şu’be’den aynı senedle mana olarak bu hadisin bir benzerini rivâyet etmiştir.

Tirmizî: Ebû Hüreyre rivâyeti olarak bu hadisi hasen garibtir. Bu hadisi sadece İbn ebî Adiy’ın, Şu’be’den rivâyetiyle bilmekteyiz.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الضَّيِّ حَدَّثَنَا حَمَادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ عَاصِمِ الْأَحْوَلِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَرِجَسَ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سَافَرَ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ اللَّهُمَّ اصْحَبْنَا فِي سَفَرِنَا وَاخْلُفْنَا فِي الْأَهْلِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعَثَاءِ السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْمُنْقَلَبِ اللَّهُمَّ فِي سَفَرِنَا وَاخْلُفْنَا فِي أَهْلِنَا وَمِنَ الْحَوْرِ بَعْدَ الْكُونِ وَمِنَ دَعْوَةِ الْمُظْلُومِ وَمِنَ سُوءِ الْمَنْظَرِ فِي الْأَهْلِ وَالْمَالِ». قَالَ هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ. قَالَ: وَيُرْوَى الْحَوْرُ بَعْدَ الْكُورِ أَيُّضًا قَالَ: وَمَعْنَى قَوْلِهِ الْحَوْرُ بَعْدَ الْكُونِ أَوْ الْكُورِ وَكِلَاهُمَا لَهُ وَجْهٌ يُقَالُ إِنَّمَا هُوَ الرَّجُوعُ مِنَ الْإِيمَانِ إِلَى الْكُفْرِ أَوْ مِنَ الطَّاعَةِ إِلَى الْمَعْصِيَةِ إِنَّمَا يَعْنِي الرَّجُوعَ مِنْ شَيْءٍ إِلَى شَيْءٍ مِنَ الشَّرِّ

3439- Abdullah b. Sercis (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.), bir yolculuğa çıktığında şöyle derdi: “Allah’ım yolculukta arkadaş sensin çoluk çocuğumuza da sen vekilsin. Allah’ım yolcuğun sıkıntılarında sana sığınırım. Dönüşün zorluklarından ve kötülüklerinden de sana sığınırım. Allah’ım yolculuğumuzda bizim arkadaşımız ol çoluk çocuğumuza da vekil ol, bolluktan sonraki darlıktan, mazlumun bedduâsından, mal ve çoluk çocukta kötü görüntü ve kötü neticelerden sana sığınırım.” (Müslim, Hac: 27; İbn Mâce, Duâ: 17)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

Tirmizî: “Varlıktan sonra yokluktan” diye de rivâyet edilmektedir. “Varlıktan veya bolluktan sonra yoksulluk” sözlerinin manasında her ikisinin de ayrı bir tefsiri vardır. İmandan küfre dönüş veya itaatten günaha dönüş olduğu da söylenmektedir. Yani iyi bir şeyden kötü bir şeye dönüş kastedilmektedir.

BÖLÜM: 48

► DUÂLARI KABUL GÖREN ÜÇ KİŞİ KİMLERDİR?

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا الْحَجَّاجُ الصَّوَّافُ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ: دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ وَدَعْوَةُ الْمَسَافِرِ وَدَعْوَةُ الْوَالِدِ عَلَى وَلَدِهِ» حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ هِشَامِ الدَّسْتَوَائِيِّ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ بِهَذَا الْإِسْنَادِ نَحْوَهُ: وَزَادَ فِيهِ: مُسْتَجَابَاتٌ لَا شَكَّ فِيهِنَّ. قَالَ أَبُو عِيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ وَأَبُو جَعْفَرٍ الرَّازِيُّ هَذَا الَّذِي رَوَى عَنْهُ يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ يُقَالُ لَهُ أَبُو جَعْفَرٍ الْمُؤَدِّنُ وَقَدْ رَوَى عَنْهُ يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ غَيْرَ حَدِيثٍ وَلَا نَعْرِفُ اسْمَهُ

3448- Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: Kabul edilecek üç duâ vardır: “Mazlum, haksızlık gören kimse, misafir ve yolculuk yapan kimse, anne babanın çocuğuna yaptığı duâ.” (İbn Mâce, Duâ: 27)

Ali b. Hucr, İsmail b. İbrahim vasıtasıyla Hişâm ed Destevaî’den, Yahya b. ebî Kesir’den bu senedle hadisin bir benzerini rivâyet etmiştir ve şu ilaveyi yapmıştır: “Kabulünde şüphe yoktur.”

Tirmizî: Bu hadis hasendir. Yahya b. ebî Kesir’den hadis rivâyet eden Ebû Cafer er Râzi’ye, Ebû

Cafer el Müezzîn de denilir. Kendisinden Yahya b. ebî Kesir başka hadis rivâyet etmiştir. İsmi bilmiyoruz.

BÖLÜM: 52

➤ ÖFKE ANINDA HANGİ DUÂ YAPILMALI?

حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ غَيْلَانَ حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عَمِيرٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: اسْتَبَّ رَجُلَانِ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى عُرِفَ الْغَضَبُ فِي وَجْهِ أَحَدِهِمَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنِّي لَأَعْلَمُ كَلِمَةً لَوْ قَالَهَا لَدَهَبَ غَضَبُهُ: أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ» حَدَّثَنَا بُنْدَارٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ عَنْ سُفْيَانَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ نَحْوَهُ. قَالَ: وَفِي الْبَابِ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ صُرَدٍ قَالَ: وَهَذَا حَدِيثٌ مُرْسَلٌ. عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى لَمْ يَسْمَعْ مِنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ مَاتَ مُعَاذٌ فِي خِلَافَةِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ وَقَتْلَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى غُلَامٌ ابْنُ سِتِّ سِنِينَ وَهَكَذَا رَوَى شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى وَقَدْ رَوَى عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ وَرَأَاهُ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي لَيْلَى يُكْنَى أَبَا عَيْسَى وَأَبُو لَيْلَى اسْمُهُ يَسَارٌ وَرَوَى عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى قَالَ: أَدْرَكْتُ عِشْرِينَ وَمِائَةً مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

3452- Muâz b. Cebel (r.a.)'den rivâyet edilmiştir. Dedi ki: İki adam Peygamber (s.a.v.)'in yanında kavga edip sövüştiler. Sonunda birinin öfkelenme belirtileri üzerinde görülmeye başlayınca Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Ben bir kelime biliyorum ki bu kimse onu söylerse öfkesi mutlaka geçecektir. “Euzu billahi mineşşeytanirracim (Allah'ın rahmetinden kovulmuş taşlanmış şeytanın şerrinden Allah'a sığınırım.)” (Müsned: 21072)

Bündar, Abdurrahman vasıtasıyla Süfyân'dan bu senedle hadisin bir benzerini rivâyet etmiştir.

Tirmizî: Bu konuda Süleyman b. Surad'tan da hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Bu hadis mürseldir. Çünkü Abdurrahman b. ebî Leylâ, Muâz b. Cebel'den hadis işitmemiştir. Muâz, Ömer b. Hattâb'ın halifeliği döneminde vefat etmiştir. Ömer b. Hattâb şehîd edildiği zaman Abdurrahman b. ebî Leylâ, altı yaşında bir çocuktu.

Şu'be, Hakem'den ve Abdurrahman b. ebî Leylâ'dan aynı şekilde rivâyet etmiştir. Abdurrahman b. ebî Leylâ, Ömer b. Hattâb'tan hadis rivâyet etmiş ve kendisini de görmüştür. Abdurrahman b. ebî Leylâ, Ebû İsa diye künyelenir. Ebû Leylâ'nın ismi Yesâr'dır. Abdurrahman b. ebî Leylâ'dan şöyle dediği rivâyet edilmektedir: “Rasûlullah (s.a.v.)'in ashabından yüz yirmi kişiye ulaştım.”

BÖLÜM: 58

➤ DENİZ KÖPÜĞÜ KADAR BİLE OLSA HATALAR HANGİ DUÂ İLE SİLİNİR?

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي زِيَادٍ الْكُوفِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ السَّهْمِيُّ عَنْ حَاتِمِ بْنِ أَبِي صَغِيرَةَ عَنْ أَبِي بَلْجٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا عَلَى الْأَرْضِ أَحَدٌ يَقُولُ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ. إِلَّا كُفِّرَتْ عَنْهُ خَطَايَاهُ وَلَوْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ». قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ. وَرَوَى شُعْبَةُ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ أَبِي بَلْجٍ بِهَذَا الْإِسْنَادِ نَحْوَهُ وَلَمْ يَرْفَعْهُ وَأَبُو بَلْجٍ اسْمُهُ يَحْيَى بْنُ أَبِي سُلَيْمٍ وَيُقَالُ أَيْضًا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ حَاتِمِ بْنِ أَبِي صَغِيرَةَ عَنْ أَبِي بَلْجٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ وَحَاتِمٌ يُكْنَى أَبَا يُونُسَ الْقُشَيْرِيَّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي بَلْجٍ نَحْوَهُ وَلَمْ يَرْفَعْهُ.

3460- Abdullah b. Amr (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: Dünya üzerinde hiçbir kimse yoktur ki: “Allah'tan başka gerçek ilah yoktur. Ancak Allah vardır. Allah en büyüktür. Güç ve kuvvet sadece Allah'ın elindedir” derse denizin köpüğü kadar bile hatası olsa affedilir. (Müsned: 6665)

Tirmizî: Bu hadis hasen garibtir.

Şu'be bu hadisi Ebû Belc'den aynı senedle buradaki gibi merfu olmaksızın Ebû Belc'in ismi Yahya b. ebû Süleym'de denilir. Muhammed b. Beşşâr, İbn ebî Adiy vasıtasıyla Hatîm b. ebî Sağîre'den, Ebû Belc'den, Amr b. Meymun'dan, Abdullah b. Amr'dan bu hadisin bir benzerini rivâyet etmiştir. Hâtîm, Ebû Yunus el Kuşeyrî diye künyelenir.

Muhammed b. Beşşâr, Muhammed b. Cafer vasıtasıyla Şu'be'den, Ebû Belc'den bu hadisin bir benzerini merfu olmaksızın rivâyet etmiştir.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مَرْحُومُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْعَطَّارُ حَدَّثَنَا أَبُو نَعَامَةَ السَّعْدِيُّ عَنْ أَبِي عَثْمَانَ التَّهْدِيَّ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزَاةٍ فَلَمَّا قَفَلْنَا أَشْرَفْنَا عَلَى الْمَدِينَةِ فَكَبَّرَ النَّاسُ تَكْبِيرَةً وَرَفَعُوا بِهَا أَصْوَاتَهُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ رَبِّكُمْ لَيْسَ بِأَصَمَّ وَلَا غَائِبٍ هُوَ بَيْنَكُمْ وَيَبِينُ رُءُوسِ رِحَالِكُمْ». ثُمَّ قَالَ: «يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ قَيْسِ الْأَعْلَمِيِّ كُنَّا مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ». قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَأَبُو عَثْمَانَ التَّهْدِيُّ اسْمُهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَلِّ وَأَبُو نَعَامَةَ اسْمُهُ عَمْرُو بْنُ مُوسَى. وَمَعْنَى قَوْلِهِ بَيْنَكُمْ وَيَبِينُ رُءُوسِ رِحَالِكُمْ يَعْنِي عِلْمَهُ وَقُدْرَتَهُ.

3461- Ebû Musa el Eşârî (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.) ile birlikte bir savaşta idik. Döndüğümüzde Müslümanlar seslerini yükselterek tekbir getirdiler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Sizin Rabbiniz sağır değildir. Uzakta da değildir. Yanı başınızda ve aranızda gibidir.” Sonra şöyle devam etti: “Ey Abdullah b. Kays! Cennet hazinelerinden bir hazineyi sana haber vereyim mi? Güç kuvvet sadece Allah'ındır.” (Buhârî, Cihâd: 27; Müslim, Zikir: 17)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

Ebû Osman en Nehdî'nin ismi Abdurrahman b. Müll'dür. Ebû Neame'nin ismi ise Amr b. Musa'dır. Hadiste geçen: “Beyneküm ve beyne rüûzu ricaliküm” manası “ilmi ve kudretiyle aranızdadır” demektir.

BÖLÜM: 62

➤ ÇOK SEVAP KAZANMANIN YOLLARI NELERDİR?

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ وَزِيرِ الْوَاسِطِيِّ حَدَّثَنَا أَبُو سُفْيَانَ الْجَمِيرِيُّ هُوَ سَعِيدُ بْنُ يَحْيَى الْوَاسِطِيُّ عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ حُمْرَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «مَنْ سَبَّحَ اللَّهَ مِائَةً بِالْغَدَاةِ وَمِائَةً بِالْعِشِيِّ كَانَ كَمَنْ حَجَّ مِائَةَ مَرَّةٍ وَمَنْ حَمِدَ اللَّهَ مِائَةً بِالْغَدَاةِ وَمِائَةً بِالْعِشِيِّ كَانَ كَمَنْ حَمَلَ عَلَى مِائَةِ

فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ قَالَ غَزَا مِائَةَ غَزْوَةٍ وَمَنْ هَلَّلَ اللَّهَ مِائَةً بِالْغَدَاةِ وَمِائَةً بِالْعِشِيِّ كَانَ كَمَنْ أَعْتَقَ مِائَةَ رَقَبَةٍ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ وَمَنْ كَبَّرَ اللَّهَ مِائَةً بِالْغَدَاةِ وَمِائَةً بِالْعِشِيِّ لَمْ يَأْتِ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ أَحَدٌ بِأَكْثَرَ مِمَّا أَتَى بِهِ إِلَّا مَنْ قَالَ مِثْلَ مَا قَالَ أَوْ زَادَ عَلَى مَا قَالَ». قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ.

3471- Amr b. Şuayb (r.a.)'ın dedesinden rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Her kim Allah'ı sabahleyin yüz kere akşamleyin yüz kere tesbih ederse yüz kere hac yapmış sevâbı kazanır. Her kim de günde yüz kere sabah akşam Allah'ı hamdederse Allah yolunda cihâd için yüz at hazırlamış gibidir veya yüz kere savaşa katılmış kimse gibi sevap kazanır. Kim de yüz kere sabahleyin yüz kere de akşamleyin lailahe illallah derse İsmailoğullarından yüz köle azâd eden kişinin sevâbını kazanır, kim de yüz kere sabahleyin yüz kere de akşamleyin Allahuekber derse onun söylediği kadar söyleyen veya onun söylediği kadarı geçen kimseden başka hiçbir kimse onun kazandığı sevâbı kazanamaz.” (Tirmizî rivâyet etmiştir.)

Tirmizî: Bu hadis hasen garibtir.

حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ الْأَسْوَدِ الْعِجْلِيُّ الْبَغْدَادِيُّ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ أَبِي بَشْرِ عَنِ الرَّهْرِيِّ قَالَ تَسْبِيحُهُ فِي رَمَضَانَ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ تَسْبِيحَةٍ فِي غَيْرِهِ

3472- Zührî (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: “Ramazan ayında bir kere “Sübhanallah” demek diğer aylarda söylenecek bin sübhanallah'tan daha üstün ve değerlidir.” (Tirmizî rivâyet etmiştir.)

BÖLÜM: 64

➤ ISMI AZAM DUÂSİ HANGİ AYETLERDE VE DUÂ İÇERSİNDEDİR?

حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِمْرَانَ الثَّعْلَبِيُّ الْكُوفِيُّ حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ حُبَابٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ الْأَسْلَمِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

BÖLÜM: 66

➤ ALLAH'A NASIL BİR İNANÇLA DUÂ EDİLMELİDİR?

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْجَمْعِيُّ - وَهُوَ رَجُلٌ صَالِحٌ حَدَّثَنَا صَالِحُ الْمُرِّيُّ عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ادْعُوا اللَّهَ وَأَنْتُمْ مُوقِنُونَ بِالْإِجَابَةِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَجِيبُ دُعَاءَ مَنْ قَلْبٍ غَافِلٍ لِإِيٍّ». قَالَ أَبُو عِيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ. سَمِعْتُ عَبَّاسًا الْعَنْبَرِيَّ يَقُولُ: أَكْتُبُوا عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُعَاوِيَةَ الْجَمْعِيِّ فَإِنَّهُ ثِقَةٌ.

3479- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Allah'a kabul edileceğini gerçekten bilerek duâ ediniz. Biliniz ki Allah, umursamazlık ve oyun eğlence türünden yapılan duâları kabul etmez." (Tirmizî rivâyet etmiştir.)

Tirmizî: Bu hadis garib olup sadece bu şekliyle bilmekteyiz.

Tirmizî: Abbâs el Anberî'nin şöyle dediğini işittim. Abdullah b. Muaviye el Cumhî'den hadis yazınız çünkü o güvenilir biridir.

BÖLÜM: 69

➤ ALLAH'A SİĞİNİLMASI GEREKEN DÖRT ŞEY NELERDİR?

حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ عِيَّاشٍ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ زُهَيْرِ بْنِ الْأَقْمَرِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «اللَّهِمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَدُعَاءٍ لَا يُسْمَعُ وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَمِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَوْلَاءِ الْأَرْبَعِ». قَالَ: وَفِي الْبَابِ عَنْ جَابِرٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ وَابْنِ مَسْعُودٍ. قَالَ: وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ مِنْ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو.

3482- Abdullah b. Ömer (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.) şöyle duâ ederdi: "Allah'ım sana karşı saygı duymayan kalbten kulak verilmeyen duâdan doymayan candan faydasız ilimden sana"

رَجُلًا يَدْعُو وَهُوَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِأَنِّي أَشْهَدُ أَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ. قَالَ فَقَالَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ سَأَلَ اللَّهُ بِاسْمِهِ الْأَعْظَمِ الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أَجَابَ وَإِذَا سُئِلَ بِهِ أُعْطِيَ». قَالَ زَيْدٌ: فَذَكَرْتُهُ لِزُهَيْرِ بْنِ مُعَاوِيَةَ بَعْدَ ذَلِكَ بِسِنِينَ فَقَالَ: حَدَّثَنِي أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ. قَالَ زَيْدٌ: ثُمَّ ذَكَرْتُهُ لِسُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ فَحَدَّثَنِي عَنْ مَالِكِ. قَالَ أَبُو عِيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ. وَرَوَى شَرِيكَ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ وَإِنَّمَا أَخَذَهُ أَبُو إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيُّ عَنْ مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ وَإِنَّمَا دَلَّسَهُ. وَرَوَى شَرِيكَ هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ

3475- Büreyde el Eslemî (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Peygamber (s.a.v.), bir adamın şöyle duâ ettiğini işitti: "Ey Allah'ım Ben senden istiyorum ki: Senin tek olduğuna senden başka gerçek ilah olmadığına ben inanıyor ve bu gerçeği de başkalarına da bildiriyorum. Sen ikincisi düşünülemez tekisin. Sen kimseye ve hiçbir şeye muhtaç olmayansın fakat herkes ve her şey sana muhtaçtır. O Allah kesinlikle baba olmamıştır ve çocuğu da yoktur. Hiçbir şey ona denk ve benzer olamaz o hiçbir şeye benzetilemez." Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki: Canım kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki bu adam Allah'tan, kendisine onunla duâ edildiği zaman mutlaka kabul edeceği ve kendisinden onunla istenildiği zaman mutlaka vereceği, ismi Azam duâsını yapmış oldu. Zeyd dedi ki: Bu hadis bundan birkaç yıl sonra Züheyr'e hatırlatmıştım da şöyle demişti: Bu hadisi bana Ebû İshâk Mâlik b. Mığvel'den aktarmıştı. Zeyd diyor ki: Sonra bu hadisi Süfyân'a anlattım o da bu hadisi bana Mâlik'den aktardı. (İbn Mâce, Duâ: 27)

Tirmizî: Bu hadis hasen garibtir.

Bu hadisi Şerîk, Ebû İshâk'tan, Büreyde'den, babasından rivâyet etmektedir. Oysa Ebû İshâk bu hadisi Mâlik b. Mığvel'den almıştır. O ona vasıta olmuştur. Şerîk ise bu hadisi Ebû İshâk'tan rivâyet etmektedir.

sığınırım. Bu dört şeyden sana sığınırım.” (Nesâî, İstiaze: 27)

Tirmizî: Bu konuda Câbir, Ebû Hüreyre ve İbn Mes'ûd'tan da hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Bu hadis bu şekliyle Abdullah b. Amr rivâyeti olarak hasen sahih garibtir.

BÖLÜM: 79

➤ HANGI VAKITTE YAPILAN DUÂLAR KABUL EDİLİR?

حَدَّثَنَا الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا مَعْنُ حَدَّثَنَا مَالِكُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ
عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْأَعْرَبِيِّ وَعَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «
يُنزَلُ رَبُّنَا كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ
الْآخِرِ فَيَقُولُ: مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ؟ وَمَنْ يَسْأَلُنِي
فَأُعْطِيَهُ؟ وَمَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ». قَالَ: هَذَا حَدِيثٌ
حَسَنٌ صَحِيحٌ. وَأَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْأَعْرَبِيُّ اسْمُهُ سَلْمَانٌ. قَالَ:
وَفِي الْبَابِ عَنْ عَلِيٍّ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ وَأَبِي سَعِيدٍ
وَجُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ وَرِفَاعَةَ الْجَرَنِيِّ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ وَعَثْمَانَ بْنَ
أَبِي الْعَاصِي.

3498- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Gecenin son üçte biri kalınca Rabbimiz dünya semasına iner ve şöyle der: Bana duâ eden var mı duâsını kabul edeyim. Benden isteyen var mı? Kendisini bağışlayayım.” (Buhârî, Cuma: 27; Müslim, Salat-ül Müsafirin: 17)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir. Ebû Ubeydullah el Eġar'ın ismi Selman'dır.

Tirmizî: Bu konuda Ali, Abdullah b. Mes'ûd, Ebû Saîd, Cübeyr b. Mut'im, Rifaa el Cühenî, Ebû'd Derdâ ve Osman b. Eb'l As'tan da hadis rivâyet edilmiştir.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الثَّقَفِيُّ الْمُرَوِّزِيُّ حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ
غِيَاثٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَابِطٍ عَنْ أَبِي
أَمَامَةَ قَالَ: قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الدُّعَاءِ أَسْمَعُ؟ قَالَ: «
جَوْفُ اللَّيْلِ الْآخِرِ وَدُبُرُ الصَّلَوَاتِ الْمَكْتُوبَاتِ». قَالَ: هَذَا
حَدِيثٌ حَسَنٌ. وَقَدْ رَوَى عَنْ أَبِي دَرٍّ وَابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: «جَوْفُ اللَّيْلِ الْآخِرِ الدُّعَاءُ
فِيهِ أَفْضَلُ أَوْ أَرْجَى». أَوْ نَحْوَ هَذَا

3499- Ebû Umâme (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.)'e şöyle denildi: “Ey Allah'ın Rasûlü! Duâların hangisi daha makbuldür?” Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Gecenin son yarısında ve farz namazlardan sonra yapılan duâlar.” (Tirmizî rivâyet etmiştir.)

Tirmizî: Bu hadis hasendir.

Ebû Zerr ve İbn Ömer'den Rasûlullah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğu rivâyet edilmiştir: “Gecenin son yarısı ki onda yapılan duâ daha değerli ve daha ümid vericidir veya benzeri bir ifade kullandı.”

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ عُمَرَ الْهَلَالِيُّ
عَنْ سَعِيدِ بْنِ إِيَّاسٍ الْجُرَيْرِيِّ عَنْ أَبِي السَّلِيلِ عَنْ أَبِي
هُرَيْرَةَ أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ سَمِعْتُ دُعَاءَكَ اللَّيْلَةَ
فَكَانَ الَّذِي وَصَلَ إِلَيَّ مِنْهُ أَنَّكَ تَقُولُ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي
وَوَسِّعْ لِي فِي رِزْقِي وَبَارِكْ لِي فِيمَا رَزَقْتَنِي». قَالَ: «فَهَلْ
تَرَاهُنَّ تَرَكَنَّ شَيْئًا». قَالَ: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ. وَأَبُو
السَّلِيلِ اسْمُهُ ضَرِيبٌ بْنُ نُفَيْرٍ وَيُقَالُ ابْنُ نُفَيْرٍ.

3500- Ebû Hüreyre (r.a.)'den rivâyete göre, bir adam: Ey Allah'ın Rasûlü! Bu gece duâ yaptığınızı işittim. Duânızdan bana ulaşan şey şu sözleriniz oldu: “Allah'ım günahlarımı bağışla rızkıma genişlet bana verdiğin rızıkları bereketli kıl.” Rasûlullah (s.a.v.): “Bu duâyı yaparsan istemedik bir şey bıraktığımı zanneder misin? Yani her şeyi istemiş oluyorsun.” (Tirmizî rivâyet etmiştir.)

Tirmizî: Bu hadis garibtir. Ebû's Selil'in ismi Dureyb b. Nüfeyr'dir. İbn Nüfeyr'de denilir.

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَنَا حَيَّوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ
وَهُوَ ابْنُ زَيْدِ الْجَمَصِيِّ عَنْ بَقِيَّةَ بْنِ الْوَلِيدِ عَنْ مُسْلِمِ بْنِ
زِيَادٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَنَسًا يَقُولُ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ قَالَ حِينَ يُصْبِحُ: اللَّهُمَّ أَصْبِحْنَا
نُشْهَدُكَ وَنُشْهَدُ حَمَلَةَ عَرْشِكَ وَمَلَائِكَتَكَ وَجَمِيعَ خَلْقِكَ
بَأَنَّكَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَحَدَّكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَأَنَّ مُحَمَّدًا
عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ. إِلَّا غَفَرَ لَهُ مَا أَصَابَ فِي يَوْمِهِ ذَلِكَ وَإِنْ
قَالَهَا حِينَ يُمَسِي غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا أَصَابَ فِي تِلْكَ اللَّيْلَةِ مِنْ
ذَنْبٍ». قَالَ أَبُو عِيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ

BÖLÜM: 84

► BİR MUSİBET ANINDA HANGİ DUÂ YAPILMALI?

حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ يَعْقُوبَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَاصِمٍ حَدَّثَنَا
حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ عَمْرٍو بْنِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أُمِّهِ
أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ قَالَ: « إِذَا أَصَابَ أَحَدَكُمْ مُصِيبَةٌ فَلْيَقُلْ (إِنَّا لِلَّهِ
وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ) اللَّهُمَّ عِنْدَكَ اِحْتَسَبْتُ مُصِيبَتِي
فَأَجِرْنِي فِيهَا وَأَبْدِلْنِي مِنْهَا خَيْرًا » . فَلَمَّا احْتَضَرَ أَبُو سَلَمَةَ
قَالَ :اللَّهُمَّ اخْلُفْ فِي أَهْلِ خَيْرًا مِنِّي فَلَمَّا قُبِضَ قَالَتْ أُمُّ
سَلَمَةَ (إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ) عِنْدَ اللَّهِ اِحْتَسَبْتُ
مُصِيبَتِي فَأَجِرْنِي فِيهَا . قَالَ أَبُو عِيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ
مِنْ هَذَا الْوَجْهِ . وَرَوَى هَذَا الْحَدِيثُ مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ
عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبُو سَلَمَةَ
اسْمُهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْأَسَدِ

3511- Ebû Seleme (r.a.)'den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *Herhangi birinizin başına bir musibet geldiğinde şöyle desin: "Bizi yaratan Allah'tır. Allah'ın mülkünde yaşamaktayız. Varlığımız, Allah içindir, sonunda ona dönecek ve hesaba çekileceğiz."* (Bakara: 156) "Allah'ım senin katında başıma gelenlere sevap verileceğini umuyorum. Bundan dolayı beni mükafatlandır ve onun yerine bana daha hayırlısını ver." Ebû Seleme can verirken: "Allah'ım hanımına benim ölümünden sonra benden daha hayırlı birini nasib et" diye duâ etti. Ebû Seleme vefat edince Ümmü Seleme: "Varlığımız, Allah içindir. Allah'ın mülkünde yaşamaktayız. Sonunda ona dönüp hesaba çekileceğiz" deyip; "Allah katındaki bu musibetlerden dolayı sevap verileceğini ümid ediyorum. Bundan dolayı beni mükafatlandır." (Müsned: 25448)

Tirmizî: Bu hadis bu şekliyle garibtir. Bu hadis değişik şekilde yine Ümmü Seleme'den rivâyet edilmiştir. Ebû Seleme'nin adı Abdullah b. Abdul Esed'tir.

3501- Enes (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: *"Her kim sabahladığında: Ey Allah'ım sana iman ettiğimize şahid olarak arşını taşıyan meleklerin varlığına iman edip tüm meleklerin de varlığını kabul ederek tüm yaratıkları da senin yarattığını kabul ederek şahidlik yaparım ki senden başka gerçek ilah yoktur. Ancak sen varsın sen ikincisi olmayan teksin senin ortağın da yoktur. Muhammed de senin kulun ve Rasûlündür."* Derse o günde işlediği günahı Allah bağışlar. Eğer bu duâyı akşamleyin yaparsa o gece işlediği günahını Allah bağışlar. (Ebû Dâvûd, Edeb: 17)

Tirmizî: Bu hadis garibtir.

BÖLÜM: 81

► MUTLAKA AFFEDİLECEĞİMİZ DUÂ HANGİSİDİR?

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَشْرِمٍ أَخْبَرَنَا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى عَنِ
الْحُسَيْنِ بْنِ وَاقِدٍ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْحَارِثِ عَنْ عَلِيٍّ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ: « أَلَا أَعْلَمُكَ كَلِمَاتٍ إِذَا قُلْتَهُنَّ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ وَإِنْ
كُنْتَ مَغْفُورًا لَكَ؟ » . قَالَ: « قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِيُّ
الْعَظِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ سُبْحَانَ
اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ » . قَالَ عَلِيُّ بْنُ حَشْرِمٍ: وَأَخْبَرَنَا
عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ وَاقِدٍ عَنْ أَبِيهِ بِمِثْلِ ذَلِكَ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ
فِي آخِرِهَا « الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ » . قَالَ هَذَا حَدِيثٌ
غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ هَذَا الْوَجْهِ مِنْ حَدِيثِ أَبِي إِسْحَاقَ
عَنِ الْحَارِثِ عَنْ عَلِيٍّ

3504- Ali (r.a.)'den rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.), bana şöyle buyurdu: *"Affedilmiş olsan bile söylediğinde affedileceğin bazı kelimeleri sana öğreteyim mi?"* Dedi ki: *"Büyük ve yüce Allah'tan başka gerçek ilah yoktur, ancak o vardır ikram sahibi ceza vermede acele etmeyen Allah'tan başka gerçek ilah yoktur. Sadece O vardır. Büyük arşın Rabbi olan Allah'ı her türlü eksiklikten tenzih ederim. Ondan başka gerçek ilah yoktur, sadece o vardır."* (Müsned: 663)

Ali b. Haşrem dedi ki: Ali b. Huseyn b. Vakîd babasından bu hadisin bir benzerini bize nakletmiş olup hadisin sonunda: **"Eksiksiz övgüler alemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur"** ilavesi vardır.

Tirmizî: Bu hadis garibtir. Sadece bu şekliyle Ebû İshâk'ın Hâris b. Ali'den rivâyetiyle bilmekteyiz.

BÖLÜM: 90

➤ RASÛLULLAH (S.A.V.)ZİN EN ÇOK YAPTIĞI DUÂ HANGİSİDİR?

حَدَّثَنَا أَبُو مُوسَى الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ مُعَاذٍ عَنْ أَبِي كَعْبٍ صَاحِبِ الْحَرِيرِ حَدَّثَنِي شَهْرُ بْنُ حَوْشَبٍ قَالَ قُلْتُ لَأُمَّ سَلَمَةَ : يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ مَا كَانَ أَكْثَرُ دُعَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ عِنْدَكَ ؟ قَالَتْ كَانَ أَكْثَرُ دُعَائِهِ « يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ » . قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا لِأَكْثَرِ دُعَائِكَ يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ قَالَ « يَا أُمَّ سَلَمَةَ إِنَّهُ لَيْسَ أَدَمِي إِلَّا وَقَلْبُهُ بَيْنَ أَصْبُعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ اللَّهِ فَمَنْ شَاءَ أَقَامَ وَمَنْ شَاءَ أَرَاغَ » . فَتَلَا مُعَاذٌ (رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا) قَالَ وَفِي الْبَابِ عَنْ عَائِشَةَ وَالنَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ وَأَنَسِ بْنِ جَابِرٍ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَنُعَيْمِ بْنِ هَمَّارٍ . قَالَ وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ .

3522- Şehr b. Havşeb (r.a.)’den rivâyete göre, şöyle demiştir: Ümmü Seleme (r.anha)’ya; “Ey Mü’minlerin anası! Rasûlullah (s.a.v.), senin yanında olduğu zaman en çok yaptığı duâ ne idi?” Dedi ki: “Çoğunlukla yaptığı duâ şuydu: “Ey kalbleri bir halden bir hale çeviren Rabbim, benim kalbimi de dinin üzere sabit kıl.” Ben kendisine: “Ey Allah’ın Rasûlü! Niçin bu duâyı yapıyorsunuz?” diye sordum. Şöyle buyurdular: “Hiçbir kimse yoktur ki onun kalbi Allah’ın parmakları arasında olmuş olmasın. Dilediğini düzeltir, düzgün yola kor dilediğini ise kalbini kaydırarak yoldan çıkarır.” Sonra Âl-i İmrân sûresi 8. ayetini okudu: “O derin kavrayış sahipleri şöyle yakarırlar: “Ey Rabbimiz! Bizi doğru yola ilettikten sonra kalplerimizi bu gerçeklerden bir daha saptırma, katından bize rahmet ver, şüphesiz bağışu en çok olan sensin sen.” (Müsned: 25210)

Tirmizî: Bu konuda Âişe’den, Nevvâs b. Sem’an’dan, Enes, Câbir, Abdullah b. Amr ve Nuaym b. Ammâr’dan da hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Bu hadis hasendir.

BÖLÜM: 100

➤ ALLAH’IN RAHMETİ YÜZ OLUP 99’U KENDİSİNDE BİRİ YERYÜZÜNDEDİR

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « خَلَقَ اللَّهُ مِائَةَ رَحْمَةٍ فَوَضَعَ رَحْمَةً وَاحِدَةً بَيْنَ خَلْقِهِ يَتَرَاخَمُونَ بِهَا وَعِنْدَ اللَّهِ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ رَحْمَةً » . قَالَ أَبُو عِيسَى: وَفِي الْبَابِ عَنْ سَلْمَانَ وَجُنْدَبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُفْيَانَ الْبَجَلِيِّ وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ .

3541- Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyete göre, Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur: “Allah, yüz rahmet yarattı ve yarattıkları arasına bir merhamet koydu ki bu yüzden insanlar ve hayvanlar birbirlerine merhamet ederler. Doksan dokuz rahmet ise Allah’ın katındadır.” (Buhârî, Edeb: 27; Müslim, Tevbe: 17)

Tirmizî: Bu konuda İbn Selman, Cündüp b. Abdullah b. Sûfyân el Becelî’den de hadis rivâyet edilmiştir.

Tirmizî: Bu hadis hasen sahihtir.

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « لَوْ يَعْلَمُ الْمُؤْمِنُ مَا عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْعُقُوبَةِ مَا طَمَعَ فِي الْجَنَّةِ أَحَدٌ وَلَوْ يَعْلَمُ الْكَافِرُ مَا عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الرَّحْمَةِ مَا قَنَطَ مِنَ الْجَنَّةِ أَحَدٌ » . قَالَ أَبُو عِيسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ .

3542- Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyete göre, Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu: “Mü’min, Allah katında olan azabı bilmiş olsa hiç kimse Cennete göz dikmez, Kafir de Allah katında olan rahmeti bilmiş olsa hiç kimse Cennet’ten ümidini kesmezdi.” (Müslim, Tevbe:

Tirmizî: Bu hadis hasendir. Alâ’nın babasından ve Ebû Hüreyre’den rivâyet etmesiyle bilmekteyiz.

BÖLÜM: 107

➤ TEVBE VE GÜNAHTA ISRAR NE DEMEKTİR?

حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ يَزِيدَ الْكُوفِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو يَحْيَى الْجَمَّانِيُّ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ وَقِيدٍ عَنْ أَبِي نُصَيْرَةَ عَنْ مَوْلَى لِأَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِي بَكْرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « مَا أَصَرَ مَنْ اسْتَغْفَرَ وَلَوْ فَعَلَهُ فِي الْيَوْمِ سَبْعِينَ مَرَّةً » . قَالَ أَبُو عِيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ إِنَّمَا نَعْرِفُهُ مِنْ حَدِيثِ أَبِي نُصَيْرَةَ وَلَيْسَ إِسْنَادُهُ بِالْقَوِيِّ

3559- Ebû Bekir (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Allah’tan bağışlanma isteyen kimse o tevbe ettiği günahı günde yetmiş kere işlemiş olsa bile o günaha bir daha varmayacağı için ısrar etmiş sayılmaz.” (Ebû Dâvûd, Salat: 17)

Tirmizî: Bu hadis garibtir. Ebû Nadra’nın rivâyetiyle bilmekteyiz. Senedi pek sağlam değildir.

BÖLÜM: 108

➤ ALLAH’IN KORUMASI ALTINA NASIL GIRILIR?

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى وَسُفْيَانُ بْنُ وَكَيْعٍ - الْمُعْتَمِدُ وَاحِدٌ قَالَا: حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ حَدَّثَنَا الْأَصْبَعِيُّ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا أَبُو الْعَلَاءِ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ: لَبِسَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ثَوْبًا جَدِيدًا فَقَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَسَانِي مَا أُوَارِي بِهِ عَوْرَتِي وَأَتَجَمَّلُ بِهِ فِي حَيَاتِي . ثُمَّ عَمَدَ إِلَى الثَّوْبِ الَّذِي أَخْلَقَ فَتَصَدَّقَ بِهِ ثُمَّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: « مَنْ لَبَسَ ثَوْبًا جَدِيدًا فَقَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَسَانِي مَا أُوَارِي بِهِ عَوْرَتِي وَأَتَجَمَّلُ بِهِ فِي حَيَاتِي ثُمَّ عَمَدَ إِلَى الثَّوْبِ الَّذِي أَخْلَقَ فَتَصَدَّقَ بِهِ كَانَ فِي كَنْفِ اللَّهِ وَفِي حِفْظِ اللَّهِ وَفِي سِتْرِ اللَّهِ حَيًّا وَمَيِّتًا » . قَالَ: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ . وَقَدْ رَوَاهُ يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ .

3560- Ebû Umâme (r.a.)’den rivâyete göre, şöyle demiştir: Ömer b. Hattâb yeni bir elbise giymişti ve şöyle demişti: “Allah’a hamdolsun ki avret yerlerimi kapatacak ve işlerimi güzelce devam ettirebileceğim bir elbiseyi bana giydirdi” diye duâ edip eski elbisesini

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنِ ابْنِ عَجْلَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ « إِنَّ اللَّهَ حِينَ خَلَقَ الْخَلْقَ كَتَبَ نَفْسِهِ إِنَّ رَحْمَتِي تَغْلِبُ غَضَبِي » . قَالَ أَبُو عِيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ غَرِيبٌ .

3543- Ebû Hüreyre (r.a.)’den rivâyete göre, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: “Allah tüm yarattıklarını yarattığı zaman kendi üzerine şöyle yazmıştır: “Benim rahmetim gazabımı geçmiştir.” (İbn Mâce, Zühd: 27)

Tirmizî: Bu hadis hasen sahih garibtir.

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي الثَّلَاجِ - رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ بَغْدَادَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ صَاحِبُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ زُرَيْبٍ عَنْ عَاصِمِ الْأَحْوَلِ وَثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَسْجِدَ وَرَجُلٌ قَدْ صَلَّى وَهُوَ يَدْعُو وَيَقُولُ فِي دُعَائِهِ اللَّهُمَّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْمَنَّانُ بَدِيعِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ . فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « تَدْرُونَ بِمَ دَعَا اللَّهُ ؟ دَعَا اللَّهُ بِاسْمِهِ الْأَعْظَمِ الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أَجَابَ وَإِذَا سُئِلَ بِهِ أُعْطِيَ » . قَالَ أَبُو عِيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ . وَقَدْ رَوَى مِنْ غَيْرِ هَذَا الْوَجْهِ عَنْ أَنَسٍ

3544- Enes (r.a.)’den rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.), mescide girdi ve bir adam namaz kılmış duâ ediyor ve duâsında şöyle diyordu: “Ey Allah’ım senden başka ilah yoktur, ancak sen varsın sen bol bol verensin.” Ey göklerin ve yerin yoktan var edicisi, Ey Celal ve ikram sahibi” Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.): “Onun Allah’a ne ile duâ ettiğini biliyor musunuz?” diye sordu sonra kendisi: “O kimse Allah’a ismi azam duâsıyla duâ etmiştir. Bununla duâ edildiğinde Allah kabul eder ve bu duâlarla istenildiğinde Allah verir” diye cevap verdi. (İbn Mâce, Dua: 27)

Tirmizî: Sabit b. Enes’in rivâyeti olarak bu hadis garibtir. Bu şeklin dışında da Enes’den bu hadis rivâyet edilmiştir.

sadaka olarak verdi. Sonra şöyle dedi: Rasûlullah (s.a.v.)'den işittim şöyle buyurmuştu: "Kim yeni bir elbise giyerde: "Allah'a hamdolsun avret yerlerimi kapatacak ve işlerimi güzelce devam ettirebileceğim bir elbiseyi bana giydirdi" diyerek duâ eder ve eski elbisesini tasadduk ederse o kişi diri ve ölü olarak mutlaka Allah'ın koruması altında, himayesinde olmuş olur." (İbn Mâce, Libas: 17)

Tirmizî: Bu hadis garibtir.

Bu hadisi Yahya b. ebî Eyyûb, Ubeydullah b. Zahr'dan, Ali b. Yezîd'den, Kâsım'dan ve Ebû Umâme'den rivâyet etmiştir.

BÖLÜM: 114

➤ RASÛLULLAH (S.A.V.)'İN FARZ NAMAZLARIN SONUNDA YAPTIĞI DUÂSI

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَنَا زَكْرِيَّا بْنُ عَدِيٍّ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ هُوَ ابْنُ عَمْرٍو الرَّقِّيُّ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ وَعَمْرٍو بْنِ مَيْمُونٍ قَالَ كَانَ سَعْدٌ يُعَلِّمُ بَنِيهِ هَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ كَمَا يُعَلِّمُ الْمُكْتَبُ الْغُلَمَانَ وَيَقُولُ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَعَوَّذُ بِهِنَّ دُبْرَ الصَّلَاةِ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَرْذَلِ الْعُمْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْقَبْرِ». قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ: أَبُو إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيُّ مُضْطَرِبٌ فِي هَذَا الْحَدِيثِ يَقُولُ عَنْ عَمْرٍو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عَمَرَ وَيَقُولُ عَنْ غَيْرِهِ وَيَضْطَرِبُ فِيهِ قَالَ أَبُو عَيْسَى: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ مِنْ هَذَا الْوَجْهِ

3567- Mus'ab b. Sa'd (r.a.)'den ve Amr b. Meymun (r.anhüma)'dan rivâyete göre, dediler ki: Okulda öğretmenlerin küçük çocuklara okuma yazma öğrettikleri gibi Sa'd ta çocuklarına Rasûlullah (s.a.v.)'in farz namazdan sonra yaptığı şu duâyı öğretirdi: "Allah'ım korkaklıktan, cimrilikten ihtiyarlığın bunaklığından, dünyanın belalarından ve kabir azabından sana sığınırım." (Buhârî, Cihâd: 27; Nesâî, İstiaze: 17)

Tirmizî'nin hocası Abdullah b. Abdurrahman dedi ki: Ebû İshâk el Hemedanî bu hadiste karmaşıklığa düşmüştür. Bazen Amr b. Meymun vasıtasıyla Ömer'den diyor bazen de başka râvîleri zikrederek karmaşıklığa düşmüş oluyor.

Tirmizî: Bu hadis bu şekliyle hasen sahihtir.

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ حَدَّثَنَا أَصْبَعُ بْنُ الْفَرَجِ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ عَنْ عَمْرٍو بْنِ الْحَارِثِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي هِلَالٍ عَنْ خُزَيْمَةَ عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهَا أَنَّهُ دَخَلَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى امْرَأَةٍ وَبَيْنَ يَدَيْهَا نَوَى أَوْ قَالَ حَصَى تُسَبِّحُ بِهِ فَقَالَ: «أَلَا أُخْبِرُكَ بِمَا هُوَ أَيْسَرُ عَلَيْكَ مِنْ هَذَا أَوْ أَفْضَلُ؟ سُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ مَا خَلَقَ فِي السَّمَاءِ وَسُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ مَا خَلَقَ فِي الْأَرْضِ وَسُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ مَا بَيْنَ ذَلِكَ وَسُبْحَانَ اللَّهِ عَدَدَ مَا هُوَ خَالِقُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ مِثْلَ ذَلِكَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ مِثْلَ ذَلِكَ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ مِثْلَ ذَلِكَ». قَالَ: وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ مِنْ حَدِيثِ سَعْدِ

3568- Sa'd b. ebî Vakkâs (r.a.)'den rivâyete göre, Sa'd ve Peygamber (s.a.v), bir kadının yanına girmişti bu kadının önünde tesbih çekmek için kullandığı hurma çekirdekleri veya çakıl taşları vardı. Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki: "Sana bundan daha kolay ve daha değerli olanı haber vereyim mi? "Gökteki yaratıkları sayısınca sübhanallah, yeryüzünde yarattıkları sayısınca sübhanallah. Her ikisi arasında yarattıkları sayısınca sübhanallah. Yaratacağı şeyler sayısınca sübhanallah. Bütün bunlar sayısı kadar Allahü ekber. Bütün bunlar sayısı kadar Elhamdülillah ve yine bütün bunlar sayısı kadar la havle vela kuvvete illa billah" dersin." (Ebû Dâvûd, Salat: 27)

Tirmizî: Sa'd'ın rivâyeti olarak bu hadis hasen garibtir.

حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكَيْعٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ وَزَيْدُ بْنُ ذَبَابٍ عَنْ مُوسَى بْنِ عَبِيدَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ أَبِي حَكِيمٍ خَطْبِيِّ مَوْلَى الزُّبَيْرِ عَنِ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا مِنْ صَبَاحٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ إِلَّا وَمَنَادٍ يُنَادِي: سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ». قَالَ أَبُو عَيْسَى: وَهَذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ.

3569- Zübeyr b. Avvam (r.a.)'dan rivâyete göre, şöyle demiştir: Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Her sabah Allah'ın kulları için bir görevli çıkıp şöyle der: Allah herşeyin ve varlık aleminin sahibidir. Eşsizlik ve tek olmakta ona mahsustur. Siz de bu Allah'ı tesbih ediniz." (Tirmizî rivâyet etmiştir.) **Tirmizî:** Bu hadis garibtir.

*“Azîz, kendisini günahın zelîl
kılmadığı kimsedir.*

*Hür, kendisini tamahın
kötüleştirmedığı kimsedir.*

*Hoca, kendisini şeytanın esîr
almadığı kimsedir.*

*Zekî, Allahu teâlâdan sakınan ve
nefsini bizzat hesaba çeken
kimsedir.*

*Hakka giden yola düşen ve
hakîkati bilen bir kimsenin,
günahlara hiç ihtirâsı kalmaz.”*

İMAM TİRMİZÎ